

TYDAL KOMMUNE

Årsbudsjett 2023 og økonomiplanen 2023 - 2026

Vedtatt av Tydal kommunestyre
I sak 71/22 den 15.12.22

Innhold

Plan- og styringssystem for Tydal kommune	5
Økonomiplan for perioden 2023 – 2026 og budsjettet for 2023	7

Del 1 - Konsekvensjustert budsjettoversikt

1. Statsbudsjettet kommunal og moderniseringsdepartementet	
Det økonomiske opplegget for kommunesektoren	8
1.1 Kommunesektorens inntekter i 2022	8
1.2 Kommunesektorens inntekter i 2023	8
2. Tydal kommunes overordnede mål og rammer for ønsket økonomisk politikk	9
3. Gjeldende økonomiplan 2022 – 2025	10
3.1 Endringer i forutsetningene for driftsbudsjettet 2022	11
4. Befolkningsutvikling- og framskriving	11
4.1 Befolkningsutviklingen siden 1990	12
4.2 Prognose for folketall for 2023 og for økonomiplanperioden 2023 – 2026	13
5. Kommunens rammebetingelser	15
5.1 Driftsinntektene.....	15
5.1.1 Skatteinntekter og rammetilskudd.....	16
5.1.2 Eiendomsskatt	17
5.1.3 Konesjonskraftinntekter	18
5.2 Driftsutgiftene	19
5.2.1 Lønns- og prisvekst, pensjonsutgifter og arbeidsgiveravgift.....	19
5.3 Investeringer og gjeld	20
5.3.1 Langsiktig lånegjeld, finansutgifter- og inntekter	21
5.3.2 Langsiktig lånegjeld.....	21
5.3.3 Finansutgifter- og inntekter unntatt startlån	22
5.3.4 Avdrag	22
5.3.5 Renteutgifter	23
5.3.6 Rentefølsomhet på driftsbelastende renteutgifter	23
6. Konsekvensjustert korrigert netto driftsresultat	24
6.1 Konsekvensjustert korrigert netto driftsresultat målt mot Tydal kommunes eget mål	25

Del 2 – Økonomisk handlefrihet

7 De ulike sektorene	26
7.1 Ansvarsområde 1 – Sentrale styringsorganer og fellesfunksjoner	26
7.1.1 Driftsbudsjettet og økonomiplan sentraladministrasjon	29
7.1.2 Driftsbudsjettet og økonomiplan næring og kultur	31

7.1.3	Konsesjonsavgiftene/næringsfondet	34
7.1.4	Kommunedelplan idrettsanlegg og kulturbygg	35
7.2	Ansvarsområde 2 – Sektor oppvekst	39
7.2.1	Driftsbudsjettet	42
7.3	Ansvarsområde 3 – Sektor helse og omsorg	43
7.3.1	Driftsbudsjettet	46
7.3.2	Investeringsbudsjettet	47
7.4	Ansvarsområde 5 – Sektor teknikk og miljø	48
7.4.1	Driftsbudsjett	51
7.4.2	Investeringsbudsjettet unntatt vann og avløp (selvkost)	53
7.4.3	Vann, avløp og feiing	54
7.4.4	Investeringer i vann og avløp (selvkost) i planperioden	57
7.4.5	Gebyrgrunnlag vann	58
7.4.6	Gebyrgrunnlag avløp	59
7.4.7	Gebyrgrunnlag feiing	60
7.4.8	Gebyrgrunnlag tilsyn spredt avløp	60
7.5	Tydal sokn	61
8.	Saldering, finansielle måltall, fond, langsiktig lånegjeld og finansutgifter.....	63
8.1	Korrigert netto driftsresultat.....	63
8.2	Saldering av budsjettet for 2023 og økonomiplanen for perioden 2023 – 2026	63
8.3	Tydal kommunens overordnede mål og rammer for ønsket økonomisk politikk	63
8.4	Målet om korrigert netto driftsresultat på minimum 1,7 %	64
8.5	Målet om 9 % disposisjonsfond	64
8.6	Finansiering av investeringer i varige driftsmidler	65
8.7	Langsiktig lånegjeld.....	66
8.8	Finansutgifter- og inntekter unntatt startlån	66
8.9	Avdrag	67
8.10	Renteutgifter	67
8.11	Rentefølsomhet på driftsbelastende lånegjeld	68
9.	Oppsummering	68
10.	Budsjettoversikter <i>kommunedirektørens forslag</i>	69
10.1	Økonomisk oversikt drift, jfr. § 5-6	69
10.2	Bevilgningsoversikt drift, jfr. § 5-4 første ledd	70
10.3	Bevilgningsoversikt drift, jfr. § 5-4 andre ledd	70
10.4	Bevilgningsoversikt investering, jfr. § 5-5 første ledd	71
10.5	Bevilgningsoversikt investering, jfr. § 5-5 andre ledd	71
11.	Kommunestyrets vedtak i sak 71/22 den 15.12.22:	
	Årsbudsjettet 2023 og økonomiplanen 2023 – 2026	72
12.	Budsjettoversikter <i>kommunestyrets vedtak</i>	75
12.1	Økonomisk oversikt drift, jfr. § 5-6	75
12.2	Bevilgningsoversikt drift, jfr. § 5-4 første ledd	76
12.3	Bevilgningsoversikt drift, jfr. § 5-4 andre ledd	76
10.5	Bevilgningsoversikt investering, jfr. § 5-5 første ledd	77
12.5	Bevilgningsoversikt investering, jfr. § 5-5 andre ledd	77

Forord

Tydal kommune vil for året 2023 få vesentlig større inntekter grunnet solgt mengde konsesjonskraft og god pris i det området vi ligger i. Etableringa av Tydal Datacenter begynner å gi virkning i form av at kommunen får solgt den totale mengde konsesjonskraft på 110 gwh. I tillegg til Tydal Datacenter sitt bruk av kraftmengde så ser en også at de har skapt ca. 10 nye arbeidsplasser som også har gitt tilflytting til bygda.

Til tross for at vi får et godt år i forhold til kraftinntekter i 2023 så må kampen om de rettighetene vi har aldri slutte. Vi ser til stadighet at de rettigheten er opp til vurdering om de skal f.eks. gå inn i inntektssystemet for utjevning. Tydal har avstått store arealer til storsamfunnet og da er det rett og riktig at vi skal få noe tilbake som vi kan bruke i egen kommune.

I 2022 ble det avsatt midler til boligbygging. Det ble gjort vedtak om en garantiordning der kommunen skulle være med å evt. kjøpe deler av det totale prosjektet som utbygger hadde. Det var god interesse for at vi laget en sånn type garantiordning, men dessverre så har ikke ordningen blitt tatt i bruk da utbyggerne ikke har klart å selge prosjekterte boliger. Usikkerhet rundt renteøkning kan blant annet være en årsak til at markedet står litt for stille for tiden. Kommunen har håp om at bygging vil komme i gang og viderefører dermed avsatte midler for dette i 2022 også i 2023. Nye boliger og tilflytting vil være viktig for Tydal i årene som kommer.

Prosjektet som vil ha størst betydning for den framtidige økonomien for Tydal kommune er nytt helse- og administrasjonsbygg. Det er i økonomiplanen lagt inn vesentlige investeringskostnader i forhold til nytt bygg. Dette er en stor investering for en liten kommune som Tydal, men investeringene er nødvendig da vi dessverre har for mye og uhensiktsmessig bygningsmasse. Vi ser at brukergrupper endrer seg og vi klarer ikke å gi alle de tilbud de har behov for. Med en planlagt samlokalisering må en også se på den framtidige gevinsten en vil få ved å utnytte synergiene som ligger bl.a. i ansatteressursen. Tydal kommune har over noen år bygd seg opp et forholdsvis robust disposisjonsfond og det vil ha betydning for at vi nå har muligheten til å kunne iverksette et såpass stort byggeprosjekt som dette vil være.

Kommunedirektøren vil tekke fram noen viktige satsninger for 2023:

- Oppgradering Rotåodden
- Bolystiltak
- Innføringsløp vedrørende Helseplattformen
- Videre arbeid med kommuneplanens arealdel
- Oppgradering Servicebygget
- Toalett i naturparken
- Energiltak i kommunale boliger
- Boligprosjekt

De kommunale oppgavene vil måtte løses på nye måter da samfunnsutviklinga og utfordringsbildet endrer seg. Nye tekniske løsninger må tas i bruk og flere og flere arbeidsoppgaver blir overført til kommunene. Vi blir nødt til å tenke nytt og samspillet mellom administrasjon, politisk nivå og frivilligheten vil bli meget viktig i årene som kommer skal vi klare å følge de vedtatte mål i kommuneplanens samfunnsdel.

Tydal, 07.11.22

Heidi Horndalen
Kommunedirektør

Plan- og styringssystem for Tydal kommune

Innledning

I plan- og bygningsloven av 2008 og kommunelovens av 2018 stilles det krav til hvilke styringsdokumenter kommunene skal ha, til innholdet i dem og til forholdet mellom dem. Styringsdokumentene er planstrategien, kommuneplanen med samfunnsdel, arealdel og kommunedelplaner, økonomiplan, budsjett og regnskap og årsberetning.

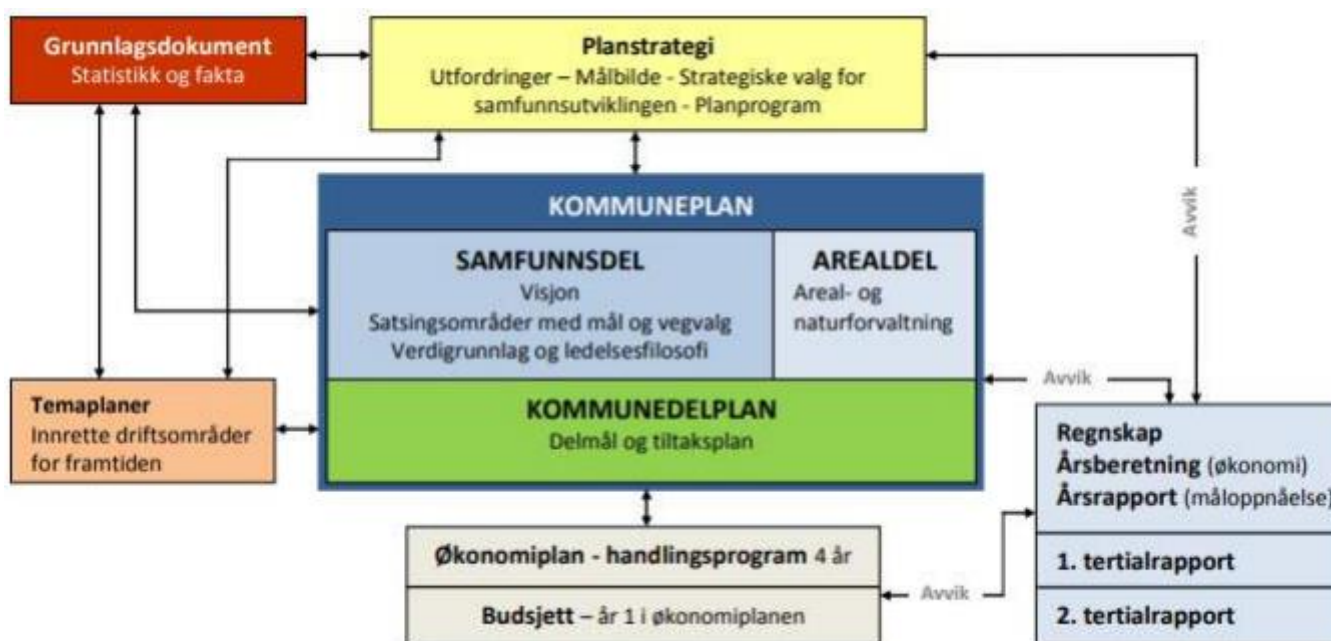
Kommunenes oppdrag kan deles inn i tre hovedområder: tjenesteyting, forvaltning og samfunnsutvikling. Styringsdokumentene skal gi politisk og administrativ ledelse et godt beslutningsgrunnlag for å kunne sikre langsiktig og helhetlig utvikling innenfor hovedområdene, slik at innbyggernes framtidige behov kan ivaretas innenfor disponible rammer.

Hensikten med planlegging er å sette retning for utvikling av kommunen.

Plan- og styringssystemet skal ivareta de folkevalgtes ansvar for strategisk styring og prioriteringer, og kommunedirektørens ansvar for å iverksette politiske vedtak og styringssignaler.

Kommunens plan- og styringssystem er i prinsippet todelt med en del som omfatter kommunal planlegging med strukturering i faser og nivå samt en del to med kommunal rapportering. Statistikk og annen faktisk informasjon om situasjonen i kommunen danner grunnlaget for de valg som tas i planverket.

Plan- og styringssystemet består av de plan- og styringsdokumenter som er nevnt innledningsvis. I figuren nedenfor vises forholdet mellom dem.

Kommunal planstrategi

Planstrategien er en politisk prioritering av planbehovet i denne kommunestyreperioden. Planstrategien er et retningsgivende verktøy for kommunens prioritering av planoppgaver. Planene som prioriteres, skal inneholde konkrete tiltak som innarbeides ved årlig rullering av Tydal kommunes budsjett- økonomiplan med handlingsdel.

Kommunens planstrategi (PBL §§ 3-3 og 10-1) viser det som er vurdert å være kommunens viktigste utfordringer framover. Med grunnlag i vurderingene av hvordan de fokuserte utfordringene skal behandles, gir planstrategien de politiske styringssignalene til organisasjonen i form av vedtatte mål og strategier for samfunnsutviklingen samt et konkluderende planprogram.

Kommunal planstrategi skal utarbeides hvert fjerde år og innen utgangen av det første året etter konstituering av nytt kommunestyre. For Tydal kommune sin del ble den vedtatt den 17. desember 2020 i sak 76/20.

Kommuneplan

I henhold til plan- og bygningsloven skal kommunen ha en samlet kommuneplan med en samfunnsdel og en arealdel (§ 11-1). Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn. Kommuneplanen er det overordnede styringsdokumentet for Tydal kommune. Den peker ut den langsiktige utviklingen i Tydal og angår derfor alle som bor, jobber og lever her.

Samfunnsdel

Samfunnsdelen skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Samfunnsdelen skal være grunnlag for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres i kommunal virksomhet og ved medvirkning fra andre offentlige organer og private. Samfunnsdelen (PBL §§ 3-3, 11-1, 2, 3 og 4) presiserer de politiske styringssignalene i form av visjon, langsiktige og overordnede satsingsområder og mål. Kommuneplanens samfunnsdel for Tydal kommune ble enstemmig vedtatt i kommunestyremøtet den 5. april 2018 i sak 23/18 med følgende hovedmål og 4 delmål:

Hovedmål <i>«Lokalsamfunnet Tydal skal bestå og utvikles på en bærekraftig måte til det beste for bygdas innbyggere, hyttefolk og tilreisende.»</i>
Delmål 1 – Tydal som lokalsamfunn <i>Uavhengig av framtidig kommunestruktur skal Tydal ha:</i> <ul style="list-style-type: none">
• Lokalt tilpassede kommunale tjenester til innbyggerne.
• Samfunnsutvikling på lokalt nivå.
• Et levende lokaldemokrati med lokal beslutningsmyndighet.
Delmål 2 – Ei god bygd å bo i <i>«Trivsel og bolyst skal prege lokalsamfunnet og bidra til en positiv befolkningsutvikling i Tydal.»</i>
Delmål 3 – Aktiv samfunnsutvikling <i>«Tydals fortrinn skal utnyttes til å utvikle et moderne og nyskapende lokalsamfunn med arbeid til alle.»</i>
Delmål 4 – Ansvarlig naturforvaltning <i>«Lokale naturressurser skal forvaltes på en bærekraftig måte, med hensyn til areal, miljø og klima.»</i>

Arealdel

I henhold til plan- og bygningslovens § 11-5 skal alle kommuner ha arealplan for hele kommunen (kommuneplanens arealdel). Arealdelen skal vise sammenhengen mellom fremtidig samfunnsutvikling og arealbruk og angi hovedtrekkene i arealdisponeringen. Arealdelens juridisk bindende dokumenter er plankart og planbestemmelser.

Kommuneplanen skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge til grunn retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter.

Gjeldende arealplan ble vedtatt 21.06.12. Den ble utarbeidet med delplaner for tettstedene Græsli, Aune, Ås og Stugudalen. Planen er ti år gammel og har behov for en oppdatering. Gjeldende plan har fokus på fritidsbebyggelse, mens mange andre viktige hensyn som for eksempel sentrumsutvikling, næringsareal og boliger er viet lite eller ingen fokus. Folkehelse, klimaomstilling, klimatilpasning og samfunnssikkerhet er tema som vies større oppmerksomhet i dag enn det gjorde tilbake i 2012. Arbeidet med ny arealplan har pågått siden 2019. I kommunestyrets sak 7/22 den 10.02.22 ble planprogram for kommuneplanens arealdel 2024 – 2036 vedtatt. Planprogrammet er et forarbeid til en arealdel og skal beskrive hvordan prosessen er tenkt gjennomført frem til en vedtatt kommuneplanens arealdel. Når

ny kommuneplanens arealdel blir vedtatt er denne en juridisk bindende plan for den arealmessige utviklingen i Tydal kommune.

Kommunedelplan

Kommunedelplanenes formål (PBL §§ 11-2 og 11-4) er å konkretisere de ulike sektorenes ansvar under de politiske føringene gitt i planstrategien og kommuneplanens samfunnsdel herunder beskrivelse av delmål, tiltaksplaner med 4 års horisonter.

Kommunale temaplaner

Kommunale temaplaner utarbeides når det er behov for planmessig utvikling i lengre tidsperspektiv innen drift- og ansvarsområder i kommunen herunder også plankrav fra eksterne myndigheter.

Handlingsdel

Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende årene eller mer, og revideres årlig. Budsjett og økonomiplan utgjør handlingsdelen for Tydals kommuneplan.

Økonomiplan

Økonomiplan (KI §§ 14-3, 14-4 og 14-10) og budsjett (KI §§ 14-3, 14-4, 14-5 og 14-10) bygger på bl.a. tiltak og mål i kommunens vedtatte planer. Den avgjørende behandlingen av tiltak i planene (handlingsplanene) skjer her gjennom årlig vedtak om ressurstildeling og prioritering av tiltakene. Et oppdatert planverk/planstrategi er viktig for å frem-skatte aktuelle tiltak tilpasset situasjonen og forutsetningene for videre utvikling.

Rapportering

Kommunedirektøren rapporterer gjennom årsregnskap, årsberetning og årsrapport om økonomi og annen målopp-nåelse. Det rapporteres også etter hvert tertial som belyser kommunens driftsinntekter og –utgifter i forhold til ved-tatt budsjett.

I årsberetningen er det i hovedsak et økonomisk fokus, i tillegg til at det rapporteres på enkelte andre forhold som kreves etter kommuneloven. Årsrapportens fokus er utviklingen av kommunen. Det skal her vurderes om utviklingen går i retning måloppnåelse ut fra gitte politiske styringssignaler i planstrategien, føringer i kommuneplanens samfunnsdel, delmål og mål indikatorer i kommunedelplanene og økonomiske forutsetninger i økonomiplanen. Det skal også vurderes om det er tilstrekkelig kvalitet på kommunale tjenester ut fra gjeldende forutsetninger. Ved avvik fra planlagt utvikling og vedtatte mål, skal det vurderes om innsatsen skal endres eller om målene skal justeres gjennom endring eller rulling av kommunes planer.

Årsberetningen er hovedrapporteringen fra kommunedirektøren til kommunestyret. Årsberetningen bør danne grunnlag for å foreslå eventuelle forbedringer i kommunens virksomheter, og er sammen med kommuneplanens samfunnsdel, årsbudsjettet og andre vedtatte planer og program grunnlaget for økonomiplanen.

Økonomiplan for perioden 2023 – 2026 og budsjettet for 2023

Kommunedirektøren legger fram forslag til økonomiplan for perioden 2023 – 2026 og budsjettet for 2023. Forslaget har tatt utgangspunkt i følgende dokumenter:

- Kommuneplanens samfunns- og arealdel.
- Kommunens planstrategi.
- Økonomiplanen for perioden 2022 – 2025 og budsjettet for 2022.
- Regnskapet for 2021.
- Økonomistatus pr. 31.08.22.
- Støreregjeringens forslag til statsbudsjett for 2023.

Økonomiplanen ivaretar både kommunelovens krav til handlingsdel som skal angi hvordan kommuneplanen skal følges opp de fire påfølgende år, og plan- og bygningslovens krav om handlingsdel som skal angi tiltak i 4 års per-spektiv. Økonomiplanen ivaretar også de krav som nå stilles til ny kommunelov knyttet til sammenhengen mellom kommuneplanens samfunnsdel og handlingsplan med økonomiplan.

Del 1 - Konsekvensjustert budsjett

For å få en bedre oversikt over den økonomiske handlefriheten for økonomiplanperioden skal det utarbeides en konsekvensjustert budsjettoversikt. Med utgangspunkt i inneværende års budsjett skal en se på konsekvensene av å oppretholde dagens driftsaktivitet uten at det settes i gang nye driftstiltak og nye investeringer.

I konsekvensjustert budsjett for årene 2023 - 2026 sier handlingsrommet noe om hvilke muligheter kommunen har til å påta seg nye driftsutgifter/investeringer, dvs. om kommunen har økonomisk handlefrihet eller ikke.

1. Statsbudsjettet kommunal- og moderniseringsdepartementet – det økonomiske opplegget for kommunesektoren

Regjeringen Støre sier dette i sitt forslag til kommuneopplegget i statsbudsjettet for 2023:

1.1 Kommunesektorens inntekter i 2022

I Meld. St. 2 (2021–2022) *Revidert nasjonalbudsjett 2022* blei realveksten i dei samla og frie inntektene til kommunesektoren i 2022 rekna til høvesvis -3,3 mrd. og -8,9 mrd. kroner når ein måler frå anslag for rekneskap for 2021. Ekstraordinære skatteinntekter knytt til utbytte på 14 mrd. kroner og løyvingar knytt til koronapandemien, blei haldne utanom vekstanslaget.

Realveksten i dei samla og frie inntektene til kommunesektoren i 2022 er no rekna til høvesvis -7,4 mrd. og -13,3 mrd. kroner. Skatteinntektene til kommunesektoren i 2022 knytt til inntekt og formue er rekna til å bli 2,4 mrd. kroner høgare enn lagt til grunn i *Revidert nasjonalbudsjett 2022*. Samstundes er pris- og kostnadsveksten for 2022 oppjustert frå 3,7 pst. til 5,3 pst. Bakgrunnen for auken i kostnadsveksten er i hovudsak eit uvanleg høgt anslag for prisvekst gjennom året. Oppjusteringa av kostnadsveksten trekker isolert sett inntektsveksten i 2022 ned med 7,1 mrd. kroner. Denne kostnadsveksten vidareførast i 2023.

Ein må sjå inntektsutviklinga i 2022 i samheng med den sterke inntektsauken i 2021. Nedgangen i 2022 kjem frå eit høgt inntektsnivå i 2021. Kommunesektoren fekk i 2021 auka skatteinntekter på 18,2 mrd. kroner samanlikna med anslaget i *Nasjonalbudsjettet* for 2021. Mykje av dei ekstra skatteinntektene var eingongsinntekter som ikkje blei vidareført til 2022. Samstundes har det vore ein sterk kostnadsauke i 2022 som dreg ned det reelle inntektsnivået. Kommunesektoren hadde i 2021 høge driftsresultat og disposisjonsfond, noko som gjer dei rusta til å møte strammare økonomiske rammevilkår i 2022.

Ei arbeidsgruppe med representantar for staten og kommunesektoren har levert ei utgreiing om dei økonomiske konsekvensane av koronapandemien for kommunesektoren i 1. halvår 2022. Regjeringa vil i nysalderinga av statsbudsjettet for 2022 kome attende til saka.

1.2 Kommunesektorens inntekter i 2023

I Kommuneproposisjonen for 2023 la regjeringa opp til ein realvekst i kommunesektoren sine frie inntekter på mellom 1,8 og 2,3 mrd. kroner. Vidare blei det varsla at veksten ville fordele seg med 1/3 til fylkeskommunane og 2/3 til kommunane.

I kommuneproposisjonen blei det anslått ein vekst i kommunesektoren sine demografikostnader på om lag 1,9 mrd. kroner. Av dette var 1,4 mrd. kroner knytt til tenester som blir finansiert av dei frie inntektene. Når det gjeld pensjonskostnader, var det anslått ein nullvekst utover deflator.

Basert på nye framskrivingar frå SSB har Det tekniske berekningsutval for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) utarbeidd nytt anslag over meirkostnadene til demografi for 2023. Det nye anslaget viser ein auke i demografikostnadene på 3,2 mrd. kroner, av dette er om lag 2,6 mrd. kroner meirutgifter som blir finansiert av dei frie inntektene. Dette er 1,2 mrd. kroner høgare enn anslaget i kommuneproposisjonen for 2023. Veksten er fordelt med

om lag 1,7 mrd. kroner på kommunane og vel 0,9 mrd. kroner på fylkeskommunane. Sett under eitt må ein betydeleg del av oppjusteringa sjåast i samanheng med talet på flyktningar frå Ukraina. Anslaget er usikkert, og talet på flyktningar kan auke.

Anslaget for pensjonskostnadene viser no ein nedgang på om lag 0,1 mrd. kroner. Anslaget er usikkert.

Regjeringa legg no opp til ein realvekst i sektoren sine frie inntekter på om lag 2,6 mrd. kroner. Dette svarar til ein realvekst på om lag 0,6 pst. Inntektsveksten er rekna frå inntektsnivået i 2022 slik det blei anslått etter stortingsbehandlinga av revidert nasjonalbudsjett for 2022. Mellombelse og ekstraordinære skatteinntekter på 14 mrd. kroner og løyvingar knytt til koronapandemien i 2022 er haldne utanom. Ved berekning av realvekst i kommunesektoren sine inntekter er det lagt til grunn ein pris- og kostnadsvekst på 3,7 pst.

Regjeringa foreslår, i tråd med kommuneproposisjonen for 2023, at veksten blir fordelt med om lag 2/3 til kommunane og om lag 1/3 til fylkeskommunane. Kommunane får ein vekst i frie inntekter på om lag 1,7 mrd. kroner, medan fylkeskommunane får ein vekst på 0,9 mrd. kroner.

Etter dette er det anslått at kommunesektoren sitt handlingsrom aukar med om lag 0,1 mrd. kroner i 2023. Det er da tatt omsyn til meirutgifter som følgje av den demografiske utviklinga på om lag 2,6 mrd. kroner og vekst i dei samla pensjonskostnadene på om lag -0,1 mrd. kroner.

Økning i kommunesektorens handlingsrom i 2023

	Mrd. kroner
Vekst frie inntekter	2,6
- merkostnader til demografi	-2,6
- merkostnader pensjon	-0,1
Økt handlingsrom	0,1

2. Tydal kommunes overordnede mål og rammer for ønsket økonomisk politikk

I forbindelse med behandlinga av økonomiplanen for perioden 2019 – 2022 og budsjettet for 2019 ble det bl.a. vedtatt følgende handlingsregler og mål for budsjettet 2019 og økonomiplanen for perioden 2019 – 2022 for Tydal kommune:

- For å skape en robust økonomi og tilstrekkelig handlingsrom skal netto driftsresultat være minimum 1,7 % i løpet av planperioden.
- Disposisjonsfondet skal være minimum 9 % av brutto driftsinntekter.
- Sykefraværsprosenten skal maksimalt være 5 % i økonomiplanperioden.

Disposisjonsfond er viktig å ha som buffer ved et eventuelt driftsunderskudd, svingninger i økonomien og som egenkapital i investeringer. Med budsjetterte brutto driftsinntekter i 2022 på ca. 170 mill. kr utgjør målet for fondet ca. 15 mill. kr. Pr 31.12.21 utgjorde beholdningen 42,1 mill. kr tilsvarende ca. 30 % av driftsinntektene og man har nådd målet.

Kommunen står foran planlagte og store investeringer de nærmeste årene. Dette vil gi økte kapitalutgifter. Når rentenivået kommer opp på et normalnivå slik Norges Bank definerer det, vil Tydal få økte renteutgifter. Imidlertid er det positivt at Tydal kommunen har et betydelig disposisjonsfond. Dette gir en del robusthet i økonomien.

Den nye kommuneloven legger sterkere vekt på langsiktig økonomisk handlefrihet, der finansielle måltall er et av verktøyene. Den nye kommuneloven lovfester en generalbestemmelse som slår fast at kommunene skal forvalte sin økonomi slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.

Kommunedirektøren vurderer å fremme nye forslag til finansielle måltall for planperioden. Det vil man komme nærmere tilbake til.

Finansielle måltall vil være en del av en strategi for en sunn og bærekraftig kommuneøkonomi og økonomistyring i årene framover.

3. Gjeldende økonomiplan 2022 – 2025

Gjeldende økonomiplan for perioden 2022 – 2025 ble vedtatt av kommunestyret i sak 78/21 den 16.12.21.

Etter flere år hvor driftsinntektene de senere årene gått kraftig ned, og kommunen har måttet tilpasse seg et lavere driftsnivå, har kommunens økonomi bedret seg de to siste årene. Bakgrunnen for det er en sterk økning i nettoinntektene fra salg av konsesjonskraft fra 2021 til 2022. Disse inntektene blir historisk høye og vil bli ca. 17 mill. kr høyere enn for 2021, og 10 mill. kr høyere enn for 2020.

Kommunen har gjennom år likevel mistet andre store inntekter med bakgrunn i følgende forhold:

- Stor nedgang i eiendomsskattene.
- Stor nedgang i antall grunnskolebarn.
- Stor nedgang i antall barnehagebarn.

Eiendomsskatteinntektene fra kraftverkene har siden 2016 blitt redusert med 8 mill. kr tilsvarende 30 % sammenlignet med 2022.

Over tid har antallet barn sunket drastisk for alle aldersgruppene. Etter en vedvarende lang periode med meget sterk elevtallsnedgang i grunnskolen viser prognosene at elevtallet i planperioden vil være uforandret. Deretter vil elevtallet synke igjen. Mye av det samme bildet, med sterk nedgang i barnetallet, ser man også i aldersgruppen 2 – 5 år. Prognosene viser at barnetallet vil være noenlunde stabilt i planperioden.

Den store nedgangen i både barnehage- og grunnskolebarn de siste årene gjør at kommunen over tid har fått en meget stor nedgang i inntekter gjennom inntektssystemet for disse aldersgruppene.

De senere årene har det vært gjennomført en del tiltak for å tilpasse aktiviteten til kommuneøkonomien. Tiltakene har kommet i de fleste virksomhetene. Sektor oppvekst har fått noe reduserte budsjettammer da sektoren nå har betydelig færre barn i barnehagen og grunnskolen. Videre har det blitt færre årsverk i administrasjon, næring og landbruk, teknikk og miljø samt innenfor helse- og omsorgstjenestene.

Eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter kan fritt benyttes til å finansiere alle typer utgiftsformål og er av helt avgjørende betydning for det tjenestetilbudet kommunen kan gi til innbyggerne. Hadde disse inntektene kommet bort ville man hatt flere titalls færre årsverk i tillegg til den nedbemanningen som allerede er gjennomført de senere årene.

Opprinnelig budsjettet for 2022 ble oppsatt med avsetning til disposisjonsfondet med 8,7 mill. kr og et positivt korrigerert netto driftsresultat på 4,8 %. Årsaken til den store avsetningen skyldes at konsesjonskraftinntektene øker kraftig i 2022. Sektorene oppvekst, helse og omsorg, teknisk og næringsarbeidet har reelt fått økt sine rammer i 2022.

Et måltall som er satt av kommunal- og moderniseringsdepartementet for kommunene er å frigjøre årlig ca. 1,75 % av driftsmidlene til egenkapital i investeringene. Hvis man klarer disse måltallene over tid, begynner kommunen å nærme seg å ha en sunn kommuneøkonomi.

Kommunestyrets egen målsetting for korrigerert netto driftsresultat er på 1,7 %. Når budsjettet for 2022 ble satt opp med et positivt netto driftsresultat på 4,8 % ser man at man ligger betydelig over måltallet på 1,7 %.

Det er viktig at prioriteringene i budsjett og økonomiplanen legger grunnlaget for en sunn kommuneøkonomi. Bare slik kan en imøtekomme fremtidens utfordringer gjennom vekst og utvikling. Samtidig gir det muligheter til større grad av vedlikehold av bygg og anlegg samt å realisere nødvendig infrastruktur i det kommunale tjenestetilbudet.

3.1 Endringer i forutsetningene for driftsbudsjettet 2022

Siden budsjettet for 2022 og økonomiplanen for 2022 – 2025 ble vedtatt i desember har det skjedd noen endringer som påvirker kommuneøkonomien.

Konsesjonskraftinntektene

Netto inntekter fra salg av konsesjonskraft varierer mye fra år til år. For 2022 tar kommunen for første gang ut all tilgjengelig konsesjonskraft som utgjør 110,4 GWH. I 2021 solgte kommunen til sammenligning 39 GWH. Den store økningen i solgt mengde skyldes etableringen av datasenteret. Budsjettet er satt opp med 19 mill. kr i nettoinntekter fra salg av konsesjonskraft. Med økt solgt mengde følger også annen og høyere innkjøpspris for kommunen da en større andel må kjøpes til selvkostpris og ikke OED-pris. Innkjøpsprisen er nå fastsatt og blir litt lavere enn forventet. Det vil føre til at konsesjonskraftinntektene øker med ca. 3 mill. kr til ca. 22 mill. kr i 2022.

Finansutgifter- og inntekter

Som en følge av utbruddet av koronapandemien satte Norges bank styringsrenta ned til 0 %. Det har ført til lavere renteutgifter, men også lavere renteinntekter. Rentenivået øker nå raskere og mer enn forventet. Med en andel fastrenteavtaler på innlån øker renteutgiftene faktisk mindre enn renteinntektene. På nåværende tidspunkt anslås det at kommunens netto finansutgifter vil bli 0,5 mill. kr lavere enn opprinnelig budsjettet.

Budsjettbalanse 2022

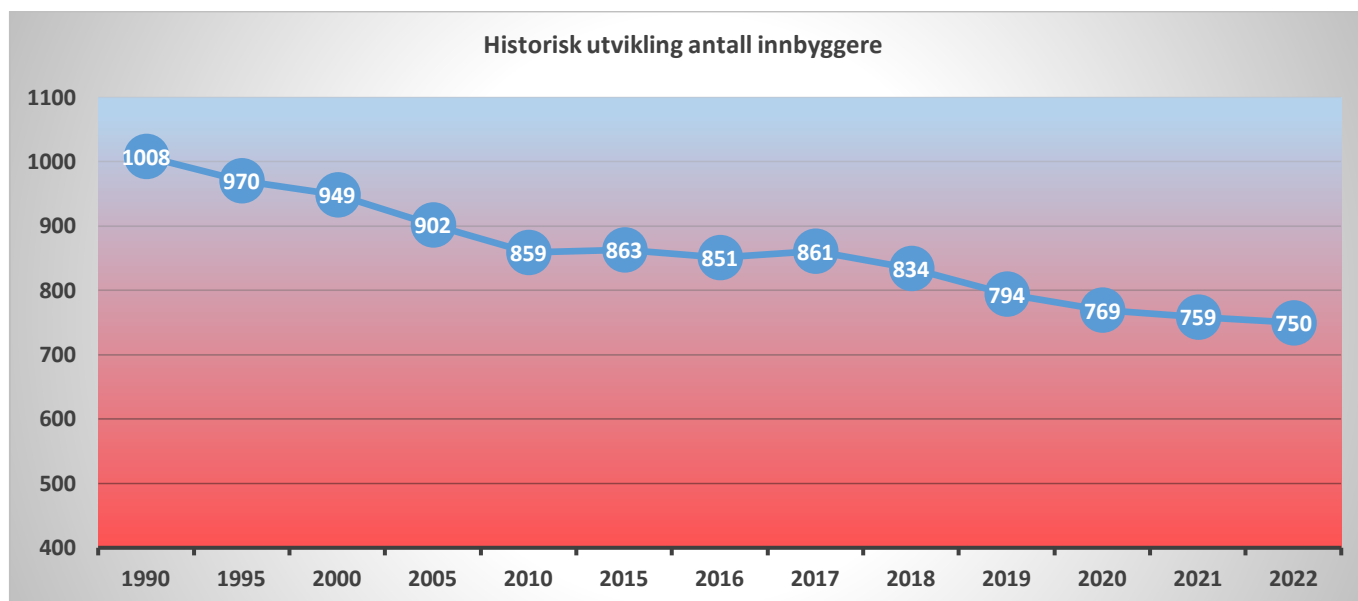
På nåværende tidspunkt (starten av november) er det vurderingen at det vil være mulig å styre videre drift og aktivitet innenfor årets vedtatte rammer. Med merinntekter fra konsesjonskraftinntektene og reduserte finansutgifter forventes netto driftsresultat å bli 3 – 4 mill. kr bedre enn opprinnelig budsjettet.

4. Befolkningsutvikling- og framskrivning

Til grunn for kommunens økonomiplan må det ligge en befolkningsprognose. En god prognose for utviklingen i folketallet og de ulike aldersgruppene er helt nødvendig for å kunne gi realistiske anslag for inntektene og utgiftene i årene som kommer. Utgangspunktet for å planlegge omfanget og innretningen av tjenestene i kommunene er avhengig av hva prognosene sier om vekst eller nedgang i befolkningstallet i kommunen, og hvordan befolkningssammensetningen forventes å endre seg. Befolkningsvekst og befolkningsnedgang gir ulike utfordringer i den økonomiske planleggingen og må håndteres på forskjellige måter, både på driftssiden og investeringssiden.

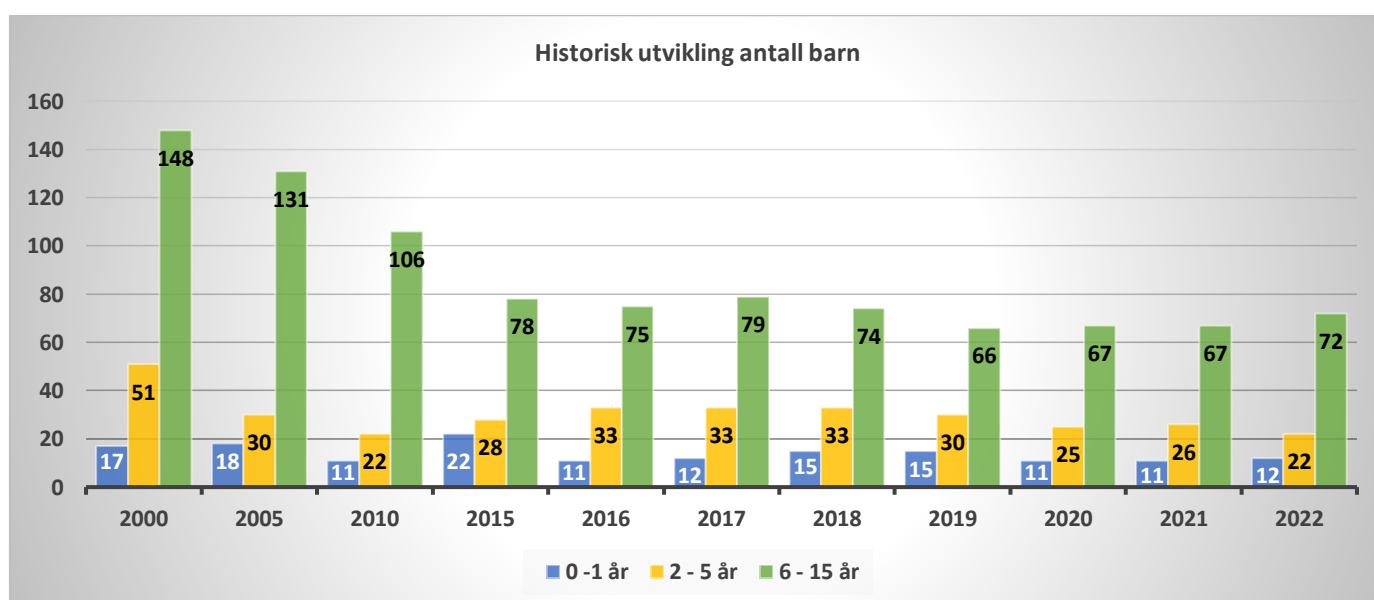
4.1 Befolkningsutviklingen siden 1990

Tabellen under viser utviklingen av folketallet de siste 32 årene. Tallene er hentet fra statistikkbanken hos SSB.

Folketallet har på det meste vært litt over tusen innbyggere tilbake i 1990. Ved starten av 2022 var det 750 innbyggere. Folketallet sank jevnt og trutt i perioden 1990 og fram til 2010 hvor det i perioden fram til 2017 var noenlunde stabilt antall med ca. 860 innbyggere. Fra 2017 til 2022 var det en svært stor nedgang med 111 til 750 innbyggere. Nedgangen utgjør nesten 13 %. Fra 2021 til 2022 gikk folketallet ned med 9 personer til 750. Det er en nedgang som utgjør 1,2 %.

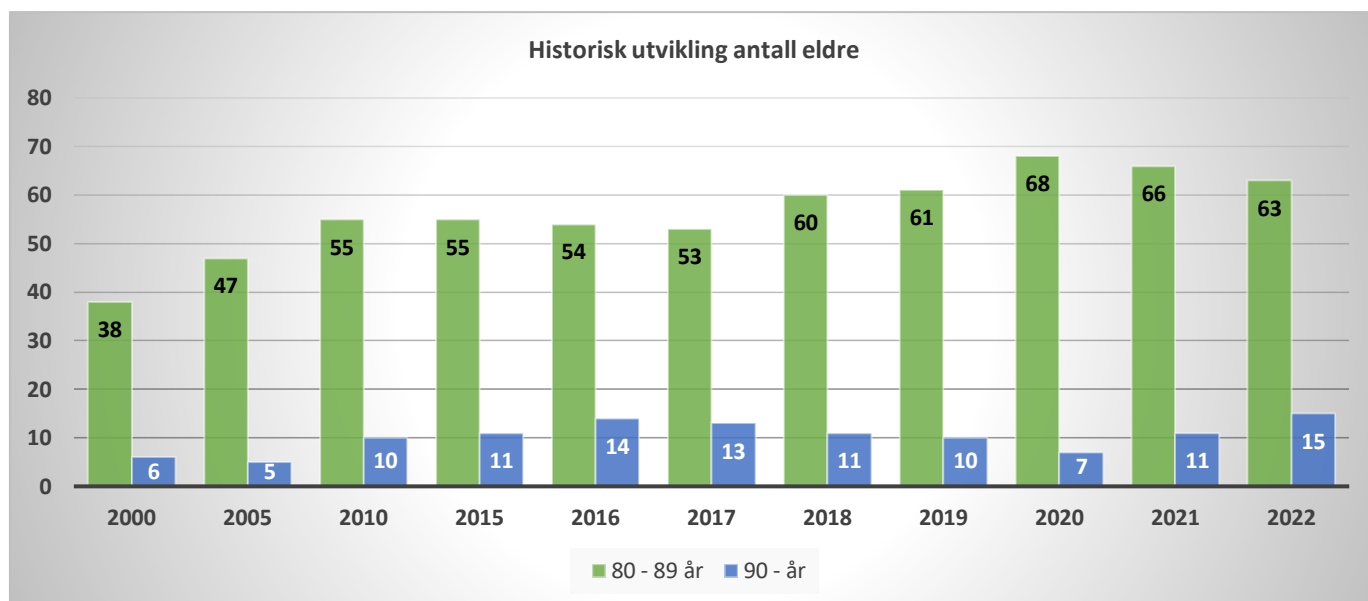
Figurene nedenfor viser folketallet etter alder for de aldersgruppene hvor kommunen har mesteparten av sitt tjenestetilbud. Det er barn i barnehage- og skolealder samt eldre over 80 og 90 år. Det er for disse aldersgruppene kommunen mottar mest inntekter gjennom inntektssystemet. Forandring i folketallet for disse gruppene virker mye inn på kommunens inntekter.

Over tid har antallet barn sunket dramatisk for alle aldersgruppene. Størst utslag finner vi i antallet grunnskolebarn som har sunket med utrolige 76 barn (51 %) siden år 2000. Så sent som i 2010 var det 106 grunnskolebarn. Siden har den gang har det vært en nedgang på 34 barn tilsvarende 32 %. Fra 2021 til 2022 økte barnetallet gledeligvis med 5 barn.

Det har over tid også vært en stor nedgang i antallet barn i aldersgruppen 2 – 5 år. I 2000 var det 51 barn i denne gruppen mens det i 2021 er 22 barn. Det er en nedgang på 29 barn tilsvarende 57 %. I årene 2016 – 2019 var det stabilt antall barnehagebarn. Barnetallet gikk ned med 4 barn fra 2021 til 2022.

Det har også vært svært stor nedgang i antallet småbarn (0 – 1). Så sent som i 2015 var det 22 barn mens det i 2022 er 12 barn. Det er nesten en halvering av antall barn på 5 år. Det er normalt med store svingninger, men trenden viser klart en betydelig nedgang.

Antallet eldre i gruppen 80 – 89 år økte i 10-årsperioden 2000 – 2010 med 17 til 55 personer. Det er en økning på 45%. Årene frem til 2017 var stabil. Siden har antallet økt med 10 personer til 63 i 2022. Det utgjør en økning på 19%.

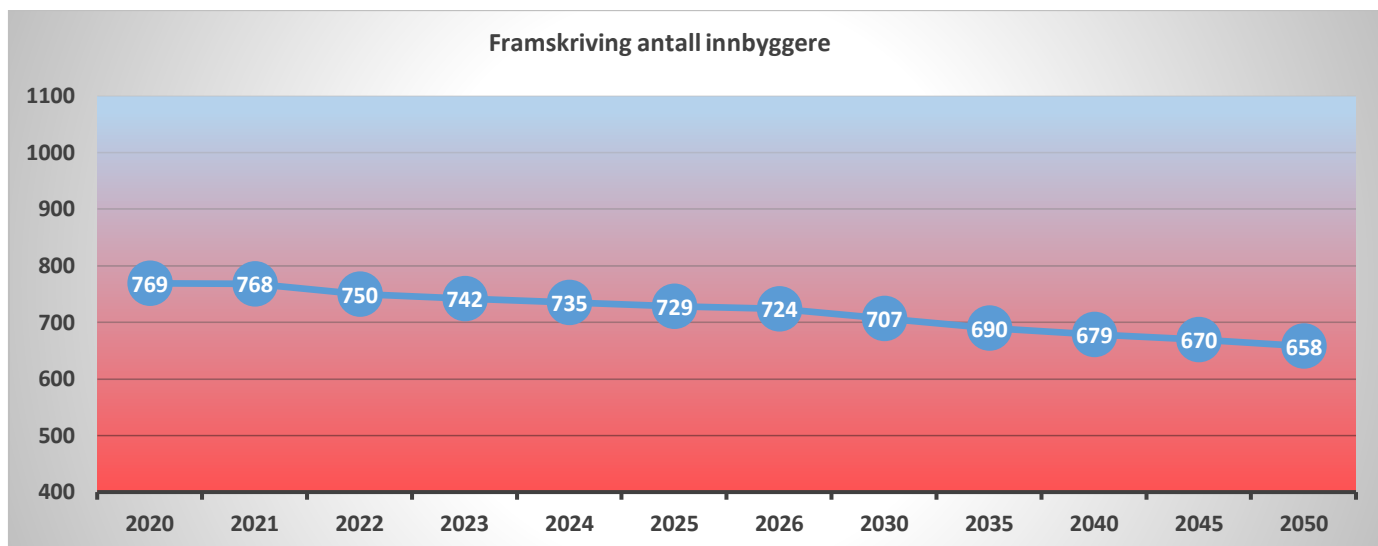
Antallet eldre over 90 år har variert noe i perioden fra 2000 og fram til i dag hvor antallet er omtrent det samme nå som i 2016. Fra 2021 til 2022 økte antallet med 4 personer til 15. Det er en stor økning som utgjør 36 %.

4.2 Prognose for folketall for 2023 år og for økonomiplanperioden 2023 – 2026

Som nevnt ovenfor har folketallet sunket svært mye i Tydal kommune. Nedgangen siden 2017 er på hele 111 personer tilsvarende 12 % hvorav det siste året med 1,3 %. Nedgang i folketallet fører normalt til redusert rammetilskudd (innbyggertilskudd) og motsatt, men slik behøver det ikke alltid være. Det er ikke bare folketallet som påvirker disse inntektene, men også befolkningssammensetningen. Kommunene mottar størst inntekt for de gruppene av befolkningen som det er mest utgifter med. Det er barnehagebarn og grunnskolebarn samt de eldste eldre. Det er svært viktig å ha innsikt i, og formening om demografiske data, slik at tjenestetilbudet tilpasses behovet i befolkningen og de økonomiske rammebetingelsene. Et annet viktig element i beregningen av rammeoverføringene er vår utvikling i innbyggertall sett i forhold til utviklingen for landet samlet. En reduksjon i innbyggertall hos oss samtidig som innbyggertallet i landet som helhet øker, vil medføre en større reduksjon i rammeoverføringene enn den lokale nedgangen isolert sett skulle tilsi.

Til hjelp i vurderingen av befolkningsutviklingen har vi hentet tall fra statistikkbanken hos SSB. Det er sett på et framskrivningsscenarie som kan være aktuelt for Tydal som SSB benevner «Lav nasjonal vekst». Prognosene baserer seg på metoder utarbeidet av SSB for landet sett under ett. Framskrivningene avhenger av fruktbarhet, dødelighet, inn- og utvandring og flytting. Disse tallene må i tillegg bearbeides med lokal kunnskap. SSBs prognoser treffer rimelig godt med tanke på den eldre delen av befolkningen. Denne gruppen er forholdsvis stedbunden og flytter lite på seg. SSB sine metoder er imidlertid lite treffsikre for den yngre del av befolkningen i små kommuner utenfor vekstområde, og da særlig de under 16 år, og tallene er derfor korrigert med lokale forhold som har innvirkning på folketallsutviklingen.

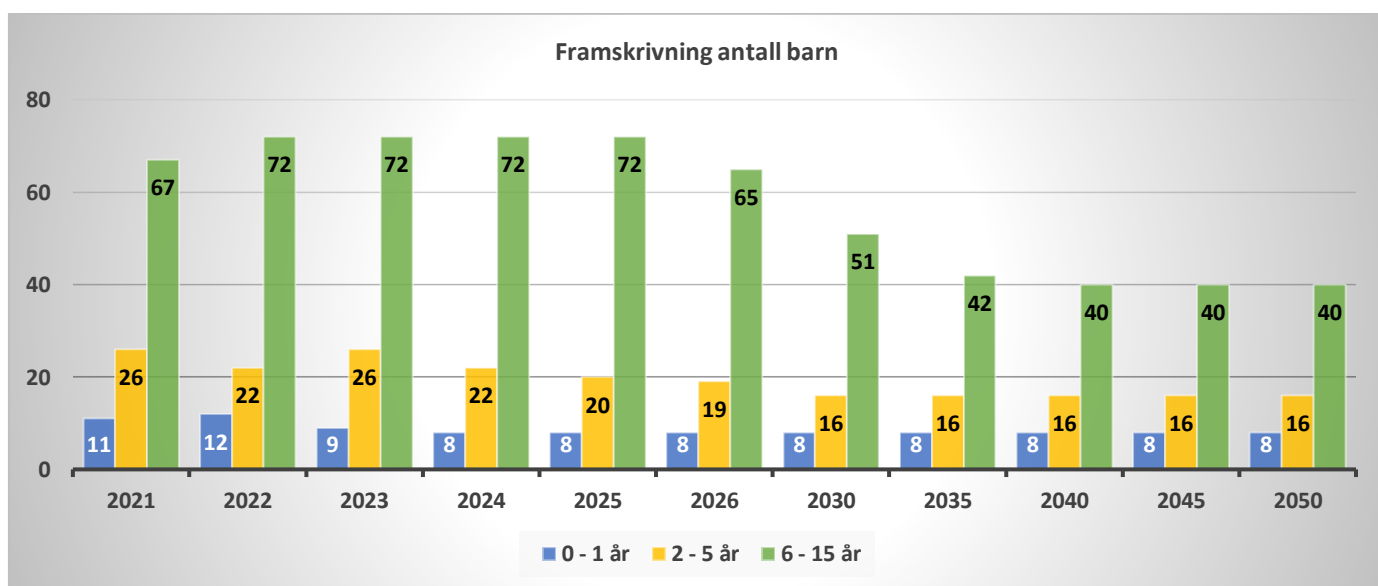
Figurene og tabellen under viser forventet befolkningsutvikling fremover. Prognosen for befolkningsutvikling er fordelt på aldersgrupper.

Alder	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2030	2035	2040	2045	2050
0 - 1 år	15	15	11	11	12	9	8	8	8	8	8	8	8	8
2 - 5 år	33	30	25	26	22	26	22	20	19	16	16	16	16	16
6 - 15 år	74	66	67	67	72	72	72	72	65	51	42	40	40	40
16 - 66 år	530	500	479	462	442	420	418	409	409	387	360	336	320	315
67 - 79 år	111	112	112	116	124	135	135	132	134	165	176	163	150	133
80 - 89 år	60	61	68	66	63	64	65	72	71	61	64	96	108	104
90 - år	11	10	7	11	15	16	15	16	18	19	24	20	28	42
Total	834	794	769	759	750	742	735	729	724	707	690	679	670	658

Det er innbyggertallet og befolknings sammensetningen pr. 01.07.22 som danner grunnlaget for overføringene gjennom inntektssystemet for 2023.

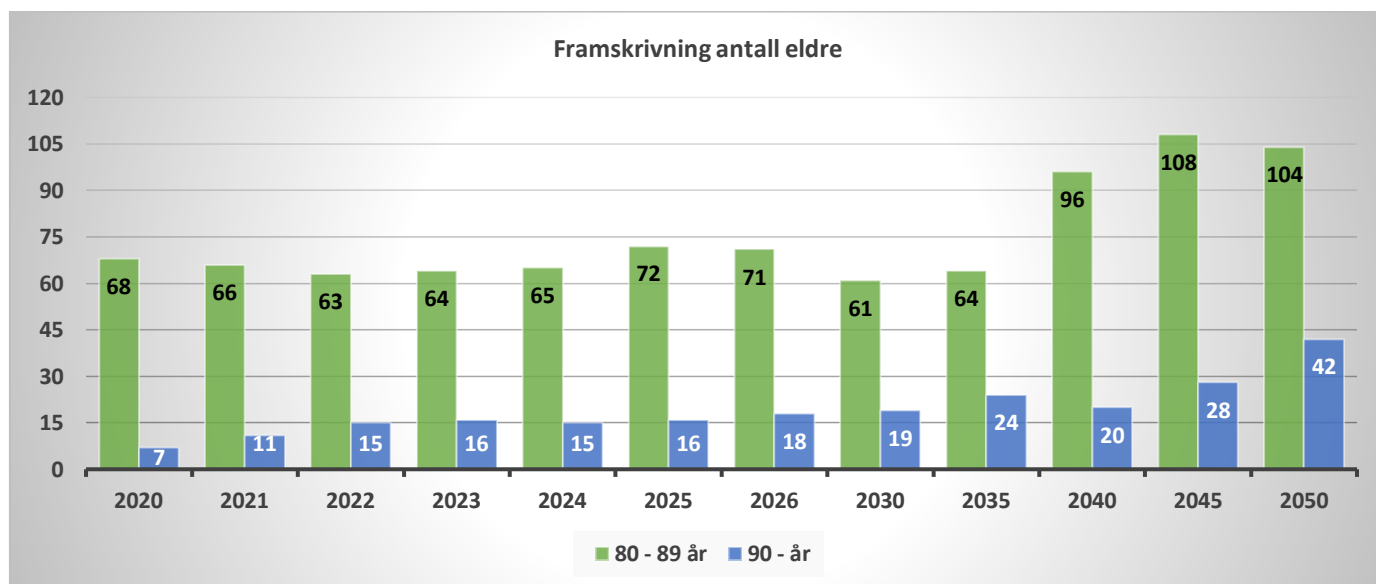
Sammenlignet med befolkningstallet i 2022 viser den totale befolkningsframskrivningen en svak nedadgående tendens utover i planperioden (2023 – 2026). På lang sikt utover mot 2035 og 2040 framskrives folketallet til godt under 700.

Aldersgruppen 2 – 5 år som er den gruppen som går i barnehagen vil synke noe i planperioden fra 26 barn i 2023 til 19 i 2026. Antallet småbarn (0 – 1 år) er prognosert med et antall på 4 barn pr. år. Disse tallene er det naturlig nok stor usikkerhet omkring. Erfaring har vist at fødselstallet kan variere mye fra det ene til det andre året.

Etter en vedvarende lang periode med meget sterk elevtallsnedgang i grunnskolen viser prognosene at elevtallet i planperioden vil være uforandret med 72 elever i årene 2023 – 2025. Fra 2026 kommer en reduksjon med 7 elever ned til 65. Deretter vil elevtallet synke betydelig framover.

På lengre sikt er det atskillig mer usikkerhet om både barnetallet i barnehagen og grunnskolen da det i hovedsak er fødselstallet i Tydal som avgjør hvor mange barnehage- og grunnskolebarn det blir. Blir det født i gjennomsnitt 4 barn i året blir det etter hvert bare 40 barn i grunnskolen og 16 barnehagebarn (alderen 2 – 5 år).

I planperioden viser prognosene at antall eldre i aldersgruppen 80 – 89 år vil øke med 7 personer til 71 i 2026. Deretter kommer en reduksjon før det kommer en svært stor økning fra 2035 og videre utover. I 2040 forventes det 96 personer i aldersgruppen 80 – 89 år.

Antallet eldre i gruppen over 90 år viser bare små endringer i planperioden med 18 personer i 2026. Deretter vil antallet øke ytterligere, helt opp i 28 i 2045 42 i 2050.

5. Kommunens rammebetingelser

I økonomiplanen legges det en hel rekke forutsetninger til grunn som prisvekst, lønnsvekst, arbeidsgiveravgift, pensjonskostnader, anslag på skatteinntektene og anslag på rammeoverføringene herunder befolkningsutviklingen, konsejnskraftinntekter, eiendomsskatt, finanskostnader m.m. i planperioden.

5.1 Driftsinntektene

Kommunesektoren har en rekke inntektskilder; skatteinntekter fra inntekt og formue, statlige overføringer (rammetilskudd, øremerkede tilskudd mv.), gebyrinntekter, renteinntekter, eiendomsskatt og andre særinntekter (kraftinntekter mv.).

Ettersom store deler av kommunesektorens samlede inntekter bestemmes av skatteinntekter og rammetilskudd (de frie inntektene, til sammen ca. ¾ i gjennomsnittskommunen), har kommunen begrensede muligheter til å øke sitt inntektsgrunnlag i løpet av økonomiplanperioden. Mulighetene knytter seg i første rekke til å:

- Innføre/øke eiendomsskatt (begrenset oppad til maksimal sats fastsatt av Stortinget) ta ut/øke utbytte fra eierposter hvis mulig.

- Innføre/øke gebyrer for en høyere selvfinansieringsgrad (begrenset oppad til full kostnadsdekning), øke renteinntekter ved å bygge opp fond/styrke likviditeten.

Når kommuneproposisjonen legges fram for Stortinget i mai, vil kommunene få en god indikasjon på utviklingen i sektorens frie inntekter i året som kommer. Nivået på de frie inntektene fastsettes endelig i statsbudsjettet på høsten. I forbindelse med at statsbudsjettet legges fram, utarbeider departementet også et anslag på fordelingen av de frie inntektene på kommunenivå. Anslaget vises i Beregningsteknisk dokumentasjon til Prop. 1 S (Grønt hefte) og i nettløsningen «Frie inntekter på nett» som finnes på departementet sine nettsider. Ved utarbeidelsen av anslaget på de frie inntektene på kommunenivå i statsbudsjettet legges innbyggertallet per 01.07 året før budsjettåret til grunn, samt oppdaterte kriteriedata. I kommuneproposisjonen varsles eventuelle endringer i inntektssystemet, innlemming av øremerkede tilskudd og oppgaveendringer for det kommende budsjettåret. Alt dette er innarbeidet i anslaget på frie inntekter, slik at rammetilskuddet som presenteres i statsbudsjettet er endelig (sett bort fra eventuelle tilleggsbevilgninger senere i budsjettåret).

Ordningen med løpende utjevning av skatteinntektene gjør at den enkelte kommunes skatteinntekter ikke vil være kjent før på nyåret etter budsjettåret. Det er derfor viktig at den enkelte kommune selv gjør egne anslag på skatteinntektene. Skatteinntektene som omfattes av inntektsutjevningen er skatt på alminnelig inntekt og formue fra personlige skattytere, samt naturressursskatt. Størrelsen på skatteinntektene avhenger blant annet av utviklingen i skattegrunnlagene og av den kommunale skattøren. Inntektsutjevningen eller skatteutjevningen skal utjevne forskjeller mellom kommunenes skatteinntekter.

Dersom en tar utgangspunkt i skatteinntekter og inntektsutjevning, vil en kunne gjøre rimelig gode anslag for den enkelte kommune ved å basere seg på faktiske skatteinntekter fra foregående år og justere med (1) skatteveksten i makro, (2) egen befolkningsutvikling i forhold til landsgjennomsnittet og (3) eventuelt justere for kjente faktorer for eget skattegrunnlag som kan påvirke inntektsutjevningen.

Frie inntekter består av rammetilskudd, skatteinntekter (fra private og kraftanlegg), eiendomsskatt, konsesjonskraft og andre ikke øremerkede statlige tilskudd, og er hovedfinansieringskilden for driftsrammene.

5.1.1 Skatteinntekter og rammetilskudd

Kommunesektorens rammebetingelser styres i vesentlig grad av de bevilgninger som Stortinget vedtar. Som utgangspunkt for budsjettarbeidet har man hatt kommuneproposisjonen (Kprp) som kom i mai og Regjeringen Støres forslag til statsbudsjett for 2023 (Prop. 1 S). Statsbudsjettet er i skrivende stund ikke vedtatt så det er en viss grad av usikkerhet som berører kommuneøkonomien.

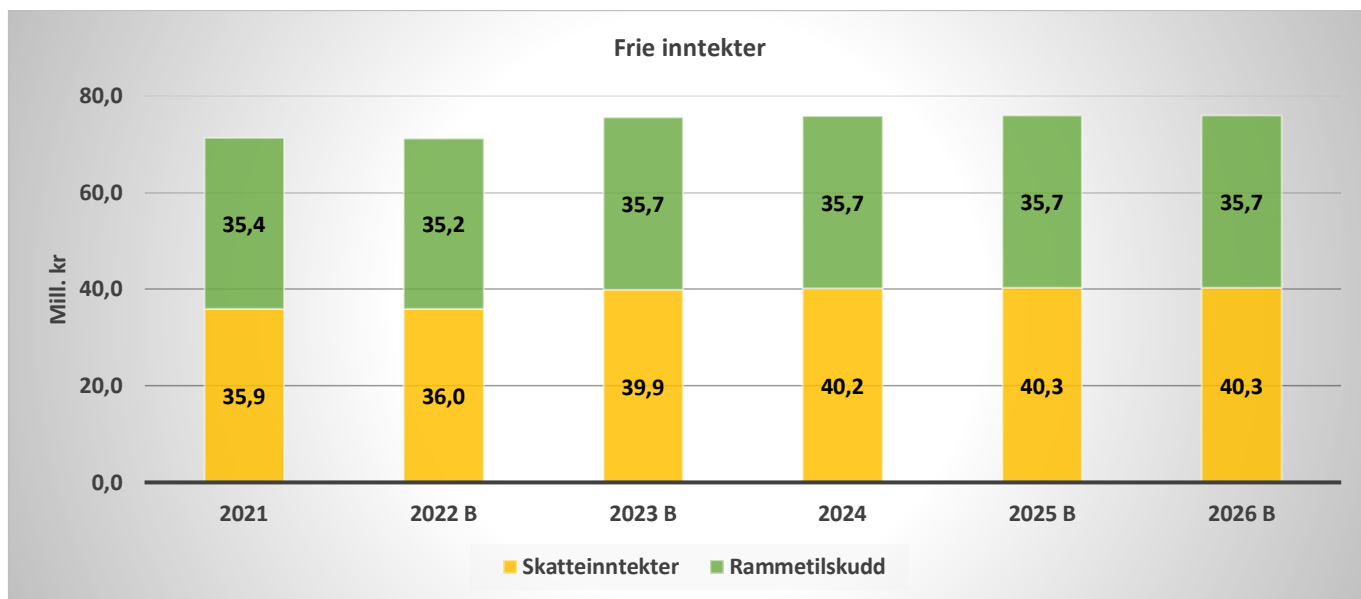
Kommunesektorens organisasjon (KS) har utviklet et verktøy (prognosemodell) for beregninger av de frie inntektene. Dette verktøyet blir oppdatert jevnlig basert på ny informasjon om inntektsrammene og befolkningsutvikling, og innarbeider blant annet også beregningene som departementet gjør i Grønt hefte.

KS' prognosemodell er et godt utgangspunkt for å beregne kommunenes frie inntekter. Den er også nyttig for kommunen å bruke til å utarbeide anslag på de frie inntektene utover i økonomiplanperioden. Kommunen må legge inn egne prognoser på befolkningsutvikling, både for landet som helhet og i egen kommune, samt justere forventet vekst for skatt og rammetilskudd på nasjonalt nivå i økonomiplanperioden. Den enkelte kommune kan vurdere om den vil legge til grunn egne befolkningsprognoser basert på lokal kunnskap eller benytte SSBs befolkningsprognoser. Ved å legge inn SSB sin befolkningsprognose for utviklingen av befolkningen for landet, vil en kunne få et rimelig godt anslag på utviklingen i frie inntekter for egen kommune. Når det gjelder hvilken inntektsvekst på nasjonalt nivå som det vil være rimelig å legge til grunn i økonomiplanen, vil det sjeldent være gitt klare signaler om hvilken inntektsvekst som kan forventes utover det første året fra sentralt hold. Enkeltelementene i skatt og rammetilskudd for 2023 og i økonomiplanen fremkommer i figuren nedenfor.

Tallene i figuren er hentet fra prognosemodellen som er utarbeidet av KS på bakgrunn av regjeringens forslag til statsbudsjett for 2023 og befolkningsprognosene for Tydal.

Man mottar størst innbyggertilskudd for de eldste og barn i barnehage- og grunnskolealderen. Det har sammenheng med at kostnadene er størst med å gi tjenestetilbudene til disse aldersgruppene.

For 2023 vil Tydal kommune ha en utgiftsbehovsindeks på 1,4752 dvs. at vi er vurdert å være 47,52 % dyrere å drifte enn gjennomsnittet av kommunene i Norge. Indeksen er forutsatt stabil i hele planperioden.

Anslag på frie inntekter for 2023 er 75,6 mill. kr. I tallet er kompensasjon for forventet lønns- og prisvekst (deflator) på 3,7 % inkludert. Videre er kr 120 000,- i skjønnstilskudd for stor folketallsnedgang inkludert som er en nedgang på kr 290 000,- fra 2021. Anslag på oppgavekorrigert vekst fra regnskap 2022 utgjør ca. 3,9 mill. kr tilsvarende 5,4 %. Med en deflator (lønns- og prisvekst) på 3,7 % innebærer det en liten reell økning i de frie inntektene for 2023.

5.1.2 Eiendomsskatt

Tydal kommune har hatt eiendomsskatt på verker og bruk i mange år. Satsen er 7 promille som er maksimalsatsen. Eiendomsskattetaksten fastsettes av kommunen med unntak av for kraftanleggene hvor den fastsettes av ligningsmyndighetene.

Endringer i eiendomsskatteloven

Med virkning fra 2019 er det gjort endringer i eiendomsskattelovgivningen. Kort oppsummert er det endringer i verdsettelsesprinsipper. Deler av skattegrunnlag skal fases ut over en periode på 7 år samt at noen objekter som tidligere har vært beskattet faller ut av loven. Dette medfører krav om ny taksering.

Etter at retakseringen ble gjennomført kan vi fastslå inntektsbortfallet i år 1 til ca. kr 36 000,-. Dette vil øke til ca. kr 252 000,- når utfasing av det særskilte beskatningsgrunnlaget er fullt ut gjennomført. Det er sagt at dette inntekstapet skal kompenseres av staten, men rammen for kompensasjonen er ikke stor nok til å dekke alt inntektsbortfall etter lovendringen, så det må regnes med at noe av effekten av endringen vil gi oss lavere kompensasjon enn det reelle tapet.

Eiendomsskatt fra næringseiendommer og andre skattbare installasjoner vil i 2023 utgjøre anslagsvis 0,1 mill. kr.

Eiendomsskatt fra kraftanleggene

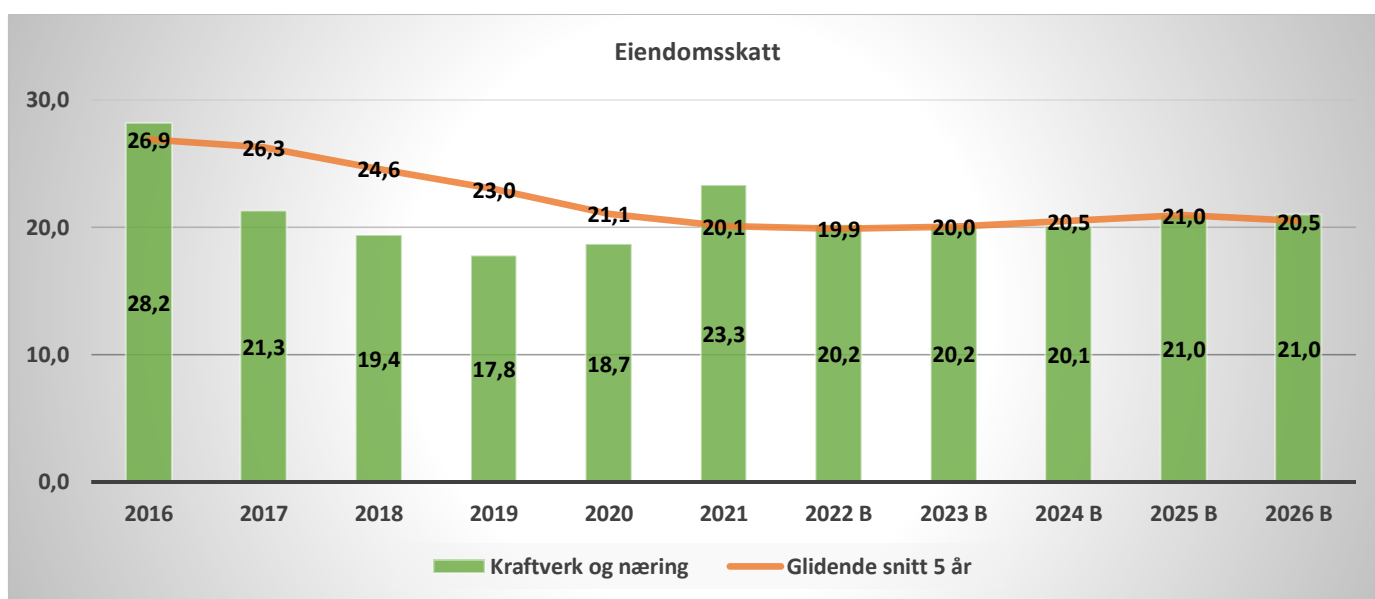
Det er staten som fastsetter skattetakstgrunnlaget for kraftanleggene. Normalt offentliggjøres det omkring 20. oktober året forut før skatten utskrives. Når dette skrives har vi ikke mottatt grunnlaget. Det innebærer at eiendomsskatten fra kraftanleggene ikke er kjent når kommunedirektørens forslag til budsjett og økonomiplan fremlegges.

Eiendomsskattene fra kraftanleggene har siden 2016 blitt redusert med 10,3 mill. kr til ca. 18,7 mill. kr i 2020. Beløpet i 2020 inkluderer økt eiendomsskatt for eiendomsskatteårene 2016 – 2018 på nesten 1 mill. kr. For 2021 utgjorde eiendomsskattene 23,3 mill. kr hvorav 1,2 mill. kr gjelder økt eiendomsskatt for årene 2016 – 2018. Ser vi bort fra

det siste er det en stor økning i eiendomsskattene fra 2020 til 2021 på 4,4 mill. kr. For 2022 vil eiendomsskattene utgjøre 20,2 mill. kr som er 3,2 mill. kr lavere enn i 2021.

Når vi ser på gjennomsnittsinntektene fra eiendomsskattene som glidende gjennomsnitt over 5 år, er inntektene mer stabil. I perioden 2017 til 2021 varierte de årlig mellom 21,3 mill. kr og 23,3 mill. kr i 2021. Reduksjonen i eiendomsskattene fra kraftanleggene fra 2016 og framover skyldes bl.a. innfasing av tidsserier med lavere kraftpriser enn de som fases ut som legges til grunn ved beregning av eiendomsskatten på kraftverk. I tillegg er satsen for den statlige grunnrenteskatten økt, og siden grunnrenteskatten kommer til fradrag i kommunens eiendomsskattegrunnlag, skjer det en forskyvning av skattegrunnlaget fra kommunene til staten. Det er usikkert hvordan dette påvirker grunnlaget for 2023 og årene framover. Budsjettet og økonomiplanen er oppsatt med årlig 20,2 mill. kr i eiendomsskatt fra kraftanleggene i årene 2023 og 2024 og 21 mill. kr i årene 2025 og 2026. I planperioden vil det glidende gjennomsnittet antagelig være noenlunde stabilt omkring 20 – 21 mill. kr.

For økonomiplanperioden kan eiendomsskattene anslås slik i mill. kr:

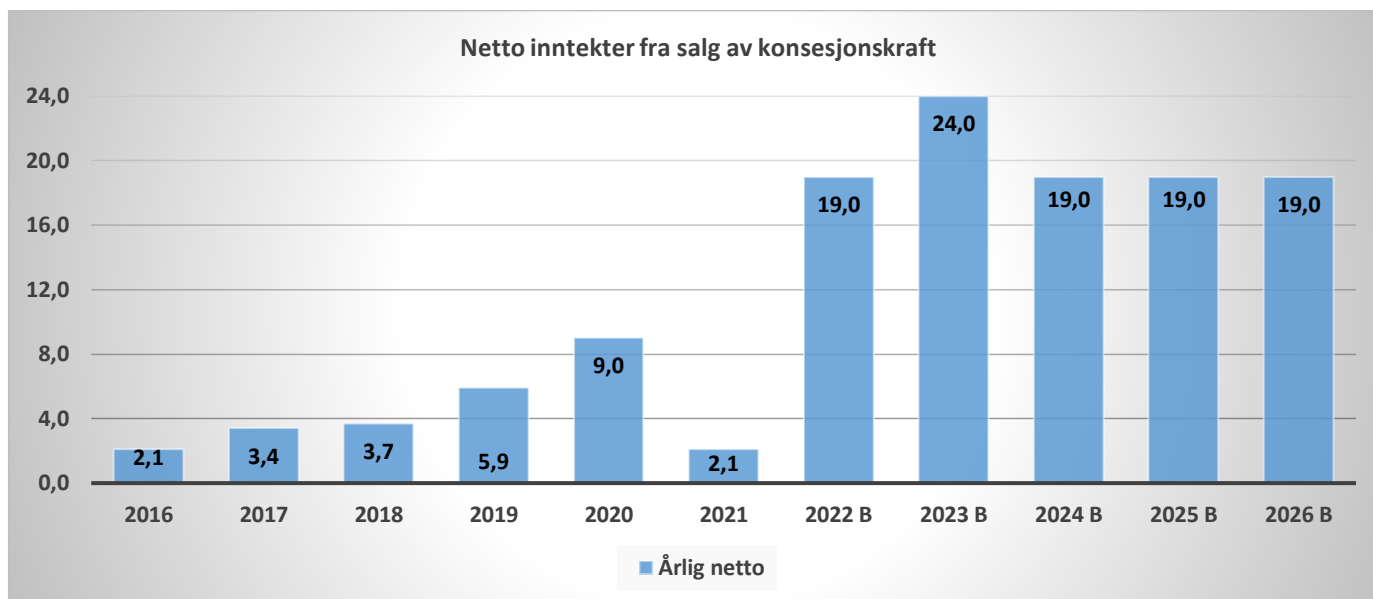
5.1.3 Konesjonskraftinntekter

Eiere av større vannkraftverk har plikt til å levere en andel av kraften som produseres til kommunene som er berørt av kraftutbyggingen, såkalt konesjonskraft. Plikten til å avstå konesjonskraft er lovbestemt og kraften skal leveres til den prisen som loven foreskriver. Retten til konesjonskraft er begrenset til primærkommunens behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning. Overskytende kraft tildeles til fylkeskommunen. Formålet med konesjonskraften er å sikre vertskommunene en andel av verdiskapningen som vannkraftutbyggingen gir opphav til. Vertskommunene bidrar gjennom avståelse av verdifulle naturressurser til denne verdiskapningen.

I kontrakt mellom Statkraft energi AS og Tydal kommune datert 26.11.12 fremgår det at den maksimale konesjonskraftmengden til Tydal kommune utgjør 110,4 GWH. Alminnelig forbruk i Tydal utgjorde i 2021 imidlertid 39,5 GWH så kommunen får nyttiggjort kun ca. 1/3 av den totale mengden. Mye av det overskytende går midlertidig til fylkeskommunen. Etableringen av Tydal Data Center AS gjør at kommunen kan ta ut hele konesjonskraftmengden fra og med 2022.

Prisen kommunen betaler for innkjøpet fra Statkraft er sammensatt med 24,4 GWH til såkalt OED-pris og resterende 86,3 GWH til selvkostpris på kraftverkene i Tydal. Fordelingen fremkommer av avtalen med Statkraft og baserer seg på konesjoner gitt før og etter 1959. Mens OED-prisen er svakt stigende, er derimot selvkostprisen på kraftverkene i Tydal sterkt økende. Det skyldes at det pågår omfattende vedlikehold og oppgradering av verkene, et arbeid som vil pågå i flere år fremover.

For økonomiplanperioden kan netto konsesjonskraftinntekter anslås slik i mill. kr:

Netto inntekter fra salg av konsesjonskraft varierer mye fra år til år. I 2021 utgjorde de 2,1 mill. kr mens de i 2022 er budsjettert til ca. 19 mill. kr. Den store økningen i 2022 kommer som en følge av betydelig høyere pris enn i 2021 og at kommunen nå kan ta ut all tilgjengelig konsesjonskraft som utgjør 110,4 GWH. I 2021 solgte kommunen til sammenligning 39,5 GWH. Den store økningen i solgt mengde skyldes etableringen av datasenteret.

Årsaken til svingningene i prisene skyldes tilbud og etterspørsel herunder finanskriser samt tilgang til kraft og kapasitetsutnyttning i nettet. Prisen på kull og CO2 er underliggende prisdrivere på strømprisene i et langsiktig perspektiv. På mellomlang sikt kommer hydrologien inn som en faktor og på kort sikt påvirkes prisene av tilgang på kraft som ikke kan magasineres (solenergi og vindkraft).

Konsesjonskrafta selges til fastpris. Krafta for 2023 er solgt. Gitt at prisen vi må betale for konsesjonskraften (OED-prisen og selvkostprisen) samt innmatingskostnader blir som forventet, kan det anslås en netto inntekt på 24 mill. kr i 2023. Ved å selge krafta til fastpris vil risikoen for store avvik mellom regnskap og budsjett være betydelig mindre.

For årene 2024 – 2026 er det lagt til grunn inntektsnivå i samsvar med fastpriskontrakter som omsettes for disse årene. Videre er det lagt til grunn at innkjøpsprisen (selvkostprisen) øker noe fremover. Selvkostprisene øker fordi det pågår omfattende vedlikehold og oppgradering av kraftverkene i Tydal. Nettoinntektene vil med disse forutsetningene, årlig utgjøre ca. 19 mill. kr.

5.2 Driftsutgiftene

Kommunesektoren har en rekke utgifter knyttet til tjenesteproduksjon. I konsekvensjustert budsjett legges det til grunn at man opprettholder dagens driftsaktivitet uten at det settes i gang nye driftstiltak og nye investeringer. Det innebærer uforandret personalinnsats som er kommunens klart største og viktigste ressurs.

I del 2 økonomisk handlefrihet vil de ulike sektorenes utgiftsbehov vurderes med utgangspunkt i befolkningsprognose og eventuell kjennskap til særskilte behov ved befolkningen. Det gjøres vurderinger rundt hvordan befolknings sammensetningen vil påvirke tjenestebehovet og utgiftene.

5.2.1 Lønns- og prisvekst, pensjonsutgiftene og arbeidsgiveravgift

Lønns- og prisvekst

I statsbudsjettet anslås prisveksten for kommunale varer og tjenester (kommunal deflator) fra 2022 – 2023 til 3,7 %. Kommunenes lønns- og prisvekst kompenseres ved å øke rammetilskuddet med den kommunale deflatoren.

Lønnsveksten for 2023 er anslått til 4,2 %. Det er i budsjettet avsatt budsjettmidler i samme størrelse som anslått lønnsvekst. I kr utgjør det ca. 3,6 mill. kr. Beløpet inkluderer sosiale omkostninger.

Med samlede lønnskostnader herunder sosiale omkostninger på ca. 90 mill. kr vil selv små lønnstillegg utgjøre store beløp. En årslønnsvekst på 1 % vil utgjøre 0,9 mill. kr, 2 % 1,8 mill. kr osv.

Arbeidsgivers andel av pensjonsutgiftene

Kommunens pensjonsleverandør er for lærerne Statens pensjonskasse (SPK) og for øvrige ansatte Kommunal landpensjonskasse (KLP).

I budsjettforslaget er normalpremien for pensjonsutgiftene, basert på aktuarberegninger av KLP og SPK lagt til grunn. Beregningene gir følgende beregningssatser for 2021:

KLP – Fellesordningen	17 % av brutto lønnsutgift
KLP – Sykepleierordningen	17 % av brutto lønnsutgift
SPK (Statens pensjonskasse)	8 % av brutto lønnsutgift

Kommunens samlede kostnader til pensjon vil utgjøre ca. 10,2 mill. kr i 2023.

Alle som har offentlig tjenestepensjon i KLP må skyte inn et egenkapitalinnskudd. Dette innebærer at vi også er eiere av selskapet. Hvis KLPs styre krever ytterligere egenkapitalinnskudd plikter vi som eier å skyte inn dette. Egenkapitalinnskudd i KLP skal føres i investeringsregnskapet. Egenkapitalinnskuddet skal føres i regnskapet som kjøp av andeler og kan ikke lånefinansieres. Beregninger fra KLP viser at egenkapitalinnskuddet for 2023 kan anslås til ca. 0,5 mill. kr. Dette beløpet videreføres i planperioden og finansieres med overføring fra driftsregnskapet.

Arbeidsgiveravgift

Arbeidsgiveravgiften i Tydal er på 6,4 %. Kommunen har et samlet budsjett på ca. 5,3 mill. kr i arbeidsgiveravgift for 2023.

5.3 Investeringer og gjeld

En økonomiplan skal vise hvordan kommunens investeringer i bygg og anlegg vil påvirke kommunens økonomi de kommende årene. I konsekvensjustert budsjett vises konsekvensene uten at det gjøres nye investeringer.

En kommune med sterk befolkningsvekst kan måtte investere i nye bygninger fordi kommunen har nådd en kapasitetsgrense. Det kan kreve at kommunene påtar seg utgifter i forkant av at de nye innbyggerne utløser inntekter. Dette krever god planlegging og god økonomistyring. En kommune i motsatt situasjon må kanskje redusere bygningsmassen fordi det ikke lenger er grunnlag for å opprettholde tjenester i eksisterende bygninger. Dette fører til økte investeringsutgifter ved nyinvesteringer, eller muligheter for inntekter fra salg av bygninger der det er marked for det.

Investeringer betyr at kommunen får endrede drifts- og vedlikeholdskostnader. Økte finansutgifter gjennom renter og avdrag vil belaste kommunens budsjett. I tillegg kommer utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold av bygningene.

Avhending av bygninger og annen kapital vil kunne gi kommunen inntekter som kan finansiere andre investeringer, eller redusere lånegjeld, og kan dermed bidra til lavere vekst eller reduksjon i finansutgiftene. Avhending gir også muligheter for å redusere utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold.

Utgangspunktet for finansutgiftene er kommunens samlede gjeld. Når en skal vurdere hvordan økt gjeld slår ut på driftsnivået, er det viktig først å ta hensyn til at for visse typer investeringer vil økte rente- og avdragsutgifter helt eller delvis kunne bli motsvart av økning på inntektssiden. Det gjelder for eksempel rentekompensasjonsordninger, der staten dekker renteutgiftene, og investeringer på selvkosttjenester, der utgiftene i praksis vil bli dekket gjennom

gebyrene fra innbyggerne. Deretter må kommunen anslå størrelsen på de årlige avdragene og sørge for at disse er tilstrekkelige til å oppfylle kravet i kommuneloven om minimumsavdrag. Kommunenes gjeldsutvikling gjennom året sammenholdt med forventet rentenivå på gjelden er grunnlaget for beregning av kommunenes renteutgifter. Forventede renteutgifter vil avhenge av om og eventuelt i hvilken grad kommunen har bundet renten på eksisterende gjeld og hvordan rentene forventes å utvikle seg de neste årene. Her vil også kommunens finansreglement legge føringer på hvordan kommunen skal forvalte gjelden i økonomiplanperioden.

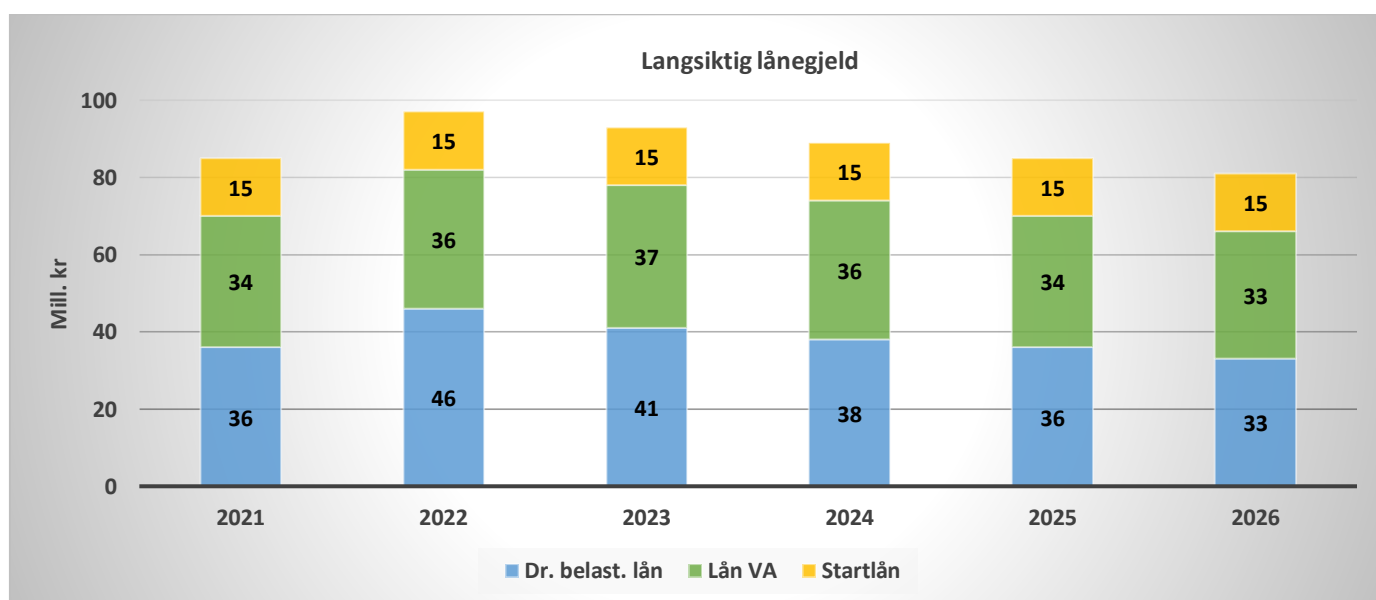
I mars i 2020 kom koronapandemien som førte til svært store utfordringer på mange områder. Én av dem var på finansområdet. Finansmarkedene var svært urolige og påvirket alle i mer eller mindre grad med stort rentefall. Det gjaldt både på innlåns- og innskuddssiden. Rentenivået har i 2022 økt kraftig. Det har ført til både økte renteutgifter og renteinntekter.

5.3.1 Langsiktig lånegjeld, finansutgifter- og inntekter

Ikke alle låneopptak belaster kommunens økonomi like mye. Kommunen har store investeringer i VA-området (vann og avløp). Der skal kapitalutgiftene dekkes av gebyrer fra abonnentene. Kommunen tar også opp en del lån til videre utlån (startlån) fra Husbanken. Disse lånene tilbakebetales fra låntakerne.

5.3.2 Langsiktig lånegjeld

For økonomiplanperioden kan utviklingen i den langsiktige lånegjelda anslås slik i mill. kr pr 31.12:

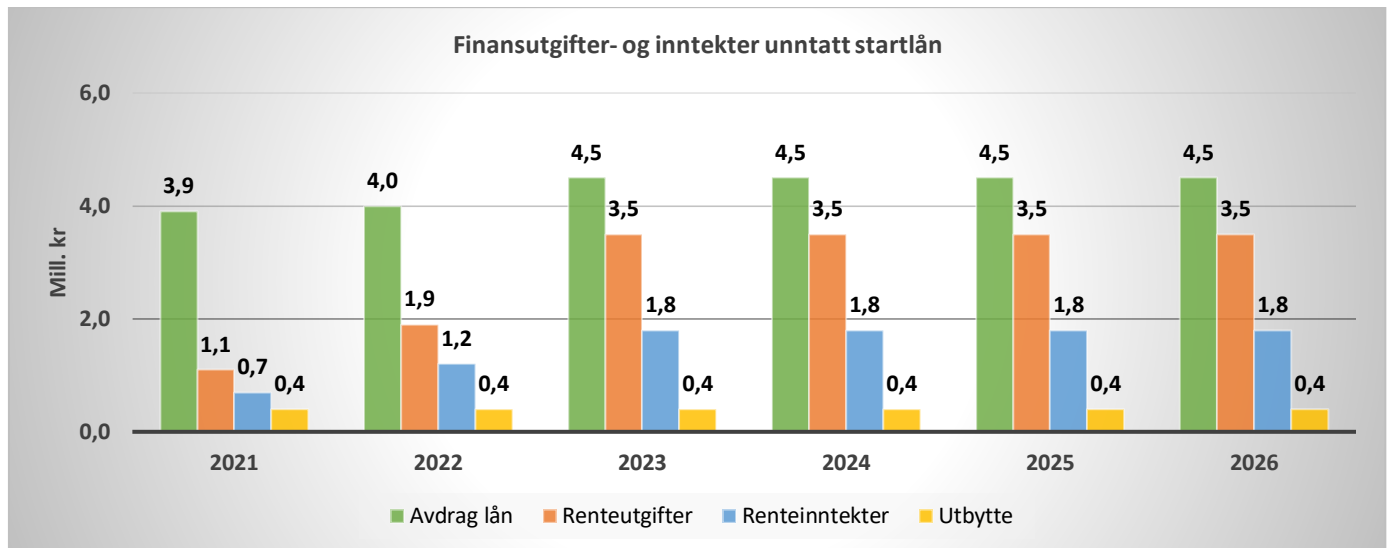

Den totale langsiktige lånegjelda utgjorde ved siste årsskifte 85 mill. kr (toppen av stolpene).

Lånegjelda har de siste årene vært relativt stabil. Startlån og lån (avskrivninger) i avgiftssektorene utgjør til sammen 51 mill. kr og belaster som sådan ikke kommunens netto driftsresultat. Restgjelda som påvirker driften, vil pr. 31.12.22 utgjøre omlag 46 mill. kr (blå stolpe i diagrammet ovenfor) og utgjøre 47 % av den totale lånegjelda. Ved slutten av planperioden vil den ha sunket til ca. 33 mill. kr forutsatt at det ikke blir tatt opp lån som påvirker kommuneøkonomien.

5.3.3 Finansutgifter- og inntekter unntatt startlån

For økonomiplanperioden kan brutto finanskostnader anslås slik i mill. kr:

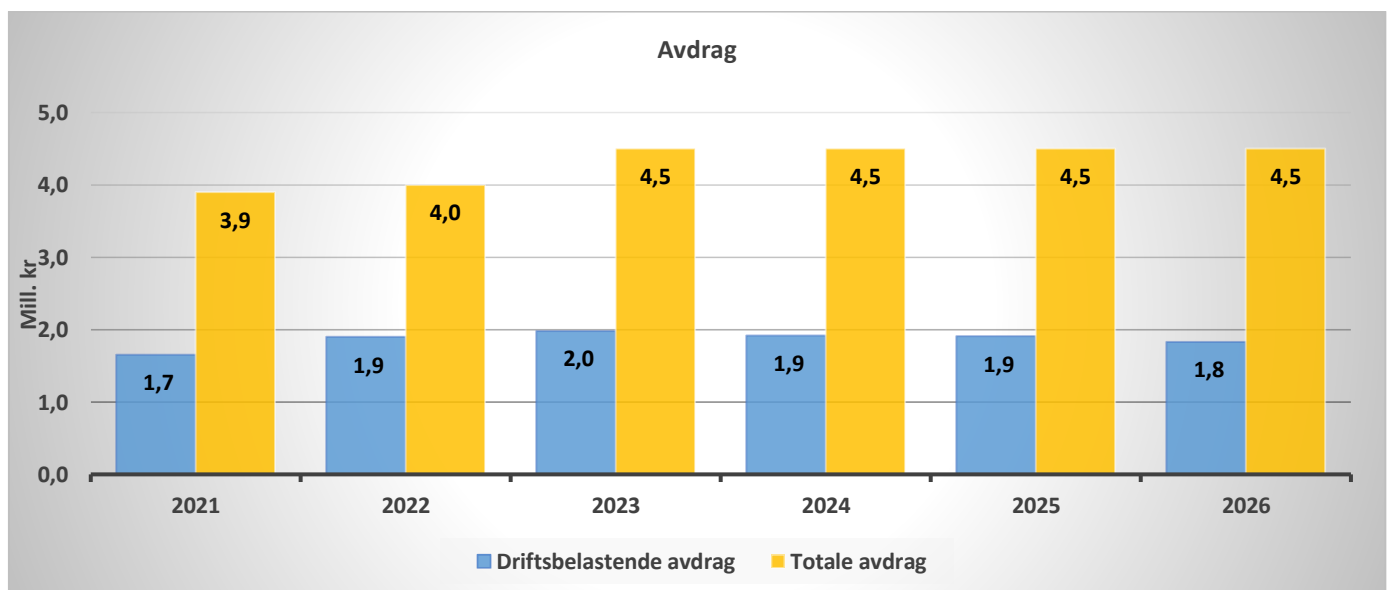
Brutto finansutgifter utgjorde 5 mill. kr i 2021. Deretter vil de øke til ca. 8 mill. kr i 2023 og videre utover i planperioden forutsatt at det ikke blir tatt opp nye lån i perioden. I 2022 skal kommunen betale tilsammen 5,9 mill. kr i renter og avdrag.

Renteinntektene øker betydelig i 2022 og vil sannsynligvis fortsette å gjøre det også i 2023. Renteinntektene er oppført i henhold til gjeldende avtaler og rentenivå på forventet likviditetsbeholdning. Avkastningen på de likvide midlene herunder fondene kan anslås til ca. 1,8 mill. kr hvert år i planperioden.

Utbytte gjelder utbytte på kommunens aksjer i Trønderenergi AS hvor det forventes en årlig inntekt på 0,4 mill. kr.

5.3.4 Avdrag

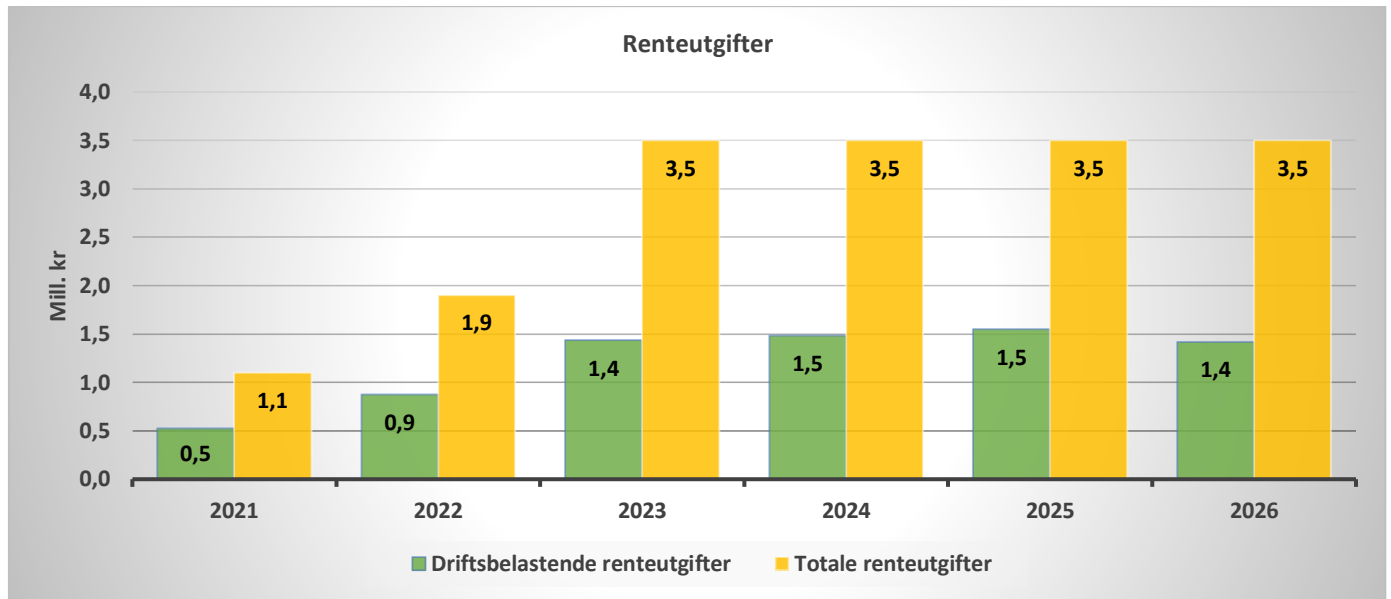
For økonomiplanperioden kan avdragene anslås slik i mill. kr:

Driftsbelastende avdrag utgjorde 1,7 mill. kr i 2021. Deretter vil de øke litt i planperioden til 2 mill. kr i 2023 for så å synke litt videre utover i planperioden forutsatt at det ikke blir tatt opp nye driftsbelastende lån i perioden. I 2023 vil driftsbelastende avdrag utgjøre ca. 45 % av de totale avdragene. Startlån er her ikke medtatt.

5.3.5 Renteutgifter

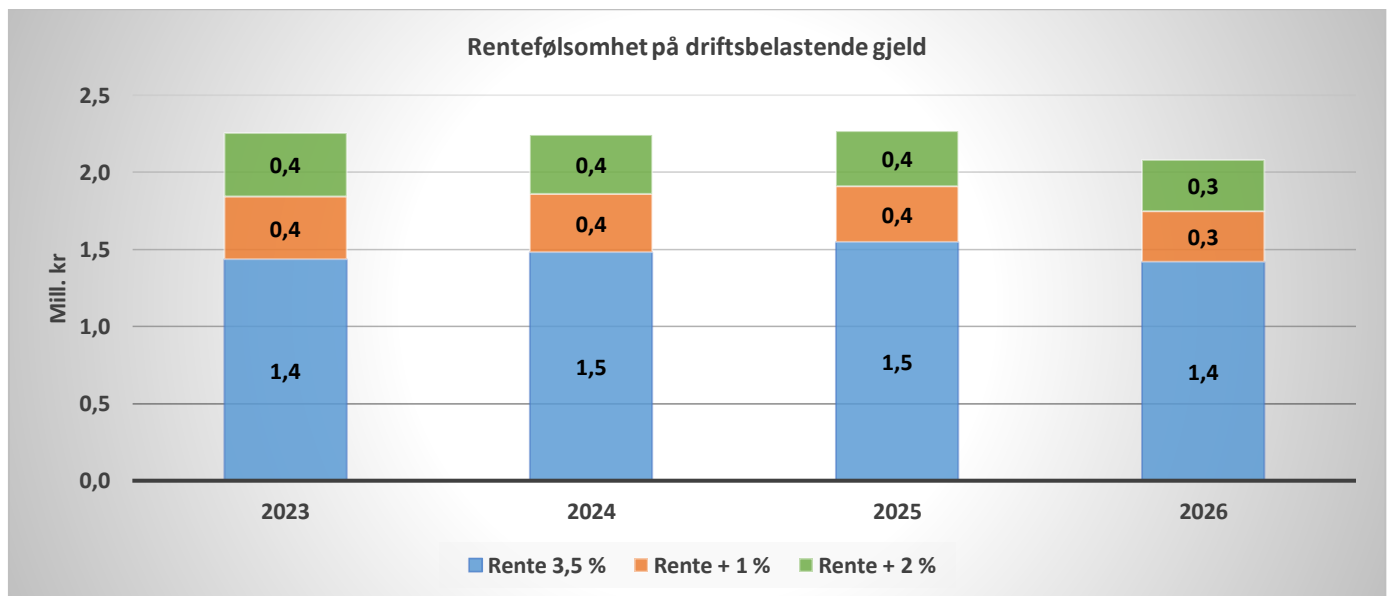
For økonomiplanperioden kan rentekostnadene anslås slik i mill. kr:

Driftsbelastende renteutgifter utgjorde 0,5 mill. kr i 2021. Renteutgiftene vil øke betydelig fremover som en følge av og økt rentenivå og anslås årlig til 1,5 mill. kr i planperioden forutsatt at det ikke blir tatt opp nye driftsbelastende lån i perioden. I 2023 vil driftsbelastende renteutgifter utgjøre ca. 40 % av de totale renteutgiftene. Startlån er her ikke medtatt.

5.3.6 Rentefølsomhet på driftsbelastende renteutgifter

Kommunen er følsom for renteoppgang på den driftsbelastende gjelda. Grafen under viser endringer om renten øker med henholdsvis 1 og 2 %-poeng i forhold til dagens rentenivå.

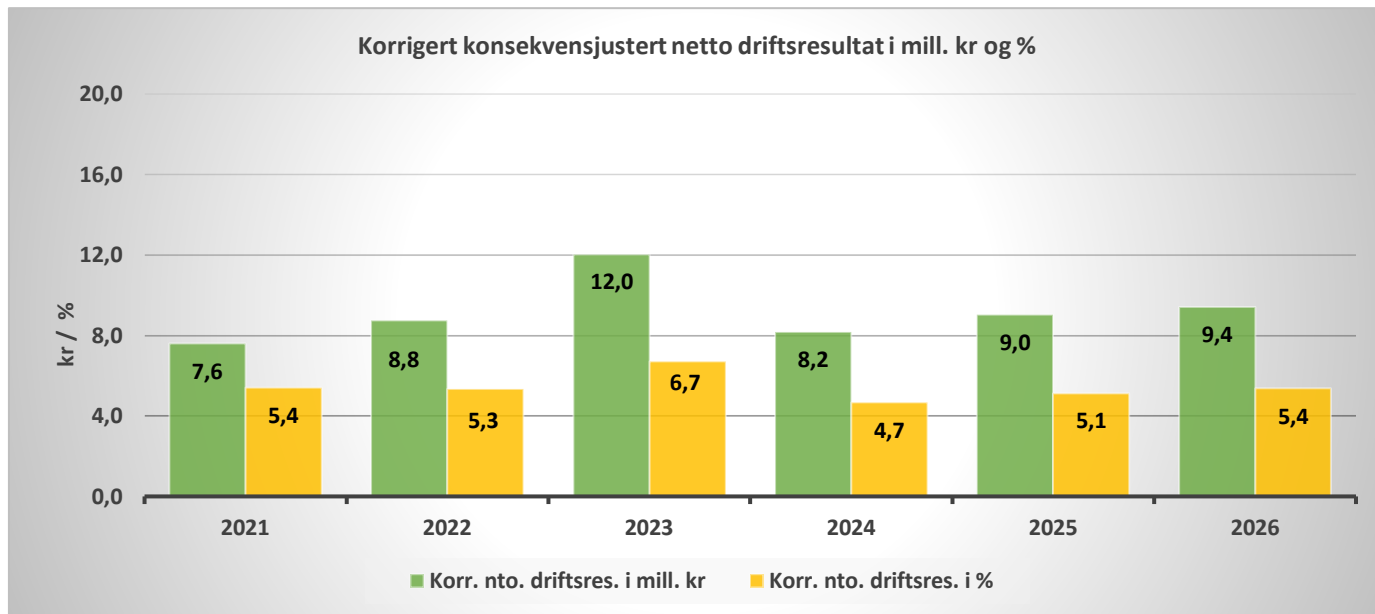
Vi ser at om renten øker med 1 %-poeng så øker de driftsbelastende renteutgiftene med om lag 0,4 mill. kr. En økning på 2 %-poeng vil medføre en økning i driftsbelastende renteutgifter på 0,8 mill. kr. Økte renteutgifter på den driftsbelastende lånegjelda må inndeckes. Med relativ lav driftsbelastende lånegjeld er Tydal kommune mindre utsatt for rentehevinger.

6. Konsekvensjustert korrigert netto driftsresultat

Netto driftsresultat viser hvor stor del som kan brukes til å finansiere nye investeringer og avsetninger. Tallet må være positivt for at kommunen skal ha økonomisk bæreevne til å finansiere investeringer og avsetninger. For analysebruk er bl.a. både driftsinntektene- og utgiftene korrigert for avsetning og bruk av bundne driftsfond. Disse størrelsene varierer betydelig fra år til år, og korrigeringsene er gjort for å få sammenlignbare tall over flere år. Disse korrigeringsene fører til endret netto driftsresultat.

Netto driftsresultat er den beste indikatoren på økonomisk balanse i kommunesektoren, som igjen er viktig for å sikre et godt og stabilt tjenestetilbud. Anbefalt korrigert netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene (netto resultatgrad) er minimum 1,75 %. Tydal kommune har vedtatt et måltall på 1,7 %.

Korrigert netto driftsresultat

Konsekvensjustert korrigert netto driftsresultat viser stort positivt handlingsrom hvert år i planperioden (2023 – 2026) **med hele 12 mill. kr i 2023 synkende til 8 – 9 mill. kr de øvrige årene utover i planperioden.**

I prosent utgjør dette 6,7 % i 2023 synkende til 4,7 % i 2024. Det er da forutsatt at man opprettholder dagens driftsnivå uforandret, uten bruk av disposisjonsfond og nye finanskostnader.

Bakgrunnen for at kommuneøkonomien har bedret seg skyldes en sterk økning i nettoinntektene fra salg av konsekvenskraft fra 2021 til 2022. Disse inntektene blir historisk høye og vil bli hele ca. 20 mill. kr høyere enn for 2021, og 13 mill. kr høyere enn for 2020.

Kommunen har gjennom år likevel mistet andre store inntekter med bakgrunn i følgende forhold:

- Stor nedgang i eiendomsskattene.
- Stor nedgang i antall grunnskolebarn.
- Stor nedgang i antall barnehagebarn.

Eiendomsskatteinntektene fra kraftverkene har siden 2016 blitt redusert med 10 mill. kr tilsvarende over 30 % sammenlignet med 2022.

Den store nedgangen i både barnehage- og grunnskolebarn de siste årene gjør at kommunen over tid har fått en meget stor nedgang i inntekter gjennom inntektssystemet for disse aldersgruppene.

6.1 Konsekvensjustert korrigert netto driftsresultat målt mot kommunens eget mål

I forbindelse med behandlingen av økonomiplanen for perioden 2019 – 2022 og budsjettet for 2019, ble det bl.a. vedtatt mål om at for å skape en robust økonomi, og tilstrekkelig handlingsrom, skal netto driftsresultat være minimum 1,7 % i løpet av planperioden.

Målet innebærer at det årlig må avsettes ca. 3 mill. kr med budsjetterte brutto driftsinntekter på 185 mill. kr (2023).

Nøkkeltall	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Korr. nto. dr. res.i %	5,4 %	5,3 %	6,7 %	4,7 %	5,1 %	5,4 %
Kommunens eget mål i %	1,7 %	1,7 %	1,7 %	1,7 %	1,7 %	1,7 %
Pluss/minus mål %-poeng	3,7 %	3,6 %	5,0 %	3,0 %	3,4 %	3,7 %
Korr. nto. dr. res. i mill. kr	7,6	8,8	12,0	8,2	9,0	9,4
Kommunens eget mål i mill. kr	2,4	2,8	3,0	3,0	3,0	3,0
Pluss/minus mål mill. kr	5,2	6,0	9,0	5,2	6,0	6,4

God måloppnåelse (over 1,7 %)	Akseptabel måloppnåelse (0 – 1,7 %)	Dårlig måloppnåelse (under 0 %)
-------------------------------	-------------------------------------	---------------------------------

Konsekvensjustert korrigert netto driftsresultat er positivt hvert år i planperioden med 6,7 % i 2023 synkende til 4,7% i 2024. Det innebærer at man ikke bare har nådd målet, men også ligger betydelig over om å frigjøre 1,7 % av budsjetterte brutto driftsinntekter for kommunen.

Differansen mellom kommunens mål og korrigert konsekvensjustert netto driftsresultat i planperioden utgjør 5 % i 2023 synkende til 3 % i 2024. I kr utgjør differansen 9 mill. kr i 2023 synkende til 5,2 mill. kr i 2024.

Over tid **må** kommunens netto driftsresultat være positivt for å sikre en bærekraftig økonomi og en effektiv ressursbruk. Ved å gjennomføre det vil man sikre at det ikke oppstår ubalanse i økonomien.

Selv om kommuneøkonomien nå bedres betydelig, må det fortsatt være stort fokus på omstilling og effektivisering av tjenestene. Bedring av kommuneøkonomien vil gjøre kommunen mer robust i forhold til valg man har tatt med å bestå som egen kommune. Det gir større muligheter til å møte fremtidens utfordringer gjennom vekst og utvikling. Samtidig gir det muligheter til større grad av vedlikehold av bygg og anlegg samt å realisere nødvendig infrastruktur i det kommunale tjenestetilbudet.

I økonomiplanens del 2 ser vi på hvilke disposisjoner og driftsendringer som gjøres i planperioden.

Del 2 - Økonomisk handlefrihet

Innledning

Del 2 økonomisk handlefrihet er en videreføring av del 1 konsekvensjustert budsjett som fokuserte på konsekvensene av å opprettholde dagens driftsaktivitet i økonomiplanperioden.

Del 2 er en analyse av dagens utgiftsrammer med hensyn på hvilke bindinger som ligger i disse. Siktemålet med analysen er å få fram den faktiske/reelle økonomiske handlefriheten.

Spørsmål det er naturlig å stille seg i den forbindelse er:

- Samsvarer dagens ressursfordeling med de politiske prioriteringer og vurderinger av de ulike behov?
- Benyttes tildelte ressurser til ulike formål på en rasjonell og effektiv måte?
- Oppnår en de resultater som en forventet ved ressurstildelingen til ulike formål?
- Samsvarer dagens subsidiepolitikk (f.eks. avgifts- og egenbetalingspolitikk) med de politiske prioriteringer?

Analysen vil skje ved en drøfting av hver enkelt sektors rammer og vil så langt det er mulig inneholde opplysninger om mulige reelle innsparinger og inntektsøkninger.

Del 2 ivaretar også lovens krav om handlingsplan hvor det foreslås tiltak i planperioden for å arbeide mot målene i kommuneplanen.

Som vi så i del 1 konsekvensjustert budsjett vil det å videreføre dagens driftsnivå uforandret gi kommunen fortsatt økonomisk handlingsrom, dog under svingende inntekter fra konsesjonskraft og eiendomsskatt.

7. Sektorene

7.1. Ansvarsområde 1 – sentrale styringsorganer og fellesfunksjoner

Politisk

Kommunen har ordfører på heltid samt en ressurs som varaordfører. De politiske organene omfatter kommunestyret, formannskapet, utvalg for miljø og samfunn, sakkyndig nemnd og sakkyndig klagenemnd for eiendomsskatt med flere. Det er avsatt 2,2 mill. kr til disse utgiftene.

Administrasjon

Kommunedirektørens ledergruppe består av kommundirektøren, næringssjef, sektorleder helse og omsorg, økonomisjef, sektorleder teknikk og miljø og sektorleder oppvekst. Det er 3 årsverk på sentraladministrasjonen (kommunedirektør, økonomisjef og personalrådgiver). Ledergruppa har møter stort sett hver uke. Det gjennomføres i tillegg tjenesteledermøter. Her legges en sentral del av grunnlaget for en helhetlig organisasjon.

Administrativ virksomhet er i hovedsak stab- og støttefunksjoner som er underlagt kommundirektøren. Dette gjenspeiler enhetens viktigste oppgave, som er å bidra til spisskompetanse og støttefunksjoner til de øvrige driftsenhetene. Herunder ligger økonomi/kommunekasse, personal, IKT, servicekontor, arkiv m.m

Servicekontoret

Servicekontoret har i dag 4,8 % stillinger fordelt på 5 personer. Servicekontoret ivaretar oppgaver som arkivtjeneste, resepsjon, turistinformasjon, utvalget råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse, valg, skjenke- og serveringsbevilling, kommunenes nettsider og sosiale medier, sekretariat for beredskap, kontorressurser for omsorgstjenesten og teknikk og miljø samt skole og omsorg, politisk møtesekretariat. Saksbehandler oppgaver for kultur, fakturering for organisasjonen.

Mål for 2023

- Arbeide videre med innføringen av fagsystem for saksbehandling, utvalgsdel for politisk saksbehandling og eByggsak. Høsten 2021 ble Sikri valgt som leverandør av systemene. Felles for Værnesregionen.
- Rydding og skanning av papirdokumenter. Vi har i dag papirdokumenter på flere lagre i kommunen. Viktig å starte dette arbeidet nå med mål om full digitalisering av arkivet og å minske behov for arealer i et eventuelt nytt administrasjonsbygg.
- Være knutepunkt for kommunikasjon både for innbyggere og ansatte, både fysisk og digitalt.
- Rullere arkivplan, sist revidert 19.02.16 og bevarings- og kassasjonsplan, sist revidert i 2016.

Kontroll og tilsyn

Kontrollutvalgets forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet har en ramme på kr 674 000,- for 2023. Rammen er tatt inn i kommunedirektørens forslag. Størstedelen av rammen går til dekning av kjøp av revisjonstjenester og sekretariattjenester for kontrollutvalget. For nærmere informasjon om kontrollutvalgets budsjettforslag vises det til utvalgets behandling som følger som vedlegg til dette dokumentet.

Bosetting av flyktninger

Kommunestyret vedtok i sak 21/22 den 24.03.22 å bosette 15 flyktninger. Pr slutten av oktober har det ankommet 7 flytninger. Det er uvisst om det kommer flere i løpet av høsten. For 2023 er det lagt til grunn at det kommer ytterligere 8 flyktninger slik at kommunen har imøtekommet anmodningen fra IMDI på 15 flyktninger.

Kommunen har siden sommeren 2022 hatt ressurs for arbeid med bosetting av flyktninger tilsvarende 50 % og det er også lagt til grunn gjennom hele 2023.

For å delta i introduksjonsprogrammet mottar deltakeren på årsbasis i henhold til integreringsloven to ganger folketrygdens grunnbeløp. Grunnbeløpet utgjør pr 01.05.22 kr 111 477,-. Introduksjonsstønad utgjør da kr 222 954,- pr voksne personer. Deltagere under 25 år som ikke bor med foreldre, mottar 2/3 stønad. Deltagere under 25 år som bor med en eller begge foreldrene, mottar 1/3 stønad. Det er noe uklart hvor lenge flyktningene fra Ukraina skal gå en introduksjonsprogrammet. I budsjettet for 2023 er det avsatt 2,7 mill. kr til formålet.

Arbeidet med bosetting av flyktninger finansieres av et statlig tilskudd fra IMDI; benevnt for «Integreringstilskudd». Formålet med tilskuddet er at kommunene skal gjennomføre et planmessig og aktivt bosettings- og integreringsarbeid, slik at flyktningene kan forsørge seg selv og ta del i samfunnet. Tilskuddet skal i hovedsak dekke de gjennomsnittlige utgiftene kommunen har til arbeidet i bosettingsåret og de fire neste årene. Kommunene får tilskudd for hver person de bosetter.

Gjeldende satser for 2022 er:

Tilskuddsår	Bosettingsår	Kategori	Sats
Integreringstilskudd år 1	2022	Enslige voksne	234 900
		Voksne	189 400
		Enslige mindreårige	182 300
		Barn	189 400
Integreringstilskudd år 2	2021	Alle flyktninger	243 100
Integreringstilskudd år 3	2020	Alle flyktninger	172 900
Integreringstilskudd år 4	2019	Alle flyktninger	85 700
Integreringstilskudd år 5	2018	Alle flyktninger	70 200
Barnehagetilskudd	2022	Barn 0-5 år	27 100
Eldretilskudd	2022	Voksne over 60 år	176 000

Integreringstilskuddet skal sammen med tilskuddet til opplæring i norsk og samfunnskunnskap finansiere introduksjonsprogrammet. Med de forutsetningene som er lagt omkring mottak av flyktninger i 2023, jfr. ovenfor, anslås kommunens inntekter fra integreringstilskuddet å utgjøre 3,2 mill. kr som er samme beløp som anslåtte utgifter.

Administrative VR-tjenester

Tydal kommune deltar i det interkommunale samarbeidet Værnesregionen innenfor områdene IKT, innkjøp, lønn og regnskap samt personvernombud. Værnesregionen er en viktig arena for kommunen, både på politisk og administrativt nivå. Det er helt vesentlig at samarbeidet opprettholdes og utvikles videre, men på premisser som kommunen er tjent med.

Budsjett for Tydal kommunes andel i administrative tjenester i VR:

Type tjeneste i Værnesreg.	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
VARIT drift	3 758 000	4 455 000	4 796 000	4 796 000	4 796 000	4 796 000
Personvernombud	34 000	95 000	98 000	98 000	98 000	98 000
VR innkjøp	159 000	232 000	240 000	240 000	240 000	240 000
VR lønn og regnskap	1 537 000	1 697 000	1 809 000	1 809 000	1 809 000	1 809 000
VR administrativ ressurs	32 000	30 000	31 000	31 000	31 000	31 000
Sum driftsutg. Værnesreg.	5 520 000	6 509 000	6 974 000	6 974 000	6 974 000	6 974 000
VARIT investering	486 000	600 000	600 000	600 000	600 000	600 000
Sum totale utg. Værnesreg.	6 006 000	7 109 000	7 574 000	7 574 000	7 574 000	7 574 000

Kommunens andel i Værnesregionen innenfor administrative tjenester øker i 2023 med ca. 0,45 mill. kr i forhold til budsjettet for 2022. Økningen kommer innenfor IKT samt lønn og regnskap.

Værnesregionen IT (VARIT)

VARIT ble etablert fra 01.05.10 som et interkommunalt vertskommunesamarbeid med Stjørdal kommune som vertskommune. VARIT skal bidra til at kommunene får økt kompetanse og redusert sårbarhet. Enheten skal legge til rette for at kommunene utnytter og utvikler eksisterende og nye digitale verktøy for å oppnå effektiviseringsgevinster og bedre ressursutnyttelse. Enheten har som mål å framstå som dyktig, pålitelig og serviceinnstilt. Enheten skal levere stabil og sikker drift. Tydal sin andel i drift vil utgjøre 4,8 mill. kr i 2023. I tillegg kommer en andel av investeringskostnadene som er beregnet til årlig 0,6 mill. kr.

I tillegg til kostnadene med VARIT har alle samarbeidskommunene lokale kostnader for å kunne levere IT-tjenester. Disse kostnadene utgjør i 2023 om lag 0,3 mill. kr og er drift av kritisk nettverksinfrastruktur.

Personvernombud i Værnesregionen

Stillingen er av vertskommunen Stjørdal organisatorisk plassert i VARIT. Personvernombudet har under nytt lovverk forsterket fokus på koblingen lovverk og IT (dataregistrering). Personvernombudet skal gi råd til den behandlingsansvarlige eller databehandleren og til de ansatte som utfører behandlingen av personopplysninger om de forpliktelsene virksomheten har etter personvernlovgivningen. Ombudet skal kontrollere overholdelsen av forordningen og andre relevante regelverk med personvernbestemmelser, samt virksomhetens egne interne retningslinjer for personvern.

Lønn og regnskap i Værnesregionen

Enheten ivaretar lønns- og regnskapsoppgaver samt innfordring av krav for de 5 deltakerkommunene, IKA Trøndelag, 4 fellesråd/sokn 6 menighetsråd/sokn FIDES IKS og Selbu næringssselskap. Enheten gir også råd, veiledning og opplæring av ledere og andre ansatte i den enkelte kommune. Tydal sin andel vil utgjøre 1,8 mil. Kr i 2023.

Innkjøpssamarbeidet i Værnesregionen

Enheten driver fortløpende konkurranseutsetting av de største produktgruppene for kommunene i Værnesregionen. Videre driver enheten med rådgivning og bistand hos kommunene i forbindelse med utarbeidelse av konkurranse-dokumenter. Konkurransgjennomføring, kontraktsledelse og oppfølging er de aktivitetene som preger hverdagen. Rådgivning er en økende aktivitet for innkjøp, i tillegg til komplekse anskaffelsesprosesser. Arbeidet som gjøres fører til innsparinger i alle enheter.

Administrativ ressurs i Værnesregionen

Ressursen skal bl.a. ivareta deltakerkommunenes og regionens interesser for å bedre tjenestetilbudet til innbyggerne, styrke og ivareta eksisterende arbeidsplasser og initierer nye prosjekter som kan gi et bredere og mer variert sysselsettingstilbud i regionen.

7.1.1 Driftsbudsjett og økonomiplan sentraladministrasjonen

Tall i mill. kr	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter	21,5	20,9	25,7	24,9	24,9	24,9
Driftsinntekter	-0,7	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Netto driftsutgifter	20,8	20,8	25,6	24,8	24,8	24,8

Måten budsjettet settes opp på er under endring. Sammenligning over flere år vil ikke nødvendigvis gi et riktig bilde. Virksomhetene vil samlet sett reelt få uforandrede rammer. Sammenlignet med budsjett 2022, er driftsbudsjettet for sentraladministrasjonen økt med 4,8 mill. kr til 25,6 mill. kr. Økningen skyldes i hovedsak utgifter i forbindelse med bosetting av flyktninger.

De enkelte driftstiltakene

Forslaget til budsjett for 2023 og økonomiplan for 2023 – 2026 inneholder følgende driftsendringer:

Tiltak	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2023	2024	2025	2026	Totalt
Valg, nettbrett folkevalgte	150 000	0	0	0	150 000
Sum	150 000	0	0	0	150 000

Nettbrett kommunestyrevalget

Det er avsatt kr 150 000,- til nettbrett i forbindelse med kommunestyrevalget.

Reduksjon bevilgninger IKT utenom Værnesregionen

I forbindelse med behandlingen av budsjettene for 2020 - 2022 ble bevilgningene redusert med til sammen kr 385.000,-. Dette er videreført gjennom økonomiplanperioden. Reduserte bevilgninger til IKT vil føre til en strammere prioritering av utstyr og tjenester.

Næring og kultur

Nærings- og kulturarbeidet i Tydal kommune er plassert i kommunedirektørens stab med nærings sjef i 100 % stilling samt næringskonsulent i 50 % stilling. Det ble i 2022 opprettet en 2-årig prosjektstilling for næring og kultur. Stillingen er besatt og stillingsinnehaveren begynte i mai 2022.

Næring

Kommunens rolle innenfor næringsarbeidet i kommunen er:

- Oppfølging av gjeldende handlingsplan for næring.
- Oppfølging av vedtatte tiltak innen næring.
- Dialog med, og saksbehandling for næringslivet i nærings saker.
- Tilrettelegging for økt bosetting og næringsutvikling.
- Markedsføring av Tydal som bo- og reiselivskommune.
- Tilrettelegging for økt sysselsetting, eksisterende og nye næringsaktører.
- Planlegger av lokalsamfunnet, infrastruktur og bolystiltak.
- Koordinere informasjon til eksisterende og mulige innbyggere og hytteeiere i Tydal.

Næringsutvikling er ingen lovpålagt oppgave, men det er i kommunens interesse å være en pådriver i dette arbeidet og benytte næringspolitiske virkemidler for å legge til rette for økt aktivitet og utvikling i næringslivet. Dette henger nøye sammen med ønske og overordna mål om å stoppe, og snu befolkningsnedgangen vi opplever.

Den økte uroen vi opplever med krig i Europa, økte priser på matvarer, byggevarer, strøm, drivstoff, høyere renter, problemer med å skaffe råvarer og utstyr medfører konsekvenser for alle på en eller flere måter. Mange tvinges til å endre sine vaner, det er dyrere å bygge hus, det kan bli vanskeligere å selge hus, endring i elavgift, bedrifter får ikke skaffet nødvendige deler og komponenter som behøves for å opprettholde sin produksjon for å nevne noe. Summen av alt dette skaper stor usikkerhet i befolkningen og ikke minst i næringslivet. Tydal kommune har fortsatt god økonomi sammenlignet med mange andre kommuner, men med gjentatte signaler om mulig endring av konsesjonskraft og andre «goder» vi har hatt som erstatning etter vannkraftutbygginga som ble gjort i kommunen medfører dette en usikkerhet for fremtiden. Utfordringene rundt tilgang til arbeidskraft og nødvendig-/riktig kompetanse er også en realitet for de fleste bedrifter i dag. Disse realitetene må vi forholde oss til, og det er trolig viktigere enn noen gang å fortsette å jobbe med bolystiltak i form av infrastruktur og tilrettelegging. Tydal er en trygg og god kommune å bo i, og hvis vi sammen klarer å lage tilbudene så gode som mulig, alt fra barnehage, skole, fritidstilbud – både organisert og uorganisert, tekniske tjenester samt i helse- og omsorgssektoren har vi et veldig godt tilbud. Når dette er på plass er det viktig å kommunisere dette ut, og på riktig måte i de rette kanaler.

Sammen med løpende arbeid som markedsføring og forvaltning av næringsfondet vil tilrettelegging for bolyst og tilflytting være den viktigste tilretteleggingsoppgaven for Tydal kommune på vegne av næringsaktørene.

Det er viktig å ha et bredt og variert tilbud innen flere områder. Tydal kommune har ikke ansvar for dette alene, men vil spille en viktig rolle som tilrettelegger og initiativtaker for flere tiltak i tiden som kommer. Her er det avgjørende at det er et godt samspill mellom næringsaktørene, frivillige lag og organisasjoner, politisk nivå og administrasjonen i kommunen.

Kommuneplanens samfunnsdel, handlingsplan næring 2022 – 2023, kommuneplanens arealdel og kulturplan er styringsdokumenter som vil være førende for de prioriteringer som gjøres.

Tydal kommune har i flere år gitt tilskudd til opparbeidelse av løyper og løypekjøring. Tydal kommune ønsker å ha et godt løypenett for aktivitet og friluftsliv, både sommer og vinter. I hytteundersøkelsen fra 2016 kom det fram at oppkjørte skispor et av de viktigste tilretteleggingstiltakene. Tilrettelagte sykkelløyper, oppkjørte skispor og snøskuterløyper gir mennesker med forskjellig funksjonsnivå tilgang til natur- og rekreasjonsområder. Sett i et folkehelseperspektiv vil tilrettelegging være av stor betydning for fysisk aktivitet og naturopplevelser.

Arbeidet med å tilrettelegge for økt bosetting må videreføres. Lage møteplasser for unge voksne, se hva vi allerede har, avdekke behov, medvirkning og være tett på vil være svært viktig for å treffe de riktige beslutningene for tilretteleggingstiltak framover. Vi må være fremoverlent, innovativ, kreativ og lyttende.

Det er viktig med et godt samarbeid på tvers av sektorer for å lykkes med utviklingsarbeidet i kommunen. Det er også svært viktig at det er tilgjengelige midler til drift av eksisterende og nye anlegg. En ting er kostnadene i tilknytning til en investering, men minst like viktig er det at det finnes tilstrekkelig med midler til drift og vedlikehold.

Kultur

Kulturplan 2012 – 2026 «kultur til tusen» er det viktigste redskapet i kulturarbeidet i Tydal kommune, og gir generelle føringer på hva kommunens kultursatsing innebærer.

Det er ikke ansatt egen personressurs for å jobbe med kultur, men i budsjett for 2022 ble det vedtatt å opprette en prosjektstilling i 2 år som skal jobbe med næring og kultur. Flere oppgaver som tilhører området, blir utført i servicekontoret. Kommunen har flere virkemidler for kulturlivet i Tydal. Her nevnes kulturmidler, kulturhus og Stugguvollmoen. Kulturen må i stor grad skapes og gjennomføres av frivillige.

Tydal Museums venneforening (MV) ble stiftet i 2019. Formålet er sammen med Tydal kommune å utvikle Tydal museum, Storaunstuggu og Kistafoss kraftstasjon til et levende museumsanlegg med lokal forankring og som attraktive stoppesteder for tilreisende. I tillegg vil MV bistå Tydal kommune i drift og enkelt vedlikehold av museumsanleggene. Det er inngått en leieavtale mellom MV og Tydal kommune. Museet vil være åpent ca. 2 måneder om sommeren og ut over det vil det være anledning til å besøke museet på forespørsel. Faste dagnadsdager gjennom store deler av året har hatt stor oppslutning, og sammen med verdifullt arbeid for å ta vare på historien har dette blitt et viktig samlingssted for veldig mange. Tydal kommune og MV har halvårlige møter.

Brekka Barnas Bygdetun er et populært kulturtilbud på sommeren, med mye besøk av både gammel og ung. Tilbudet drives av Ingunn og Lars Græsli som har inngått en 10 års leiekontrakt med Tydal kommune for området.

Kulturstiftelsen Sylan & Sånn har hatt en leieavtale med Tydal kommune der de har leid Stugguvollmoen fra 2019. De har valgt å si opp avtalen fra høsten 2022.

Etter pandemien er mye av aktiviteten i lag og organisasjoner gjenopptatt. Åpen svømmehall, skytetreninger, musikkøvinger, aktivitet innen friluftsliv, fotball, håndball og motorsport for å nevne noe. Det er viktig å ha et godt samarbeid mellom kommune og lag og foreninger, da disse bidrar med viktige tilbud som kan være avgjørende for at folk bor i bygda og at folk ønsker å bosette seg her.

Det er et gjennomgående behov for vedlikehold av kommunale kultureiendommer. Dette gjelder for eksempel Brekka, Tydal museum, Storaunstuggu og Stuguvollmoen.

Mål 2023 – 2026

- Økt bolyst for innbyggerne i kommunen.
- Økt tilflytting.
- Bidra til å rekruttere kvalifisert kompetanse i næringslivet i Tydal.
- Gjøre kommunen mer attraktiv for nye innbyggere.
- Tilrettelegging for privat næringsliv (eksisterende og nyetableringer, næringsareal).

7.1.2 Driftsbudsjettet og økonomiplanen næring og kultur

Tall i mill. kr	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Driftsutgifter	7,1	10,6	11,6	5,0	4,7	4,7
Driftsinntekter	-4,7	-10,0	-11,3	-4,7	-4,4	-4,4
Netto driftsutgifter	2,4	0,6	0,3	0,3	0,3	0,3

Måten budsjettet settes opp på er under endring. Sammenligning over flere år vil ikke nødvendigvis gi et riktig bilde. Området får noe økte budsjetttrammer i 2023.

Sommerjobb for skoleungdom – kr 75 000,-

Dette er en ordning som ungdom og bedrifter i Tydal har hatt anledning til å benytte seg av i mange år. Her kan bedrifter søke om å få refundert inntil 50 % av lønnsutgiftene i 3 uker for inntil 2 ungdommer pr. bedrift. Tilbudet gjelder ungdom fra og med det året de fyller 16 år, og til og med det året de fyller 19 år. Ordningen gjelder for ungdom med bostedsadresse i Tydal. Bedriften har arbeidsgiveransvar og administrerer arbeidsforholdet. Det foreslås ikke endring i beløp fra 2022. Ordningen planlegges evaluert etter sommeren 2023.

Tilskudd til lag og foreninger/kulturmidler – kr 150 000,-

Ingen endring i beløp fra 2022: kr 150 000, -. Kulturmidlene blir utlyst en gang hvert år. Lag og organisasjoner i Tydal som kommer inn under det utvida kulturbegrepet kan søke om tilskudd til drift. Det foreligger retningslinjer for tilde-ling av kulturmidler, vedtatt i utvalg for helse, oppvekst og kultur 20.3.2013.

Markedsføring – kr 300 000, -

I perioden 2020 – 2022 har Tydal kommune jobbet mye med utvikling av sosiale kanaler som hjemmesiden «Leve i Tydal», hjemmesiden Sylan.no, og Facebook og Instagramkontoene «Opplev Tydal» og «Leve i Tydal». Her ligger informasjon om ledige stillinger, hus til salg og til leie, boligtomter og aktivitetstilbud for å nevne noe. Det blir også lagt mye arbeid i å markedsføre Tydal som reiselivsdestinasjon i form av bilder og turbeskrivelser, samt at bil-der som blir lagt ut blir delt på de nevnte kanaler. Det blir årlig gjort flere fysiske tiltak som for eksempel blomster og hengekøyer rundt om i bygda. Tiltakene har vært meget godt mottatt, både av næringsaktører, innbyggere og besøkende i bygda. For 2023 foreslås det å videreføre arbeidet med markedsføring, og her vil det være viktig at fokuset særlig rettes mot bolyst og tilflytting til kommunen. Det vil være behov for kjøp av konsulenttjenester til deler av arbeidet.

Konsulenttjenester næring – kr 100 000,-

Næringsavdelingen har stadig henvendelser fra aktører som har behov for hjelp med for eksempel framgangsmåte ved etablering av en bedrift, til å finne fram i jungelen av muligheter og utforming av søknader. Dersom det skal sendes en søknad om tilskudd fra næringsfondet i Tydal kommune, er det ikke mulig at næringsavdelingen i kommu-nen bistår med søknaden for å i neste omgang behandle den. Kommunedirektøren foreslår å sette av kr 100 000,- til bistand/kjøp av konsulenttjenester til denne type formål.

Medlemskap NiV – kr 0,-

Tydal kommune finner NiV sin tilstedeværelse i Tydal som meget positiv, og det er en liten økning i antall Tydalsbe-drifter som er medlemmer. Tydal kommune har vært medlem i NiV siden 2019, der årlig kontingent har vært på kr 100 000, -. Med mindre disponible midler tilgjengelig foreslår kommunedirektøren å ikke videreføre medlemskapet, men bruke disse midlene til konkrete tiltak for næringslivet i Tydal; i 2023 besøke messen BYGG REIS DEG 2023 (se eget tiltak). Det vil fremdeles være naturlig å ha et nært samarbeid med NiV, og jobbe for næringslivet i Tydal sitt beste.

De enkelte driftstiltakene

Forslaget til budsjett for 2023 og økonomiplan for 2023 – 2026 inneholder følgende driftsendringer:

Tiltak finansiert med bruk av næringsfondet (konsesjonsavgiftene)

Tiltak	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett Totalt
Løypekjøring langrenn	150 000	150 000	150 000	150 000	600 000
Medlemskap NIV	-100 000	0	0	0	-100 000
Tydalsvukku	100 000	0	0	0	100 000
Bolyst	700 000	200 000	200 000	200 000	1 300 000
Messedeltakelse	150 000	150 000	150 000	150 000	600 000
Studietur for næringslivet	100 000	0	0	0	100 000
Oppgradering Rotodden	1 000 000	0	0	0	1 000 000
Sum tiltak finansiert av næringsfondet	2 100 000	500 000	500 000	500 000	3 600 000

Tiltak finansiert med bruk av næringsfondet påvirker ikke kommunens ordinære drift, men saldoen på næringsfondet reduseres.

Løypekjøring langrenn – kr 150 000,-

Tydal kommune ønsker at bygda kan tilby et godt løypenett for aktivitet og friluftsliv, både sommer og vinter. I hytteundersøkelsen fra 2016 kom det fram at oppkjørte skispor et av de viktigste tilretteleggingstiltakene. Tilrettelagte sykkeløyper, oppkjørte skispor og snøskuterløyper gir mennesker med forskjellig funksjonsnivå tilgang til natur- og rekreasjonsområder. Sett i et folkehelseperspektiv vil tilrettelegging være av stor betydning for fysisk aktivitet og naturoplevelser. Beløpet foreslås økt med kr 50 000, - til kr 150 000,- fra 2023 på grunn av økte drivstoffutgifter.

Tydalsvukku – kr 100 000, -

Tydalsvukku har etter hvert blitt en tradisjon i Tydal. Tydal kommune sin rolle i Tydalsvukku består stort sett av å planlegge, tilrettelegge, markedsføre og koordinere arrangement. Tydal kommune har også hatt en betydelig rolle som arrangør av enkeltarrangement. For 2023 ønsker Tydal kommune å spisse sine arrangement enda mer mot ungdom og unge voksne. Det foreslås å øke budsjettet for Tydalsvukku fra kr 70 000, - i 2022 til kr 100 000, - i 2023.

Bolyst – kr 700 000,-

Tydal kommune har en viktig rolle som tilrettelegger for bolyst i kommunen. Gjennom tiltak av forskjellige slag er det ønskelig å gjøre Tydal til en mer attraktiv kommune å bo i og flytte til. Tydal er kjent som ei dugnadsbygd, og det er viktig å etablere og videreføre et godt samarbeid med frivillige lag og foreninger. Det er mange tiltak som kan gi økt bolyst. Eksempel på dette kan være god informasjon og oppfølging av de som bor her og mulige innbyggere, tilrettelegging for boliger, fysiske trivselstiltak som blomster og tiltak som gjør kommunen enda mer innbydende, attraktive turområder for alle aldre og funksjonsnivå osv. Kr 200 000, - av midlene øremerkes til utendørstiltak i lokalsamfunnet. Midlene ble utlyst til velforeninger i 2022, men på grunn av lang saksbehandlingstid for å registrere velforeninger flyttes midlene til 2023.

Oppgradering Rotodden – kr 1 000 000,-

Rotodden 190/27 er Tydals eneste statlig sikra friluftsområde. Området ble sikra i 1980, og Miljødirektoratet står som hjemmelshaver. Tydal kommune har forvaltningsansvar på eiendommen. En forvaltningsplan for området ble godkjent i 2022. Det skal gjøres en del tilretteleggingstiltak på området; utvidelse av parkeringsplass, markbru fra parkeringsplass ned til strand og videre til sjøen, nytt toalett og utbedring av etablert tursti rundt Rotodden. I 2022 ble det søkt om kr 500 000, - i statlige midler til tiltak i statlig sikrede friluftsområder. Her ble tildelingen kr 130 000,- Det planlegges å søke om midler til nærmiljøanlegg for toalettet som planlegges bygd i 2023. Bevilgede midler fra 2022 – kr 500 000,- er inkludert i beløpet (500' for 2022 og 500' for 2023), årsaken er at valgt entreprenør vil gjøre arbeidet som var planlagt i 2022 så snart snøen har forsvunnet i 2023.

Messedeltakelse – kr 150 000,-

Tydal kommune kan gjøre seg mer synlig for mulige arbeidstakere og innbyggere i kommunen gjennom deltakelse på messer. Eksempel på messer som kan være aktuelle er utdanningsmesser og messer for hytte, bolig, bygg og anlegg. Det kan være aktuelt å samarbeide med nabokommuner om felles deltakelse.

Studietur for næringslivet – kr 100 000,-

Besøke messen BYGG REIS DEG 2023, 18. - 21. oktober på NOVA Spektrum i Lillestrøm. Et tilbud for bygg- og anleggsbransjen og andre interesserte næringsaktører i Tydal. Busstransport med muligheter for bedriftsbesøk underveis. En slik tur vil kunne gi bedre samhold og samarbeid mellom ulike bedrifter i Tydal, samtidig som nye kontakter kan etableres og benyttes i en ellers hektisk hverdag.

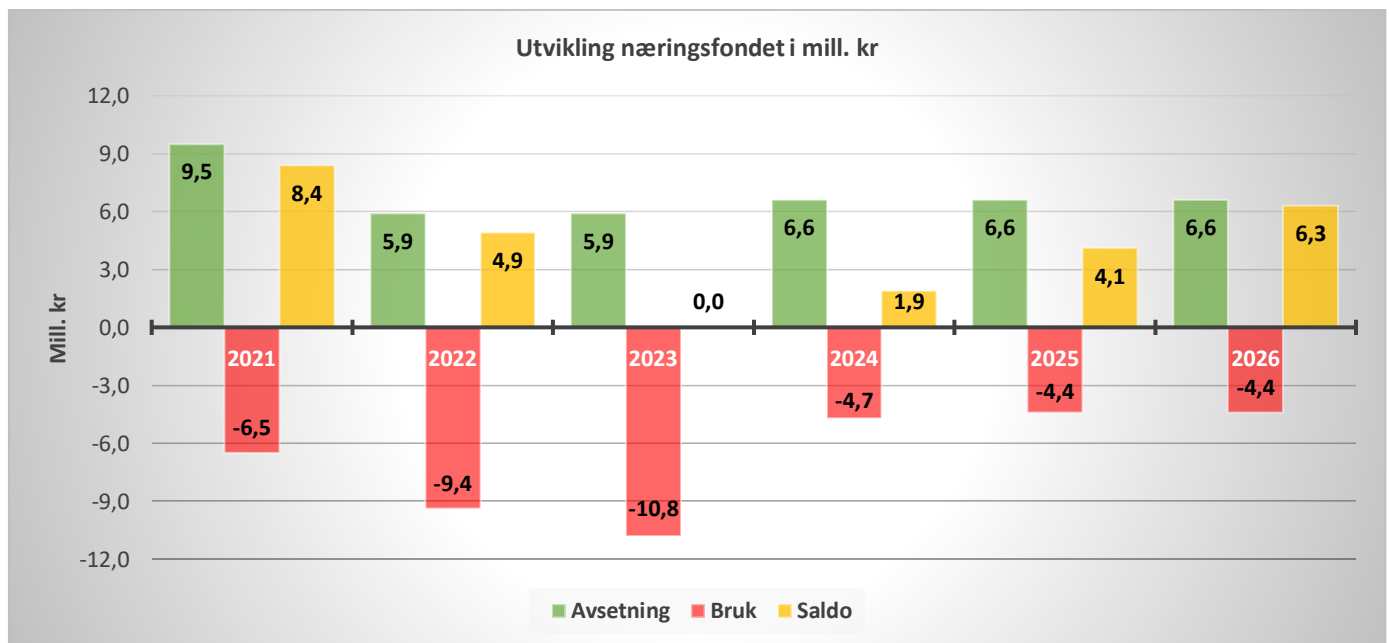
7.1.3 Konesjonsavgiftene/næringsfondet

I enhver konesjon for regulering av vassdrag blir konesjonæren pålagt å betale de berørte kommuner konesjonsavgift. Konesjonsavgiften er dels ment å gi kommunene en andel av verdiene som blir skapt ved utbyggingen og/eller reguleringen, og dels ment som en kompensasjon for skader og ulemper av allmenn karakter som ikke blir erstattet på annen måte. Konesjonsavgiften kan sammenlignes med miljøavgifter på andre samfunnsområder. Konesjonsavgiftene vil utgjøre 5,9 mill. kr i 2023.

Konesjonsavgiftene reguleres med 5 års mellomrom, sist i 2019. Neste regulering er i 2024. Anslag på økning av konesjonsavgiftene er 0,7 mill. kr og konesjonsavgiftene vil da utgjøre ca. 6,6 mill. kr. Konesjonsavgiftene avsettes til næringsfondet og tas inn i budsjettet til bruk i kommunens næringsarbeid og til finansiering av felleskommunale tiltak og infrastruktur

Bruken av næringsfondet fordeler seg slik i planperioden:

Bruk av konesjonsavg./næringsfondet	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett Totalt
Sum næringskontor	3 334 000	2 734 000	2 434 000	2 434 000	10 936 000
Sum tiltak fra tabell	2 100 000	500 000	500 000	500 000	3 600 000
Avsatt pott som næringstiltak	800 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	5 300 000
Eldre saker til utbetaling	4 550 000	0	0	0	4 550 000
Sum tiltak finansiert av næringsfondet	10 784 000	4 734 000	4 434 000	4 434 000	24 386 000

Fondsbeholdningen var pr 31.12.21 på 8,4 mill. kr. Anslått bruk i 2022 er på 9,4 mill. kr og saldo blir da ca. 4,9 mill. kr ved utgangen av 2022.

Ved den bruken som det er lagt opp til i planperioden vil saldoen på næringsfondet bli redusert med 4,9 mill. kr i 2023. Det innebærer at fondet på dette tidspunktet vil være tomt. De øvrige årene i planperioden vil saldoen årlig øke med ca. 2 mill. kr da det planlegges lavere bruk enn den årlige avsetningen av konesjonsavgiftene. Saldo ved utgangen av planperioden i 2026 vil utgjøre ca. 6,6 mill. kr.

7.1.4 Kommunedelplan idrettsanlegg og kulturbygg

Det er prioritering i to ulike kategorier, ordinære anlegg og nærmiljøanlegg. Prioriteringene foretas av kommunestyret i dette dokumentet.

Eier	Tiltak	Kostnad	Tilskudd	Kommentar
1. Tydal skytterlag	Rehabilitering av skytebane 100 m	Ca. kr 600 000,-	Ca. kr 200 000,-	Oppstart 2023
2. Tydal kommune	Handicaptaolett	Ca. kr 100 000,-	Ca. kr 50 000,-	Oppstart 2023 – Rotodden friluftsområde
3. Tydal kommune	Handicaptaolett Naturparken	Ca. kr 375 000,-	Ca. kr 187 000,-	Oppstart 2023
4. Tydal kommune	Aktivitetssti	Ca. kr 15 000 000,-	Ca. kr 5 000 000,-	Kløfta-Ås 2023 - 2026

Kommentarer:

1. Tydal Skytterlag har signalisert søknad om spillemidler, for rehabilitering av sin 100 m bane. Anslått kostnad ca. kr 600 000,-.
2. Tydal kommune søker om spillemidler for bygging av handicaptaolett på Rotodden friluftsområde. Dette er Tydals eneste statlig sikra friluftsområde, og fikk i 2022 en forvaltningsplan godkjent av kommunestyret i Tydal, samt Trøndelag fylkeskommune. Estimert kostnad kr 100 000,- hvorav 50 % kan spillemiddelfinansieres. Resten egenkapital.
3. Tydal kommune søker om spillemidler for bygging av handicaptaolett i naturparken. Naturparken er mye brukt og det savnes et toalett der. Området har ikke strøm og det må graves ned en latrinetank for slam-suging. Toalettet skal være tilpasset rullestolbrukere.
4. Tydal kommune vil utrede planer for å binde sammen Ås sentrum og Kløfta området. Dette kan gjøres med å bygge en aktivitetssti, som innbefatter ei gangbru over Nea til Storekra. Kostnadsoverslaget er høyst usikkert på nåværende tidspunkt.

Utfordringer og muligheter økonomi, personal og innovasjon

Mål 2023 – 2026

- Gjøre riktige og viktige valg for å tilpasse oss til endrede behov, rammevilkår og forventninger.
- Samarbeid på alle nivå i administrasjonen og et godt samarbeid mellom politisk nivå og administrasjonen.
- Gjennomføre vedtatte vedtak og strategier samtidig som vi har god kvalitet og godt arbeidsmiljø i daglig drift.
- God kommunikasjon, informasjon og dialog i egen organisasjon og ut til innbyggerne.

Økonomiarbeidet

For å sikre god forvaltning av kommunes ressurser er god økonomistyring og økonomiplanlegging avgjørende. Ressursstyring og ressursfordeling krever gode verktøy. Ytterligere digitalisering vil gi grunnlag for bedre rapportering og dermed bedre oversikt også for politisk nivå. Videre sikrer god finansforvaltning, innkjøpspolitikk og god oppfølging av økonomistyringen på sektornivå grunnlag for direkte besparelser. Felles verktøy for økonomistyring i Værnesregionen og erfaringsutveksling vil gi både stordriftsfordeler og bedre styring lokalt.

Digitalisering gir muligheter. Vårt mål bilde for nytt økonomi- og personalsystem er: Bedre økonomistyring gjennom enda bedre kostnadskontroll, internkontroll, ressursstyring og ressursfordeling. Rapportering og oversikt skal gjøres

enkler for den enkelte leder og på overordnet nivå. Nytt økonomisystem skal tilrettelegge for enkel integrasjon mot alle system gjennom å legge alt i «skyen». Dette vil gi mer sømløse systemer og sikre ny og riktig funksjonalitet.

Økonomifunksjonen skal ha følgende fokus i økonomiplanperioden:

- Være en god/viktig ressurs for lederne i Tydal kommune rundt økonomi- og budsjettspørsmål.
- Lage oversiktlige og lettforståelige økonomirapporter internt og for politisk styring.
- Utforming og bidrag til økonomiplan, budsjett, årsmelding, årsrapporter, tertialrapporter m.m.
- Utvikle rutiner og verktøy innenfor økonomiområdet.

Riktig og tilstrekkelig kompetanse

Befolkningsutviklingen viser at andelen av befolkningen som er i yrkesaktiv alder reduseres. Samtidig vil andelen eldre som er mottakere av kommunale tjenester øke på lang sikt. I årene fremover vil det være stor konkurranse om tilgjengelig arbeidskraft med riktig kompetanse. Det blir viktig for Tydal kommune som organisasjon å bidra til at framtidens utfordringer møtes med rett bemanning og riktig kompetanse til rett tid slik at innbyggerne fortsatt mottar tjenester med god kvalitet.

Kommunens kompetanse- og rekrutteringsbehov dekkes ved:

- Medarbeiderutvikling og medarbeiderskap: Arbeidslivet stiller stadig nye krav til kompetanse. Planmessig kompetanseutvikling for ansatte er et supplement til rekruttering av kompetanse eksternt. Dette fordrer systematisk kompetansekartlegging og utvikling av kompetanseplaner.
- Styrke vår attraktivitet og omdømme: I framtidens kunnskapssamfunn vil det være enda større kamp om den beste kompetansen. Tydal kommune må arbeide aktivt for å tiltrekke seg den beste kompetansen.
- Utnytte arbeidskraftreserve: Arbeidskraftreserve som ligger i sykefravær, deltidsstillinger og blant innbyggere som faller utenfor arbeidslivet, representerer en betydelig kompetanse og kapasitet. Å delta i arbeidslivet er den viktigste enkeltfaktoren for god folkehelse og trivsel.

Utfordringer og muligheter i Tydal kommune – HR-området

Den viktigste ressursen en bedrift disponerer er de ansatte. De tilfører verdi og utfører de oppgavene ingen maskin kan klare. Samtidig er også de ansatte den største utgiftsposten som kommunen har. Det er derfor svært viktig at denne ressursen forvaltes på en god måte. Tydal kommune står overfor utfordringer i framtiden som handler om å møte den demografiske utviklingen og innbyggernes behov for velferdstjenester. Kommunen må rekruttere og beholde relevant og kompetent arbeidskraft, og samtidig bidra til fornyelse av tjenester og arbeidsformer. Dette i lys av kommunens rammeoverføringer og muligheter i forhold til å tilby attraktive arbeidsplasser og konkurransedyktige lønnsbetingelser.

Hovedutfordringer

Tydal kommune må prioritere to store arbeidsgiverutfordringer i tiden framover.

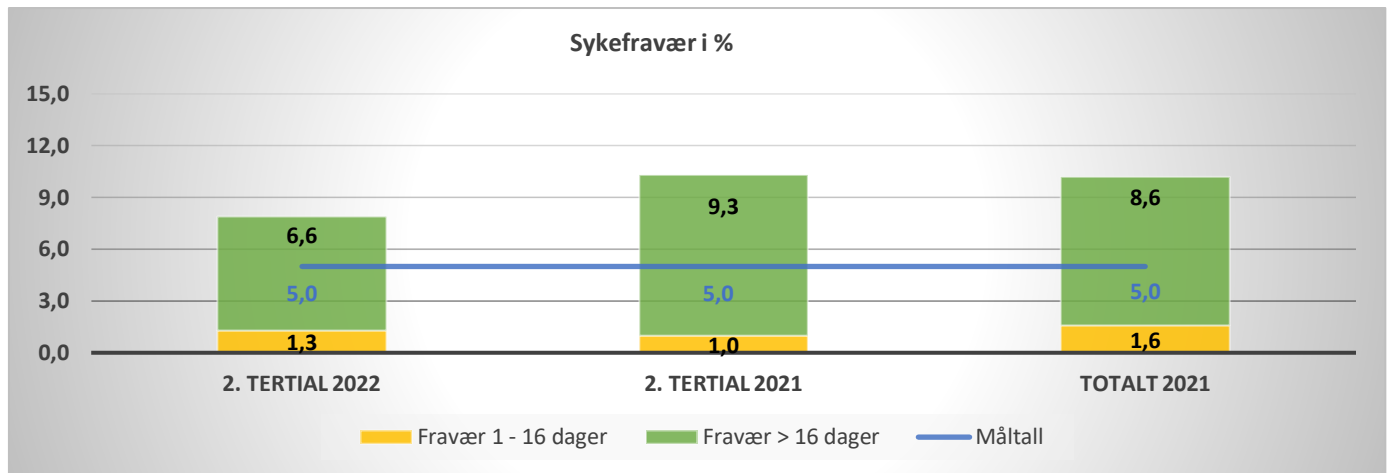
- Evnen til utvikling og nyskaping.
- Rekruttering av ny arbeidskraft samt forvaltning av egen arbeidskraft og videreutvikle denne til å møte morgendagens kompetansekrav.

Samlede utfordringer

- Kompetanse – økt behov for spesialistkompetanse og dyktige generalister.
- Strammere arbeidsmarked – demografiske utfordringer. Tydal kommune har en høy gjennomsnittsalder blant kommunens ansatte. Dette gjør at kommunen vil måtte erstatte mange medarbeidere om kort tid innen visse fagområder.
- For lav arbeidskraftutnyttelse. Årsaker til dette er et for høyt sykefravær samt at det kan være for høy andel frivillig deltidsansatte innenfor noen arbeidsgrupper.
- Kontinuerlig behov for effektivisering og omstilling av tjenester/tilbud.

Sykefravær

Sykefravær koster kommunen store summer hvert år i vikarutgifter og tapt tjenesteproduksjon samt administrativt merarbeid. De første 16 dagene av en arbeidstakers sykefravær må kommunen dekke selv. Fravær ut over dette refunderes delvis av NAV via sykepengeordningen. Tabellen under viser totalt fravær andre tertial 2022, andre tertial 2021 samt for hele 2021.

I forbindelse med behandlingen av økonomiplanen for perioden 2019 – 2022 og budsjettet for 2019 ble det bl.a. vedtatt følgende mål for sykefravær:

- Sykefraværprosenten skal maksimalt være 5 % i økonomiplanperioden.

Sett i forhold til samme tertial i fjor har det totale fraværet gått ned med 2,4 %-poeng til 7,9 %. I forhold til fjoråret sett under ett er det en nedgang på 2,3 %-poeng.

Sykefraværet ligger 2,9 %-poeng over målet som er satt. Med hardt og målrettet arbeid mener kommunedirektøren at det skal være mulig å fortsatt redusere sykefraværet.

Kommunen har etablerte gode rutiner for oppfølging av sykefravær. Det har blitt jobbet godt med å finne nye løsninger for personer som har langtidsfravær. Det er derfor viktig at kommunen har rutiner for oppfølging som er enkle å følge for lederen, men også samtidig at det er forutsigbart for de ansatte. Det er stort fokus på oppfølging i henhold til NAV sin plan for oppfølgingspunkt, og samarbeid med bedriftshelsetjenesten. Sykefravær har stort fokus fra lederne og personal sin side.

Alderssammensetningen av alle ansatte i Tydal kommune

Sektor	Aldersgrupper 10 år									
	20 - 29	%	30 - 39	%	40 - 49	%	50 - 59	%	60 - 69	%
Oppvekst	2		10		9		6		6	
Helse- og omsorg	6		6		12		9		10	
Teknikk og miljø	0		6		7		8		9	
Øvrige	0		2		0		7		3	
Sum	8	6,8 %	24	20,3 %	28	23,7 %	30	25,4 %	28	23,7 %
Sum ant. ansatte	118									

Denne oversikten viser at kommunen har store demografiske utfordringer i arbeidsstokken. Tall viser at nesten 50 % av kommunens arbeidstokk er 50 år eller eldre. Fordelt på yrker er det størst utfordringer innenfor renhold samt innenfor helse- og omsorgstjenesten.

Behovet for innovasjon og digitalisering

Offentlig sektor skal levere gode tjenester til innbyggerne og må finne nye løsninger på de samfunnsutfordringene vi står overfor. I den sammenheng vil vi bli nødt til å digitalisere hverdagen vår mere enn det vi gjør i dag. Tydal kommune har tatt i bruk mange digitale løsninger takket være at vi er med i Værnesregionen IT som er en pådriver for digitalisering. Digitaliseringen medfører at ansatte må forholde seg til nye arbeidsoppgaver og at mye av digitaliseringen kan medføre en langt større effektivitet. Et godt eksempel er Værnes respons, der vi er med, som mottar varsler fra trygghetsalarmer og annen helseteknologi. Dette er med på å avlaste utøvende helsetjeneste i kommunen.

Vi ser at gjennom den pågående pandemien har våre innbyggere blitt langt flinkere til å benytte de digitale tjenester vi har. Vi har også sett at våre arbeidstakere har fått endret sin arbeidshverdag og ført til at arbeidsform har endret seg, og vi har muligheter for å utføre våre arbeidsoppgaver uavhengig av hvor vi måtte være.

Tydal kommune må i kommende år fortsette å jobbe mere med innovasjon og digitalisering. Denne jobben må foregå på tvers av sektorene og i samarbeid med de andre kommunene i Værnesregionen.

7.2 Ansvarsområde 2 – oppvekst

Sektorleder oppvekst (50 % stilling) har overordnet ansvar for frivilligsentralen, voksenopplæring, bibliotek, grunnskole, SFO, kulturskole, barnehage og ungdom. Voksenopplæringen har pr dags dato 9 elever og vi har en lærer som underviser i norsk. Planen er å øke opp ressursen utover våren 2023. Sektorleder er medlem i fagråd oppvekst i Værnesregionen og deltar også i kompetansenettverkene i Værnesregionen for både barnehage og skole. Vi i oppvekstsektoren samarbeider tett om ressurser og har felles satsingsområder som et ledd i helhetlig tenking og utvikling for våre barn og unge. Vårt hovedmål er å legge til rette for at barn og unge møter utfordringer slik at de er godt rustet for fremtiden.

Sektorleder har delt stilling som sektorleder og inspektør noe vi ser er svært uheldig, og dette har også blitt påpekt i flere rapporter. Arbeidsmengden og ansvarsområdene er mange og en utvidelse av sektorlederstillingen til 100 % er nødvendig. I tillegg til tidligere oppgaver legges også ansvaret for SLT, forebyggende rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid til sektorlederstillingen samtidig som man styrker arbeidet med barn og unge. Ved en utvidelse av sektorlederstillingen vil en ha mere tid til å fokusere på kvalitetsarbeidet innenfor sektoren noe som er viktig for å ha gode tjenester med gode resultater. Stillingsressurs til utvidelsen tas fra 10 % leder kulturskole noe sektorleder allerede har ansvar for i sin undervisningsinspektørstilling. 40 % stilling undervisningsinspektør fra skolen legges også inn i sektorlederstillingen. Rektor vil i løpet av våren 2023 se på hvilken organisering og ledelsesressurs/-struktur som ivaretar skolens behov best mulig og iverksette eventuelle endringer fra høsten 2023.

I arbeidet med å styrke kvalitetsutviklingen i skolen har vi videre fokus på helhetlig lese- og skriveopplæring. Vi mottar midler fra Statsforvalteren til gjennomføring av tiltakene som skal bidra til helhet og sammenheng i utviklingsarbeidet i skolen. I arbeidet med kvalitetsutvikling i oppvekstsektoren ser vi på et helhetlig oppvekst- og opplæringsløp, og barnehagen er en viktig arena for å utvikle gode sosiale ferdigheter gjennom lek og læring.

Tydal ungdomsråd er aktive og det legges til rette for dialog og medvirkning i saker som berører barn og unge. De er engasjerte og kommer med innspill og spørsmål i aktuelle tema som berører og opptar barn og unge. Det avholdes månedlige møter. De lager også opplegg og er medarbeidere i junior- og ungdomsklubb. Engasjementet de viser har stor betydning i arbeidet med barn og unge og deres stemme er en viktig ressurs for at tiltak rundt barn og unge skal treffe målgruppen godt.

ABSOLUTT-programmet hadde sin siste samling høsten 2022 og vi har som mål og lage en oppvekstplan. Planen bygger på kommunen sin samfunnsplan og vil vise hvilke tiltak og strategier man satser på for sammen å skape en god oppvekst. Vi har en del analyser og brukerundersøkelser vi kan legge til grunn, men også brukermedvirkning og samskaping gjennom dialog vil være metoder i arbeidet mot en oppvekstplan.

Tydal bibliotek er et kombinasjonsbibliotek, dvs. både skolebibliotek og folkebibliotek. Arbeidet med forsterket lese-innsats og satsing på skolebiblioteket fortsetter. Endring av åpningstidene vurderes for å frigjøre personalressurs som kan rettes mot formidling i skolebiblioteket, samt bedre tilpasning til folkebibliotekets behov. For å sikre et godt tilbud til alle kommunens innbyggere arbeides det for at biblioteket skal være en arena for trivsel og samvær uansett alder, og kontinuerlig fornying og utvikling av samlingene er stadig like viktig. Penger avsatt til innkjøp og implementering av nytt biblioteksystem i 2022 overføres til 2023. Fylkesbiblioteket koordinerer arbeid med kravspesifikasjon og veileder i dette arbeidet på vegne av mange folkebibliotek i Trøndelag, og valg av system, innkjøp og implementering ventes å «lande» i 2023.

Tydal kulturskole har 29 elevplasser skoleåret 2022/2023 og tilbyr opplæring i 6 ulike tilbud; sang, gitar, piano, keyboard, piano og video-/lydproduksjon. Vi har også i deler av året samspill slik at de ulike opplæringene har både digitale og fysiske konserter. Vi jobber med å motivere elever til deltakelse i UKM, Ung Kultur Møtes. Kulturskolen samarbeider med skolen i et fellesprosjekt som avsluttes med en forestilling. Det er ingen som har meldt seg på gruppetilbud i år og vi jobber for å videreutvikle tilbudene i kulturskolen. Det sees på å få til ulike kurs som er komprimert i en periode som muliggjør å rekruttere/leie inn instruktører/lærere på kursene. Forrige skoleår hadde vi tilbud innen kunst og ser nå på muligheter for kurs innenfor dans og drama.

Tydal frivilligsentral er kommunalt drevet og organisert under sektor oppvekst. Vi har kontorlokaler tilknyttet biblioteket ved Tydal barne- og ungdomsskole. Frivilligsentralene mottar årlig statlig tilskudd til drift, og fra 01.08.22

trådte nye forskrifter i kraft for Frivilligsentralene. For å motta statlig tilskudd må sentralene tilfredsstille kravene i forskriften. Det går blant annet ut på krav til eget styre, eget regnskap og årsrapport, ha tilgang på fysiske lokaler, ha minst et årsverk og lokal finansiering tilsvarende minst 40 % av frivilligsentralens totale budsjett.

Frivilligsentralene er lokale møteplasser som skal stimulere til frivillig innsats og være et bindeledd mellom kommune og frivillig sektor. Frivilligsentralen er aktiv i ulike prosjekter og aktivitetstilbud rettet mot barn- og unge, driver aktivitetstilbud for hjemmeboende eldre og eldre på institusjon, samt flyktninger bosatt i kommunen. Vi har ulike treffpunkter som datakafé, onsdagstreff ved sykehjemmet, språkkafé, mandagstreff på Dala, trimgrupper mm. I tillegg tilbyr Frivilligsentralen «en til en-tjenester» som ledsager til sykehus og lege, besøksvenn for hjemmeboende eldre og eldre bosatt på institusjon, turvenn, handlehjelp mm.

Skole

Tydal barne- og ungdomsskole har ved oppstarten av skoleåret 2022-23 14 årsverk fordelt på 10,6 lærere, 1,3 assistenter/fagarbeidere i skole, 1,4 administrasjon og 0,7 i SFO. I tillegg hadde vi lærling i 100 % frem til uke 42 2022, og lærling i barnehagen starter på skolen i januar 2023. Sekretærressursen ved skolen er fjernet, og oppgavene er lagt til servicekontoret. Vi har ikke ansatt vikar for lærere i diverse permisjoner som utgjør til sammen ca. 80 %. Dette tiltaket står videre inn i 2023 og gjennom planperioden og gjelder permisjon til videreutdanning, frikjøp tillitsvalgte og permisjoner til omsorg for små barn.

Lærerressursen er pr. i dag innenfor sentralt vedtatt lærernorm. Vi er også pr d.d. godt bemannet i forhold til påkrevd kompetanse, men ettersom skolen har en liten personalgruppe er det utfordrende å oppfylle kompetansekravene i undervisningssituasjonen, blant annet i timer hvor elever har krav på spesialundervisning. Skjerpede kompetansekrav samt endringer i lærerutdanningene kan gi utfordringer for skolen de kommende årene, ettersom nyutdannede lærere vil komme ut med færre undervisningsfag enn de eksisterende lærerne. Nyutdannede lærere vil heller ikke ha lærerutdanning som er godkjent for alle trinn i skolen, noe som gir mindre fleksibilitet og kan gi utslag i avvik ved innrapportering i GSI. Utfordringen er at få elever i seg selv krever færre lærere, men vi har ti årstrinn og like mange fag som skal dekkes opp med god nok kompetanse som på større skoler. Ved eventuelle avganger vil det derfor variere om vedkommende må/bør erstattes helt eller delvis, avhengig av vedkommende sin kompetanse og skolens behov for ressurser.

Ressursbehovet rundt elever med enkeltvedtak vil muligens avta noe fra skoleåret 2023 – 2024. Dette kan selvfølgelig endre seg ved tilflytting. Assistenttimer utgjør en stor andel av ressursen til enkeltvedtak ved skolen. Assistentene jobber også i skolens SFO, som har behov for tilgang til personale til å betjene både senvakt og tidligvakt. Eventuell reduksjon i bemanning må derfor også ta hensyn til behovet for forsvarlig drift av SFO.

Tre lærere tar dette skoleåret videreutdanning gjennom Utdanningsdirektoratets ordning. Dette er veldig positivt for skolen sett i lys av kompetansekrav og pedagogisk verdi. Direktoratet har gode økonomiske ordninger gjennom vikarordning og stipendordninger, som gjør at fraværet ved samlinger og eksamener ikke er en reell utgift for skolen. Samtidig er en konsekvens av tidligere angitte innsparingstiltak at lærerressurs bortfaller fra undervisning ved noe av studiefraværet.

Skolen jobber med å bli god på pedagogisk bruk av nettbrett, og bli god på å utnytte mulighetene som ligger i disse. Nye læreplaner ble innført i 2020, og skolen arbeider fremdeles med å tilpasse praksis i tråd med dette. Læreplanendringene innebærer utprøving og innkjøp av både nytt utstyr, lisenser til ulike læremidler og nye lærebøker. Lisenser har de siste årene steget kraftig i pris i takt med at skolene i hele Norge i mye større grad digitaliseres. Samtidig vektlegger nye læreplaner elevaktivitet og utforskende arbeid i læringsarbeidet, noe som setter krav til læremidlene skolen stiller til rådighet.

Barnehage

Lov om barnehager §18: grunnbemanning, og forskrift til loven §17: pedagogisk bemanning regulerer barnehagens bemanningsbehov. Bemanningsbehovet blir i tillegg til antall barn også regulert ut ifra barnegruppens alderssammensetning. Barnehagen har 9,6 årsverk fordelt på 11 personer: 4,3 årsverk som barnehagelærere, 1,5 årsverk som assistenter, 2,8 årsverk som barne- og ungdomsarbeidere og 1 årsverk som styrer der 80 % er lederressurs og 20 % er vikarressurs. tillegg til dette har barnehagen en lærling.

Foreldrebetaling i 2022 er kr 2 500,- pr måned for 100 % plass, og vi ligger under nasjonal makspris. Fra 2023 foreslås foreldrebetaling justert til å følge ny nasjonal makspris. Nasjonal makspris fra januar 2023 er i statsbudsjettet satt til kr 3 000,- pr. måned, og gratis barnehageplass for søsken nr. 3.

Barnehagen har ett hovedopptak med søknadsfrist 1. mars. Ifølge kommunalt vedtak skal det være full barnehagedekning og rullerende opptak, dvs. at barn som søker utenom hovedopptaket skal være sikret et tilbud i barnehagen. Alle som har søkt om barnehageplass for 2022/2023 har fått tilbud om plass. Tydal kommune innfrir dermed, og er pr. definisjon etter lov på full barnehagedekning. For barnehageåret 2022/2023 har 34 barn barnehageplass, samme som forrige barnehageår.

Sentral arbeidstidsavtale for pedagogisk personalet i barnehage sier at hver pedagog skal ha minimum 4 timer planleggingstid hver uke. For å gi et godt pedagogisk tilbud er god voksentetthet gjennom hele dagen, og pedagogenes plantid viktig. Plantiden skal bla. brukes til dokumentasjon, lage faglige opplegg, drive oppfølgingsarbeid av enkeltbarn, utviklingsarbeid, faglig oppdatering osv. Plantiden tas ut i løpet av arbeidsdagen, og den tiden pedagogene ikke er på avdeling erstattes ikke. Dette innebærer at avdelingene går med lavere bemanning store deler av dagen, som innebærer lavere voksentetthet og et større arbeidspress for de ansatte som er igjen. Med barnehagens faste pedagogbemanning tilsvarer dette en 50 % stilling som ikke erstattes inn på avdeling. I vårt forslag til budsjett for 2023 er det lagt inn økt stilling som fagarbeider i 50% stilling, for å dekke opp pedagogenes plantid. Kostnadene utgjør ca. kr 370 000,-

Det er store utfordringer i å få tak i tilkallingsvikarer så vi er veldig sårbare ved fravær. Det å ha en god voksentetthet gjennom dagen gir høyere kvalitet, og gjør oss bedre rustet til å takle korttidsfravær.

Det vises til tilstandsrapport barnehage og skole for mer utfyllende informasjon om områdene.

Oppvekst VR-tjenester

Innenfor oppvekstområdet deltar Tydal kommune i det interkommunale samarbeidet Værnesregionen innenfor områdene PPT (Pedagogisk-psykologisk tjeneste) og barnevern.

Budsjett for Tydal kommunes andel i oppveksttjenestene i VR:

Type tjeneste i Værnesreg.	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
VR PPT	581 000	651 000	649 000	649 000	649 000	649 000
VR barnevern	2 192 000	2 729 000	2 503 000	2 503 000	2 503 000	2 503 000
Sum driftsutg. Værnesreg.	2 773 000	3 380 000	3 152 000	3 152 000	3 152 000	3 152 000

Kommunens andel i Værnesregionen innenfor oppveksttjenestene går i forhold til budsjettet for 2022 noe ned og gjelder barnevern.

Generelle mål 2023 – 2026

- Gi barna gode oppvekstvilkår i trygge og utviklende omgivelser.
- God faglig og sosial utvikling hos barn og unge.
- God faglig utvikling og kompetanseheving hos personalet.
- Bruke lokalsamfunnet som ressurs og arena for læring.
- Satse på et godt inkluderende barnehage- og skolemiljø.
- Bli bedre på pedagogisk bruk av digitale ressurser og utnytte mulighetene som ligger i dem.
- Arbeide systematisk med tidlig innsats bl.a. ved bruk av handlingsveileder «fra magesfølelse til handling» og verktøyet pedagogisk analyse.
- Videreutvikle systemer og kompetanse for å fremme leseferdigheter og leseglede blant barn og unge.

Betalingssatser

Kommunen leverer flere tjenester som er betalbare innenfor sektoren. Det gjelder barnehage, SFO og kulturskole. Inntektene er av stor betydning for finansiering av disse tjenestene og at kommunen kan levere god kvalitet og tilstrekkelig kvantitet på tjenestene.

Foreldrebetaling i barnehagen er i 2022 kr 2 500,- pr måned for 100 % plass. Fra 2023 foreslås foreldrebetaling justert opp til å følge ny nasjonal makspris. Nasjonal makspris fra januar 2023 er i statsbudsjettet satt til kr 3 000,- pr. måned.

Betalingssatsene for SFO og kontingenten i kulturskolen foreslås uendret. Vi vil se på satsene for SFO i arbeidet med et helhetlig SFO-tilbud (tilbud som favner både skoledager og ferie- og fridager) fra skoleåret 2023/2024.

Nivået på betalings-satsene virker inn på budsjettbalansen. Reduserer man betalings-satsene i forhold til kommunedirektørens forslag oppstår det en underdekning i budsjettet som må inndekkes.

7.2.1 Driftsbudsjett og økonomiplan

Tall i mill. kr	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Driftsutgifter	25,3	24,0	27,4	27,4	27,4	23,8
Driftsinntekter	-5,6	-2,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0
Netto driftsutgifter	19,7	22,0	23,4	23,4	23,4	19,8

Måten budsjettet settes opp på er under endring. Sammenligning over flere år vil ikke nødvendigvis gi et riktig bilde. Sektoren vil samlet sett reelt få noe økte rammer.

Sammenlignet med budsjett 2022, er driftsbudsjettet for sektor oppvekst økt med 1,4 mill. kr til 23,4 mill. kr. Økningen skyldes i hovedsak lønnsutgifter.

De enkelte driftstiltakene

Forslaget til budsjett for 2023 og økonomiplan for 2023 – 2026 inneholder følgende driftsendringer:

Tiltak	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett Totalt
0,5 årsverk barnehage, oppdekn. ped. pltid	370 000	370 000	370 000	370 000	1 480 000
Økte betalings-satser barnehage	-130 000	-130 000	-130 000	-130 000	-520 000
Sum	240 000	240 000	240 000	240 000	960 000

Oppdekning pedagogenes planleggingstid

Sentral arbeidstidsavtale for pedagogisk personalet i barnehage sier at hver pedagog skal ha minimum 4 timer planleggingstid hver uke. For å gi et godt pedagogisk tilbud til barna er god voksentesetthet gjennom hele dagen, og pedagogenes plantid viktig. Den tiden pedagogene ikke er på avdeling erstattes ikke, og fører til mindre voksentesetthet for barna og et større arbeidspress for de ansatte som er igjen på avdeling. I forhold til barnehagens faste pedagogbemanning tilsvarer uttaket av plantid en 50 % stilling.

Økte betalings-satser barnehage

Brukerbetaling i 2022 er kr 2 500,- pr. måned for 100% plass. For 2023 foreslås foreldrebetalingen justert til å følge nasjonal makspris som er foreslått i satsbudsjettet, og settes til kr 3 000,- pr måned fra 01.01.23. Forslag om gratis barnehageplass for barn nr. 3 er også lagt inn.

7.3 Ansvarsområde 3 – helse og omsorg

Sektor helse og omsorg består av fysio- og ergoterapitjeneste, rus- og psykisk helsetjeneste, helsestasjons- og skolehelsetjeneste, legetjeneste og omsorgstjeneste. Omsorgstjenesten omfatter institusjon/sykehjem, hjemmetjenester og miljøtjenester. I 2023 er det planlagt med til sammen 32 faste årsverk fordelt på ulike yrkesgrupper og inkludert ledelse på tjenesteledernivå. Drøyt 23 årsverk av disse er tilknyttet omsorgstjenesten. To lærlingestillinger med ulik verdiskapning gjennom året, kommer i tillegg.

Pandemi

Norge er gjenåpnet, og det foreligger få restriksjoner og tiltak knyttet til koronasituasjonen. Likevel må vi fortsatt leve med koronaviruset, og det forventes smittebølger også i tiden fremover. Dette betyr at vaksiner mot Covid-19 er viktig, og vil kreve ressurser fra helsetjenesten også i 2023. Vi har dessuten erfart at mye smitte i omløp, ofte fører til sykefravær blant ansatte og dermed begrenser tilgangen på personell i større eller mindre grad.

Utviklingsarbeid

Arbeidet med å ferdigstille overordnet helse og omsorgsplan har vært intensivert i 2022. Planen har vært gjenstand for bred involvering, og vil komme til politisk sluttbehandling i løpet av første del av 2023. Den peker på fremtidige utfordringer, men samtidig mulighetene som ligger i forbedring, endring, omstilling og forberedelser.

Fagutvikling og fokus på kvalitet i tjenestene er viktig. Høsten 2022 valgte sektoren derfor å endre innholdet i de opprinnelige fagutviklingsfunksjonene i omsorgstjenesten. Ved å gå fra tre fagutviklingssykepleiere med hvert sitt ansvarsområde, til én fagutvikler for hele omsorgstjenesten. Målet var å samle innsatsen og dermed skape mer rom for kvalitets- og tjenesteutvikling. Dette er en funksjon som må evalueres og videreutvikles i 2023. Funksjonen vil bli viktig inn i ulike små og store utviklingsprosjekter på sektoren.

Sektor helse og omsorg ønsker å ha mer fokus på «barn som pårørende». Dette omfatter barn som blir pårørende som følge av foreldres eller søskens sykdom, skade eller rusmiddelavhengighet. Med bakgrunn i dette er det satt ned en tverrfaglig arbeidsgruppe som skal jobbe med temaet. Denne gruppa deltar også inn i et fagnettverk om «barn som pårørende» i regi Utviklingssentrene i Trøndelag, Statsforvalteren i Trøndelag og KORUS.

Kompetanseheving er viktig for å opprettholde fagligheten i tjenestene, samt for å støtte opp om og beholde kvalifisert arbeidskraft. På lik linje med tidligere år vil sektor helse og omsorg derfor også i 2023, søke Statsforvalteren i Trøndelag om kompetanse- og innovasjonsmidler. Om og evt. hvor mye Tydal får tildelt, blir ikke klart før mot sommeren.

Tydal kommune får et stadig større antall og andel eldre. Selv om Tydal har mange friske og ressurssterke eldre, viser også statistikk at andelen i befolkningen som bruker omsorgstjenester entydig stiger med økende alder etter fylte 65 år (kilde: [Vesentlig mer bruk av omsorgstjenester ved passerte 85 år - SSB](#)). I tillegg har vi yngre enkeltbrukere med behov for tilrettelagte boligløsninger og tjenestetilbud. Nye løsninger med tanke på bygg, uteområde og teknologi, vil derfor være viktige verktøy for å utvikle kvaliteten på tjenestene og til å imøtekomme både dagens og fremtidige krav og behov. Det ble ansatt prosjektleder for «Prosjekt helse- og administrasjonsbygg» i 2022. Dette gjør at fremdriften i prosjektet nå sikres på en helt annen måte enn tidligere. Det forventes at arbeidet med prosjektet vil kreve mye oppfølging og fokus fra helsesektoren i 2023 og gjennom hele økonomiperioden. For å oppnå et godt resultat, er helt avgjørende at ledere og ansatte som jobber i tjenestene, samt pasienter og brukere, involveres og medvirker i stor grad.

Høsten 2021 vedtok kommunestyret i Tydal å utløse opsjonsavtalen og signere avropsavtalen om kjøp/implementering av Helseplattformen. Dette innebar at Tydal skulle sette av ressurser og jobbe med forprosjekt/hovedprosjekt i perioden frem mot produksjonssetting, men at kommunen likevel hadde ensidig rett til å fratrukke sin beslutning om tiltredelse, uten begrunnelse, frem til 13 måneder før løsningen skulle settes i produksjon. I og med at Tydal og Selbu kommuner er plassert i kommunalt innføringsløp 1 (K11), med planlagt produksjonssetting i januar/februar 2024, skulle bindende tjenesteavtale etter planen signeres januar 2023. Både Tydal og Selbu vurderer derimot per i dag at det mangler viktig informasjon og flere premisser for at kommunene skal kunne utrede og belyse saken tilstrekkelig/forsvarlig overfor politisk nivå. Viktige avklaringer om risiko og gevinster, som vi høsten 2021 antok ville være klargjort innen frist for inngåelse av tjenesteavtale i januar 2023, er ennå ikke kjent pga. endringer i innføringsløpet. Blant annet fører utsettelse av Helseplattformen med ca. 6 måneder ved St. Olavs hospital til at vi ennå ikke har

erfaringer om samhandling mellom første- og andrelinjen å vise til. I tillegg er innføring av fastlegemodulen utsatt (tidspunkt ukjent), samt at kostnadsmodellen fortsatt er under revisjon. Det er også en del usikkerhet rundt integrasjonen mellom Helseplattformen og velferdsteknologisk knutepunkt. Med bakgrunn i disse momentene, har Tydal og Selbu kommune vært i dialog med Helseplattformen og fått innvilget utsatt frist for signering av tjenesteavtale til utgangen av mars 2023. Ny politisk sak, med forhåpentligvis tilstrekkelige avklaringer, vil derfor bli lagt frem i februar/mars 2023. Innføringsløpet med nødvendige ressurser må uansett gå som planlagt, men kommunene har som tidligere mulighet til å utsette/avstå fra kjøp av Helseplattformen helt til tjenesteavtale er vedtatt og inngått.

Rekruttering og drift

På lik linje med resten av «Helse-Norge», har også Tydal hatt store utfordringer med å rekruttere/beholde kvalifiserte ansatte. Arbeidsledigheten i Tydal er svært lav, og ungdomskullene som ofte bidrar til arbeidskraft på kort og lang sikt, har vært og er små. Begge disse faktorene påvirker naturlig nok tilgangen på personell. Tidligere har det særlig vært vanskelig å rekruttere leger og sykepleiere. Vi erfarer nå at det også er utfordrende å skaffe kvalifisert og stabil arbeidskraft inn i helsefagarbeiderstillinger. Det er få søkere til lærlingeplassene vi lyser ut, og vi har særlig store problemer med å skaffe helsefagarbeidere i deltids- eller midlertidige stillinger. Det er kontinuerlig fokus på å redusere uønsket deltid, i tillegg til langsiktig bemanningsplanlegging. Likevel ser vi at omsorgstjenesten er helt avhengig av å benytte bemanningsbyrå for å sikre forsvarlig drift. Sektoren har prøvd ulike tiltak for å bedre situasjonen. «Prøvebo i Tydal» med gratis bolig i 6 måneder har vist seg å være et vellykket rekrutteringstiltak, og er derfor noe vi ønsker å videreføre. I tillegg må vi jobbe helhetlig og på flere nivåer for å beholde de dyktige ansatte vi har per i dag. Sektoren håper dessuten at kommunens overordnede utviklingsprosjekter rettet mot bolyst, rekruttering og nye boliger vil påvirke rekrutteringen positivt.

Demografiske endringer i befolkningen, med et stadig større antall eldre, har ført til et økende behov for helse og omsorgstjenester. På grunn av innsparingstiltak har flere eksterne avtaler, f.eks. kjøp av tjenester ved DMS Værnesregionen, blitt oppsagt. Begge disse forholdene, sammen med oppgaveforskyvning fra sykehus og flere nye lovpålagte krav og oppgaver fra nasjonale myndigheter, har ført til et stadig større press på helsesektoren. Vi ser at det er og vil bli behov for en jevnlig styrking av helseressursen i kommende økonomiplanperiode. Teknologi kan demme opp for noe behov, men på langt nær alt. I tillegg til drift, vil som nevnt utviklingsarbeid i form av blant annet nytt journalsystem og arbeid med evt. nye løsninger for helse/omsorgsbygg, ta mye fokus og kapasitet i årene fremover. Det er viktig at tjenestene er rigget slik at ansatte kan frigjøres fra driften i perioder, slik at de kan bidra inn i dette arbeidet.

Mer målrettet fordeling av oppgaver er en av nøklene til bærekraftige omsorgstjenester fremover. Knapp fagkompetanse må brukes der den trengs aller mest. Sektor helse og omsorg i Tydal har et bevisst forhold til oppgavefordeling og utnyttelse av kompetanse mellom ulike yrkesgrupper. Vi ser likevel at endring skaper motstand blant enkelte ansatte, og at sektoren derfor må jobbe mer med forankring og holdningsendring knyttet til dette temaet.

Helse og omsorg – tjenester samarbeid Værnesregionen

Innenfor helse- og omsorgstjenestene deltar Tydal kommune i det interkommunale samarbeidet Værnesregionen innenfor områdene Nav (inkl. sosialhjelp), kommuneoverlegefunksjon, legevakt, responscenter, frisklivsressurs og folkehelsekoordinator. Tjenestene reguleres av inngåtte vertskommuneavtaler og kostnadsnøkler. Det vises til egne budsjettdokumenter for tjenestene i Værnesregionen.

Tjenestene reguleres av inngåtte vertskommuneavtaler og kostnadsnøkler. Det vises til egne budsjettdokumenter for tjenestene i Værnesregionen.

Tydal er medeier i Nord-Trøndelag Kriesesenter IKS, og har inngått en selskapsavtale som regulerer i forbindelse med dette.

Budsjett for Tydal kommunes andel i helse- og omsorgstjenestene i Værnesregionen:

Type tjeneste i Værnesreg.	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
VR Psykologer barn og unge	102 000	125 000	124 000	124 000	124 000	124 000
VR NAV	1 396 000	1 696 000	1 406 000	1 406 000	1 406 000	1 406 000
VR samfunnsmedisin	480 000	187 000	166 000	166 000	166 000	166 000
VR Frisklivssentral	20 000	74 000	78 000	78 000	78 000	78 000
VR legevakt	879 000	840 000	896 000	896 000	896 000	896 000
VR Kommuneoverlege	0	252 000	209 000	209 000	209 000	209 000
VR samhandling	33 000	17 000	25 000	25 000	25 000	25 000
VR responscenter	169 000	180 000	202 000	202 000	202 000	202 000
Sum driftsutg. Værnesreg.	3 079 000	3 371 000	3 106 000	3 106 000	3 106 000	3 106 000

Kommunens andel i Værnesregionen innenfor helse- og omsorgstjenestene går, i forhold til budsjettet for 2022, ned med ca. kr 250 000,-. Innenfor området NAV er det en nedgang på nesten 0,3 mill. kr mens det på legevakt er en økning på kr 56 000,-.

Helse og omsorg – tjenester samarbeid med Selbu kommune

Fra 01.01.22 kjøper Tydal kommune tjenester fra Selbu kommune innenfor området tildelings- og koordineringskontor, samt kommunalt akutt-døgntilbud. Fra før kjøper kommunen jordmortjeneste. I tillegg samarbeider helsestasjonene i Tydal og Selbu om «helsestasjon for ungdom», og det er også samarbeid rundt foreldreveiledningen PMTO.

Budsjett for Tydal kommunes andel i samarbeidene med Selbu kommune:

Type tjeneste med Selbu	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Selbu jordmortjeneste	54 000	176 000	180 000	180 000	180 000	180 000
Selbu tildelingskontor	-	464 000	471 000	471 000	471 000	471 000
Selbu KAD	-	152 000	192 000	192 000	192 000	192 000
Sum driftsutgifter	54 000	792 000	843 000	843 000	843 000	843 000

Kommunens andel i samarbeidene med Selbu kommune vil øke fra kr 792 000,- til kr 843 000,-.

Overordnede mål 2023 – 2026

- Sørge for at personer som oppholder seg i kommunen tilbys nødvendig helse- og omsorgstjenester.
- Sikre kvalitet og utvikling i den kommunale helse og omsorgstjenesten, i tråd med kommuneplanens samfunnsdel, samt i henhold til nye og eksisterende lovkrav, retningslinjer, reformer og andre overordnede dokumenter.
- Sikre og videreutvikle lovpålagt og nødvendig samhandling på individ- og systemnivå, både internt i kommunen og mot eksterne samarbeidspartnere.
- Arbeide for en effektiv ressursutnyttelse og bærekraftig utvikling av det samlede tjenestetilbudet.

Betalingssetser

Sektoren leverer flere tjenester som er betalbare. Dette gjelder for eksempel praktisk bistand og trygghetsalarm med flere. Disse inntektene er av stor betydning for finansiering av de aktuelle tjenestene, og påvirker kommunes mulighet til levere god kvalitet og tilstrekkelig kvantitet. Makssats for praktisk bistand/opplæring for husholdninger med

nettoinntekt under 2 G og korttidsopphold i institusjon, reguleres årlig gjennom «Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester». Resten av egenandelene fastsettes lokalt i kommunene, men regulerer etter samme forskrift.

For 2023 foreslås egenandelene økt med 0 – 20%. Egenandelene for praktisk bistand i Tydal kommune ligger forholdsvis lavt sammenlignet med omkringliggende kommuner. Det foreslås derfor en større prosentvis økning på dette området (10-20 %). Det henvises ellers til eget dokument (gebyrregulativ) hvor nye satser fremgår.

Nivået på betalingsattsene virker inn på budsjettbalansen. Reduserer man betalingsattsene i forhold til kommune- direktørens forslag oppstår det en underdekning i budsjettet som må inndekkes.

7.3.1 Driftsbudsjett sektor helse og omsorg

Tall i mill. kr	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Driftsutgifter	41,2	38,3	40,3	40,3	40,3	40,3
Driftsinntekter	-11,1	-5,1	-5,3	-5,3	-5,3	-5,3
Netto driftsutgifter	30,1	33,2	35,0	35,0	35,0	35,0

Måten budsjettet settes opp på er under endring. Sammenligning over flere år vil ikke nødvendigvis gi et riktig bilde. Sektoren vil samlet sett reelt få noe økte rammer.

Sammenlignet med budsjett 2022, er driftsbudsjettet for sektor helse- og omsorg økt med i overkant av 1,8 mill. kr til 35 mill. kr. Økningen skyldes i hovedsak lønnsutgifter. I tillegg til lønnsutvikling på grunnlønn ble tilleggene for arbeid lørdag, søndag og natt økt ved siste nasjonale lønnsoppgjør. Tilleggene ble da delvis gjort om til prosentvise tillegg, og endringen trer i kraft fra 1.januar 202. Beregninger viser at endringen vil utgjøre ca. kr 300 000,- eks. sosiale utgifter i økte kostnader for omsorgstjenesten i Tydal.

På grunn av økt omfang i vedtaksfestede miljøtjenester til yngre brukere, er det lagt inn 50 % stilling til dette i driftsbudsjettet. Omsorgstjenesten er fra før presset på tid og ressurser, og en økning i miljøarbeid anes som lite gjennomførbart innenfor eksisterende ressurser.

Jfr. politisk sak om Helseplattformen og utløsning av opsjon, må kommunen gjennomføre forprosjekt og deler av hovedprosjekt før tjenesteavtale inngås. Dette innebærer at mange titalls arbeidspakker skal gjennomføres og leveres, og det er derfor nødvendig med egen prosjektleder til arbeidet. Til nå har aktivitetene vært ivaretatt av eksisterende ressurser på sektoren, men man ser nå at dette arbeidet nå er kommet inn i en fase som krever svært tett oppfølging og større ressursbruk. Tydal og Selbu har samarbeidet om Helseplattformen hele tiden, og planlegger å skaffe felles prosjektleder. Kostnader i forbindelse med dette er lagt inn i driftsbudsjettet.

Endringer i pasientjournalloven og forskrift om standarder og nasjonale e-helseløsninger, pålegger kommuner å betale for forvaltning og drift av kjernejournal, e-resept og Helsenorge.no fra 1. januar 2022. I tillegg må kommunene betale medlemsavgift for helsenettet. Dette er nye kostnader som kommer som en økning i budsjettet. For 2023 vil økningen utgjøre kr 150 000,-.

Leasingperioden for alle helse- og omsorgs biler går ut i løpet av 2023. Sektoren går nå fra å leie til å eie, og det er allerede inngått avtale om kjøp av elbiler (jfr. eget kommunestyrevedtak med påfølgende anbudsprosess/tildeling). Ved innlevering av leasingbiler, kan og vil det påløpe større eller mindre innleveringskostnader. Dette er det tatt høyde for til en viss grad i foreslått budsjett.

Det bemerkes ellers at måten budsjettet settes opp på er under endring. Sammenligning over flere år vil nødvendigvis derfor ikke gi et riktig bilde. F.eks. ble sektorleders lønn og sosiale utgifter i 2022 overført fra sentraladministrasjonen (ansvarsområde 1) til administrasjon HSO på ansvarsområde 3. Budsjett på kurs og kompetanseheving ble også overført fra sentraladministrasjonen til ansvarsområde 3 samme år.

De enkelte driftstiltakene

Sektor helse- og omsorg har for budsjett for 2023 og økonomiplan for 2023 – 2026 ingen forslåtte drifts- endringer utover konsekvensjustert budsjett.

7.3.2 Investeringsbudsjettet

Investeringstiltak	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett Totalt
Helseplattformen	4 000 000	0	0	0	0
Sum	4 000 000	0	0	0	0

Helseplattformen

Investeringskostnaden knyttet til å anskaffe og innføre Helseplattformen for Tydal kommune, er anslått til 4 millioner kr. ekskl. mva. Dette inkluderer utvikling og kjøp av selve systemet, samt nødvendig lokale investeringer, som opplæringskostnader, infrastruktur, sluttbrukerutstyr, medisinteknisk utstyr mm. Kostanden til datamigrering og -integrering utgjør en stor del av investeringskostnaden. Kostnadsestimatet på 4 millioner NOK anses å være beheftet med usikkerhet, da man er i en tidlig fase av Tydal kommune sitt innføringsløp og det er fremdeles en del informasjon som er ukjent. Estimert årlig økonomisk belastning for Tydal kommune blir ca. kr 450.000,- inkludert både investerings og forvaltningskostnad.

7.4 Ansvarsområde 4 – sektor teknikk og landbruk

Sektoren består av mange ansvarsområder. Ansatte er fordelt over 9 ansvar. Sektoren ledes av sektorleder teknikk og miljø. Videre er det tjenesteledere for områdene teknisk drift og kommunalteknikk. Til sammen vil sektoren ha 30,65 årsverk i 2023.

Teknikk og landbruk vil fortsette å ha fokus på kjernedrift. Kommunens bygningsmasse er i dårlig stand. Videre arbeid med et mulig nytt helse og administrasjonsbygg vil påvirke eiendomsdrift i stor grad. Dette sammen med digitale hjelpemidler vil kunne endre måten sektoren yter tjenester i fremtiden.

Administrasjon og saksbehandling teknikk og landbruk

Avdelingen er stasjonert på rådhuset. Yter tjenester som plansaksbehandling, byggesak, oppmåling, miljø, landbruk, eiendomsforvaltning, trafiksikkerhet m.m. Avdelingen skriver mange vedtak og saker til politisk behandling. Planlegging som for eksempel kommuneplaner, arealplaner, vedlikeholdsplaner osv. utarbeides her. Kommunens landbrukskompetanse sitter på dette ansvaret og forvalter tilskuddsordninger til landbruket på vegne av staten. Landbruk driver også en del tilsynsvirksomhet og forvalter regelverket rundt landbruk. Oppmåling sørger for innmåling av eiendomsgrenser, tiltak og kommunaltekniske installasjoner. Området har et bredt spekter av ansvar, og ansatte har brede ansvarsområder om vi sammenligner med andre kommuner. På kontoret forvaltes et bredt spekter av lover. Mange vedtak skrives med hjemmel i plan og bygningsloven, forurensingslov, matrikkellov, naturmangfoldlov for å nevne noen.

Bredt spekter i ansvar og lite overlapp i kompetanse gjør at sektoren er sårbar ved fravær. Innleie av slike tjenester/kompetanse har vist seg vanskelig. Derfor ble det fremmet sak om en ekstra stillingsressurs i 2022. Denne har også vært vanskelig å bemanne.

En viktig forutsetning for å yte gode kommunale tjenester er gode lokaliteter som bygger opp under tjenestene. Kommunens bygninger er gamle og dårlig vedlikeholdt. Det arbeides med et prosjekt for å utrede mulighetene for et nytt helse og administrasjonsbygg. Et nytt moderne bygg vil være et godt hjelpemiddel for tjenestene og gi muligheter til å forbedre de kommunale tjenestene. For teknisk sin del så vil en samlokalisering av tjenestene gjøre at vi kan bruke mer tid på tjenestene og vedlikehold av bygget. Dette fordrer at de gamle byggene som blir erstattet av det nye saneres. Redusert antall kvadratmeter bygg vil medføre lavere vedlikeholdsbehov fremover. Samlokalisering vil medføre at driftspersonell vil bruke mindre tid på frakt mellom byggene. Dette vil gi store muligheter for effektivisering av sektoren. På grunn av at et nytt bygg vurderes så er det ikke avsatt midler til vesentlig vedlikehold av rådhus, helsehus og sykehjem i denne budsjettperioden.

Eksisterende gjenstående bygningsmasse krever også vedlikehold. Det er viktig at dette arbeidet prioriteres fremover.

Kommunen har også mange utleieboliger. Etterspørselen her varierer, men har i den siste tiden vært høy. Dagens praksis er at spesielt stillinger innenfor helse og omsorgssektoren lyses ut med tilbud om gratis leie av bolig for en periode. Dette anses som viktig for å få besatt stillinger. Det er derfor bestemt at flere utleieboliger skal være møblert for å raskt kunne ta imot personer som er avhengig av boplass. I forbindelse med flere bedriftsetableringer i kommunen så kan det potensielt komme flere som har behov for å leie bolig. Kommunen har ikke et ansvar for å tilby slike type leiligheter, men i Tydal er det ingen andre som driver med utleie. Derfor får kommunen henvendelse fra de fleste som ønsker å leie bolig. Det må arbeides for at private skal ta et større ansvar i utleiemarkedet i kommunen. Selv om kommunen har en del bygningsmasse til dette formålet så er det ikke tilstrekkelig for å dekke det fremtidige behovet. Det settes av noe midler til å oppgradere kommunens utleieboliger i 2023. Dette er tenkt gjennomført med støtte gjennom ENOVA. Gjennomføring av tiltak er derfor avhengig av positivt svar på søknad om støtte.

Planverk:

Arbeidet med kommuneplanens arealdel vil fortsette i 2023. Denne planen er et viktig strategidokument for utviklingen av Tydal. Mange andre planer som for eksempel vann og avløpsplan er satt på vent inntil en ny kommuneplan er vedtatt.

Landbruk

Det satses for fullt i landbruket i Tydal. De siste årene er det bygget mange nye driftsbygninger. Dette er veldig positivt for kommunen. Forholdene i Tydal ligger til rette for husdyrproduksjon og det at mange velger å ta tunge investeringer i bygningsmassen viser at mange har trua på landbruksnæringen i Tydal.

2022 har vært et spesielt år på mange måter. Krigen i Ukraina og prisutviklingen på mange varer har slått veldig hardt ut i landbruket. For eksempel medfører økte diesel og gjødselpriser vesentlig økte utgifter for bønder. I Tydal er man likevel heldige som slipper unna de enorme strømprisene som vi ser lenger sør. Samtidig som utgiftene øker så ser vi gjennom krigen i Ukraina viktigheten i å ha en egen produksjon av mat. Situasjonen i verden endrer seg raskt, og vi vil kunne påvirke mulighetene til import av matvarer.

Tydal kommune kjøpte i 2022 tjenester innen skogbruk av Selbu. Denne ordningen har fungert veldig godt. Kommunen har blant annet vært med å skaffe vesentlige summer til oppgradering av Kubjørgvegen. Tydal ser ingen annen løsning enn å fortsette med kjøp av denne tjenesten.

Tilskudd til bygging av helårsbolig

I forbindelse med budsjettbehandlingen for 2021 ble det vedtatt at private som bygger egen helårsbolig i kommunen kan søke om tilskudd på kr 200 000. Det er avsatt midler til to boliger hvert år (0,4 mill. kr) i planperioden til tiltaket med finansiering fra disposisjonsfondet.

Enhet teknisk drift

Teknisk drift er avdelingen som drifter kommunens bygningsmasse og kjøkken. Foruten kjøkken så arbeider alle på forskjellige steder. Dette gjelder renholdspersonalet og vaktmestere. Selv om vedlikeholdsplaner og prosjekt planlegges under administrasjon og saksbehandling så er det som regel vaktmesteravdelingen som står for den praktiske gjennomføringen.

Teknisk drift har et enormt ansvar for kommunens bygningsmasse, men er også tildelt oppgaver som går utover avdelingens kjerneoppgaver. De ansattes vilje til å yte god service er helt sentralt for at avdelingen leverer på det nivået som de gjør i dag.

Kjøkkenet har ansvaret for all mat og drikke som sykehjemmets beboere, avlastnings- og dagpasienter trenger. I tillegg lages det middag for utkjøring til hjemmeboende brukere samt noe møteservering. Kjøkkenet tilbyr sykehjemmets beboere mat som er ernæringsriktig, god og variert. Ved spesielle ernæringsbehov utarbeides individuell kostplan i tett samarbeid med øvrig personale. Det samarbeides godt med omsorgstjenesten.

Renholdsavdelingen har ansvaret for renhold i alle kommunale formålsbygg i tillegg til at det selges renholdstjenester til leietakere i næringsbygg. Kravene til renhold som en viktig del av vedlikeholdet, er blitt mer omfattende. Koronapandemien har vist viktigheten av godt renhold for å hindre smittespredning. Avdelingen har også ansvaret for renhold av mesteparten av kommunens offentlige toaletter.

Vaskeriet driftes nå av renhold. Alle tekstiler inkludert arbeidstøy fra omsorgstjenesten og kjøkkenet vaskes her i tillegg til oppdrag fra skole og barnehage. Kommunen kjøper ikke vaskeritjenester, dette ordnes internt.

Vaktmesteravdelingen løser arbeidsoppgaver i alle kommunens bygninger. De har ansvar for drift, reparasjoner og vedlikehold. Vedlikehold av tjenestebygg er en viktig forutsetning for å kunne muliggjøre en god tjenesteutøvelse. I tillegg er vedlikehold viktig for å sikre materielle verdier så de ikke forringes. I tillegg til bygningsdrift utfører vaktmester en god del tjenester for å serve forskjellige tjenester. Som f.eks. matombringning, postkjøring, drift av utearealer m.m. Det utføres mange faste repeterende oppgaver.

Med en koronasituasjon under kontroll er vi tilbake til normalen på områdene. Dårlig vikartilgang er en utfordring og vanskeliggjør driften.

Enhet kommunalteknikk

Kommunalteknikk har ansvaret for drift og vedlikehold av kommunale anlegg. En stor del av deres arbeid omhandler vann og avløpstjenestene, men også kommunal veg og gatelys. Vaktordningen driftes også gjennom kommunalteknikk.

Kommunal vaktordning: Vaktordningen håndterer hendelser ved kommunaltekniske anlegg og kommunale bygg- og anlegg utenom ordinær arbeidstid. Totalt 5 ansatte fra kommunalteknisk avd. og teknisk driftsavdeling har ambulerende vaktordning. Publikumshenvendelsene ivaretas i henhold til vaktinstruks, og oppdragsmengden ligger stabilt på ca. 60 oppdrag i året.

Vegdrift: Tjenesteområdet drifter drøyt 20 km. kommunal veg med 3 bruer, og 500 gatelys. Vedlikeholdsbehovet følger i hovedsak de vekslende vær- og klimaforhold, lange perioder med til dels kraftig regn er utfordrende når vegnettet i hovedsak er grusveger. Brøyteutgifter må budsjetteres ut fra erfaringstall og blir et beste anslag. Kommunens vegnett bærer preg av mange år med lite midler til sommervedlikehold, i økonomiplanperioden er det avsatt ekstra midler for å få vegstandard opp på et akseptabelt nivå, dette er et arbeide som må fortsette.

Tydal kommune har ansvaret for Moen, Løvøya, og Henmo bru. Henmo bru er nå 50 år og begynner å kreve sitt vedlikeholdsmessig. For at påviste skader ikke skal utvikle seg til kritisk nivå, er tiden nå kommet for at brua må utbedres, det foreslås avsatt midler til dette i årsbudsjett for 2023.

Funksjonell lysstyring og gradvis overgang til led-belysning bidrar til å redusere utgiftene til strøm- og vedlikehold av armaturene, arbeidet med å skifte ut gammel energikrevende belysning til led-armaturer må fortsette. Vegbelysningen holdes avslått en periode i den lyseste årstid.

Vann- og avløp: Tjenesteområdet drifter 3 vannverk og 3 renseanlegg for avløp, drøyt 120 km va-ledningsnett med ca. 1 500 va-kummer. Arbeidet med tilknytning av nye abonnenter pågår med full styrke, flere abonnenter påvirker gebyrgrunnlaget i positiv retning. Dette arbeidet vil fortsette for å få mest mulig gevinst ut av eksisterende VA-nett. Momentum Solutions AS som er landets ledende fagmiljø på beregning av selvkost, utarbeider årlig et effektivitetsbarometer for de over 300 kommunene som benytter deres selvkostmodell. Rapporten sammenligner kommunes vann- og avløpstjenester med nabokommuner, respektive KOSTRA-gruppe og landet som helhet. Momenter som vurderes er kostnadsnivå, investeringsgrad og lekkasjenivå, Tydal kommune er for 2022 rangert på 81. plass samlet for vann- og avløp.

Lekkasjenivået i våre nett er lavt sett mot resten av landet, men i likhet med andre kommuner har også vi vedlikeholdsetterslep. Utgifter til tiltak på VA-sektoren dekkes i stor grad gjennom lån. Renteoppgang påvirker derfor gebyrgrunnlaget betydelig. Økte utgifter øker kostnadene som forbrukerne skal være med å betale på og gebyrene må økes. I Tydal vil det være en lav økning i forhold til mange andre kommuner. Så snart kostnadsdekningen tillater det må det brukes mer midler til løpende vedlikehold.

På grunn av leveringsutfordringer på vannmålere måtte innføring av ny lokal forskrift for vann- og avløpsgebyrer utsettes til 2024. Leverandør har gitt signaler om levering våren 2023. Kommunestyret vedtok ved innføring av forskriften å dekke installasjonskostnadene for eiendommer som nevnt i forskriftens §3-5. Det er gjort et beste anslag på denne utgiften og lagt inn i budsjett 2023, det dreier seg om ca. 120 eiendommer.

Interkommunale samarbeid

Innherred Renovasjon:

Hovedkontoret er i flyttet fra Verdal til Levanger og er nå lokalisert på Innherred Renovasjon sitt anlegg på Mule. Innsamling og behandling av husholdningsavfall i Tydal som Innherred Renovasjon står for fungerer generelt bra. Arbeidet med ny renovasjons- og slamforskrift for IR-kommunene pågår. Denne prosessen har av forskjellige grunner dratt ut i tid, men IR har satt seg som mål at ny forskrift skal være klar ila 2023.

Brann og feiing:

Brann- og redningstjenesten ble i 2020 vedtatt organisert som et administrativt vertskommunesamarbeid mellom kommunene Røros, Tydal, Holtålen og Os. Røros kommune er vertskommune og alle brannmannskaper er ansatt der. Ordningen er en videreutvikling av samarbeidet som Tydal har hatt med Røros fra før.

Feiing- og tilsyn av fyringsanlegg inngår i sin helhet i vertskommunesamarbeidet. Tjenesten

Mål 2023 – 2026

- Effektivisere sektoren gjennom blant annet digitale hjelpemidler.
- Forbedre våre langsiktige vedlikeholdsplaner og utrede reinvesteringer i bygningsmassen.
- Kompetanseoverføring ved oppsigelser vil bli veldig viktig. Vi risikerer at veldig mye kompetanse forsvinner ut av kommunen de kommende årene om vi ikke legger til rette for kompetanseoverføring.

Kommunale avgifter og gebyrer

Kommunen leverer en lang rekke tjenester som er betalbare innenfor sektoren. Det kan f.eks. nevnes vann- og avløpsavgifter, byggesak, plan og oppmåling med flere. Disse inntektene er av meget stor betydning for finansiering av disse tjenestene, og at kommunen kan levere god kvalitet og tilstrekkelig kvantitet på tjenestene.

Nivået på avgiftene/gebyrene virker sterkt inn på budsjettbalansen. Reduserer man avgiftene/gebyrene i forhold til kommunedirektørens forslag oppstår det en underdekning i budsjettet som må inndekkes.

Se nærmere om gebyrgrunnlag for vann- og avløpsavgifter m.m. nedenfor. Det vises til eget dokument (gebyrregulativ) hvor nye satser fremgår.

7.4.1 Driftsbudsjett og økonomiplan

Tall i mill. kr	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Driftsutgifter	34,5	39,9	43,5	41,2	41,1	38,7
Driftsinntekter	-19,9	-18,6	-19,4	-20,0	-20,0	-20,0
Netto driftsutgifter	14,6	21,3	24,1	21,2	21,1	18,7

Måten budsjettet settes opp på er under endring. Sammenligning over flere år vil ikke nødvendigvis gi et riktig bilde. Sektoren vil samlet sett få noe økte rammer. Sammenlignet med budsjett 2022, er driftsbudsjettet for sektoren økt med 2,8 mill. kr til 24,1 mill. kr. Økningen skyldes i hovedsak driftstiltak, se nedenfor.

De enkelte driftstiltakene

Forslaget til budsjett for 2023 og økonomiplan for 2023 – 2026 inneholder følgende driftsendringer:

Tiltak finansiert med driftsmidler

Tiltak	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett Totalt
Kommuneplanens arealdel	400 000	0	0	0	400 000
Kjøp av skogbrukstjenester Selbu kommune	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000
Revisjon av konsesjonsvilkår i Nea	200 000	0	0	0	200 000
Vedlikehold kommunale veier	400 000	200 000	200 000	200 000	1 000 000
Brekka bygdetun	0	160 000	0	0	160 000
Storaunstuggu	500 000	0	0	0	500 000
Områdefoto geovekst	140 000	0	0	0	140 000
Vedlikehold servicebygget	300 000	0	0	0	300 000
Utbedring av heis servicebygget	500 000	0	0	0	500 000
Bytte av alarmsendere	100 000	0	0	0	100 000
Subsidiering vannavgifter Græsli	270 000	270 000	270 000	270 000	1 080 000
Sum	3 010 000	830 000	670 000	670 000	5 180 000

Kommuneplanens arealdel

Arbeidet med Kommuneplanens arealdel pågår, og det vil komme forslag til plan i løpet av 2023. Hvor lang denne prosessen blir er usikker. Det settes av midler til konsulentbistand i 2023.

Kjøp av skogbruks tjenester fra Selbu kommune

Tydal kommune kjøpte skogbrukskompetanse for 2022. Dette er en løsning som fungerte veldig bra og har bidratt til økt aktivitet i skogbruket i Tydal. Det legges opp til å videreføre denne løsningen.

Revisjon av konsesjonsvilkår i Nea

Det er over 50 år siden konsesjonen for regulering av Nesjøen ble gitt. Det er nå åpnet for å fremme revisjon av konsesjonsvilkårene for store deler av Neavassdraget. I forbindelse med dette har Tydal sammen med fylkeskommunen og Selbu kommune startet arbeidet med å forberede krav til regulanten for å forbedre forholdene i Tydal. Kravene vil bli oversendt NVE for videre behandling. Tiltaket er ment å gi godt begrunnede krav som sikrer kommunens interesser. Når et eventuelt revisjonskrav fremmes til NVE og de beslutter å «åpne revisjonssaket» er det regulanten som skal dekke «nødvendige» utgifter i saken for kommunen. Det er derfor veldig vanskelig å si noe om hvor store utgifter kommunen vil få, men forhåpentligvis vil dette for det meste være snakk om utlegg som senere blir refundert.

Vedlikehold av kommunale veier

Etter mange år med utilstrekkelige vedlikeholdsmidler til kommunale veier, er det meste av vegnettet nedslitt. Skal vi holde tritt med forfallet er det behov for å rehabilitere en betydelig strekning kommunal veg hvert år nå. Midlene er tiltenkt grøftrensk, skifting av stikkrenner, grusing, oppfølging etter brutilsyn, mv. Det er avsatt midler hvert år i planperioden. I 2022 ble det bevilget 0,4 mill. kr ekstra som er videreført i 2023. Fra og med 2024 reduseres økningen til årlig 0,2 mill. kr ekstra.

Brekka bygdetun

Det må skiftes råttent panel, skraping og maling av våningshus samt nye takrenner og nedløp samt reparere lekkasje av murpipe ved fjøset. Det er avsatt kr 160 000,- til formålet i 2024.

Storaunstuggu

Det er stort vedlikeholdsetterslep. Tak og takkonstruksjon må repareres. Takåser er knekt og må skiftes, taket med undertak, papp og torvplast må skiftes ut på den delen som skal ha nye takåser. Det må også skiftes råteskadd tømmer. Til tiltakene er det avsatt 0,5 mill. kr i 2023.

Områdefoto geovekst

Det skal gjennomføres ny fotografering av den mest sentrale delen av dalen i 2023. Dette er fotografering med en bedre oppløsning enn det vanlig omløpsfotografering gir. Tiltaket er i henhold til Fylkesgeodataplanen. Kostnaden er anslått til kr 140 000,- og summen omfatter kommunens andel som utgjør ca. 40 % av totalsummen.

Vedlikehold servicebygget

Det er behov for å bytte bordkledning og males utvendig på servicebygget. Det er en del råteskadd panel. Tiltaket er satt opp i 2023 med en kostnad på 0,3 mill. kr.

Utbedring av heis servicebygget

Heisen ved Servicebygget må etter pålegg fra Norsk Heiskontroll utbedres. Det må byttes dører samt utføres sikringstiltak. Tiltaket er satt opp i 2023 med en kostnad på 0,5 mill. kr.

Bytte av alarmsendere

Kommunens alarmsendere fra Ad Secure må byttes da de går på 3G og dette skal fases ut. Innbrudds- og brannalarmer ved kommunale formålsbygg er koblet opp på dette systemet. Kostnaden vil være 0,1 mill. kr og skal gjennomføres i 2023.

Subsidiering vannavgifter Græsli

Gjelder avtaler tilbake i tid hvor kommunen har tatt på seg et stort ansvar på vegne av andre. Abonentene betaler kun 40 % vannavgift. Det ble vedtatt at manglende inntekter som følge av avtalen om reduserte vannavgifter i Græsli skal dekkes inn gjennom kommunens driftsbudsjett. De tapte inntektene er regnet ut å være på kr 270 000,- pr. år.

7.4.2 Investeringsbudsjettet unntatt vann og avløp (selvkost)

Investeringstiltak	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett Totalt
Forprosj. oms.bol., helse, adm. bygg	3 400 000	900 000	900 000	900 000	6 100 000
Omsorgsbol., helse- og adm. bygg	0	120 000 000	120 000 000	0	240 000 000
Barnehagen	500 000	0	0	0	500 000
Toalett i naturparken	375 000	0	0	0	375 000
Energiltak kommunale boliger	3 100 000	0	0	0	3 100 000
Påkostning Henmo bru	5 000 000	0	0	0	5 000 000
Boligprosjekt Tydal	12 000 000	0	0	0	12 000 000
Sum	24 375 000	120 900 000	120 900 000	900 000	267 075 000

Forprosjekt omsorgsboliger, helse- og administrasjonsbygg

Arbeidet med ny løsning for helse- og administrasjonsbygg, samt omsorgsboliger har fortsatt i 2022. Dagens bygningsmasse er delvis helt nedslitt og/eller lite hensiktsmessig i forhold til dagens behov.

Som en del av prosjektet ble det i kommunestyrets sak 53/21 den 23.09.21 vedtatt at det skal anskaffes prosjektleder. Prosjektleder har tiltrådt og skal følge prosjektet til ferdigstilling, sannsynligvis i 2026. Det skal gjennomføres en grundig analyse og beregninger av kostnader og innsparingspotensialer.

Det skal utarbeides 3 ulike skisseløsninger for 3 ulike tomtevalg. For å kunne igangsette skisseprosjektet skal det innhentes ekstern nødvendig kompetanse. Det utarbeides et anbudsgrunnlag med utgangspunkt i de innspillene en fikk på dialogkonferanse med markedet Anbudsgrunnlaget som skal være klart i februar 2023. Målsetningen er å kunne skrive kontrakt med tilbyder i mai. Valgt tilbyder skal sammen med Tydal Kommune utarbeide et skissegrunnlag med muligheter og kostnadsoverslag slik at en i oktober skal kunne ta en beslutning om veien videre.

Parallelt med skisseprosjektet skal det gjennomføres et kartleggingsprosjekt av bygningsmasser og utstyr slik at en har oversikt over hva som kan gjenbrukes inn i nytt prosjekt. Dette prosjektet er det gitt tilskudd til av Miljødirektoratet som klimasatsmidler.

Kartleggingsarbeid, involvering og befaringer fortsetter bredt i 2023 og det planlegges ulike aktiviteter opp mot målgruppene for prosjektet.

Hovedprosjekt bygging/rehabilitering av omsorgsboliger, helse- og administrasjonsbygg

Det er foreløpig ikke grunnlag for å sette opp detaljert investeringsbudsjett for investeringene. Kostnader er likevel synliggjort i budsjettet med 240 mill. kr ekskl. mva. med 96 mill. kr i hvert av årene 2024 og 2025.

Investeringene i dette prosjektet, skal slik vi ser det på nåværende tidspunkt, kunne finansieres slik:

- Momskompensasjon
- Statstilskudd Husbanken (Det er ikke avklart om deler av prosjektet er berettiget til statstilskudd)
- Disposisjonsfond
- Langsiktig lån

Bruk av disposisjonsfond vil føre til redusert behov for låneopptak, men vil også føre til reduserte renteinntekter. Langsiktige lån vil sannsynligvis avdras over 50 år og føre til økte rente- og avdragsutgifter. Denne forverringen av budsjettbalansen skal i stor grad finansieres ved reduserte utgifter til drift av gammel bygningsmasse (salg/sanering) og effektivisering av omsorgstjenestene samt økt rammetilskudd som en følge av økt antall eldre.

Barnehagen - bygging av vognplass/soveplass på barnehagen

Det er behov for en ny vognplass som er tilknyttet barnehagebygget. I dag sover alle barna i vogn i et gammelt og slitt lekeskur der vi ikke har plass til alle vognene, det er uhensiktsmessig i forhold til tilsyn fra personalet og luftkvalitet og lydskjerming kan til tider være utfordrende. Når vognene ikke er i bruk oppbevares de inne, og rom som er tiltenkt vogner er for lite slik at garderobene også benyttes. Dette er uheldig både i forhold til ergonomi og renhold. Barnehagens areal skal jmf. helsedirektoratets veileder om Miljø og helse i barnehagen § 10 være tilrettelagt for muligheter for ro og hvile, og det bør finnes uteplass slik at barna kan sove ute når forholdene tillater det. Følgende hensyn skal være ivarettatt ved valg av plassering av vogner når barn skal sove ute: overdekking og skjerming for vær og vind, tilsyn fra personalet, skjerming fra dyr (f.eks. katter), mulighet for evakuering. Det er avsatt 0,5 mill. kr inkl. mva. til tiltaket i 2023.

Toalett i naturparken

Naturparken er mye brukt og det savnes et toalett der. Området har ikke strøm og det må graves ned en latrinetank for slamsuging. Toalettet skal være tilpasset rullestolbrukere. Prosjektet er satt opp i budsjett i 2023 med en ramme på kr 375 000,- inkl. mva.

Energiltak kommunale boliger, Enova-tilskudd til energiltak i kommunale boliger som et vedlikeholdstiltak

Norske kommuner har mulighet til å få støtte til energiltak i kommunale utleieboliger. Tiltakene vil på sikt gi mindre energibruk og lavere strømgjeldninger. Kommunal andel er på ca. 30 %. Det er planlagt etterisolering av yttertak/kaldt loft samt utskifting av vinduer på boligene i Storekra. For boligene i Rønningsgjardet gjelder tiltaket etterisolering av yttervegger i tillegg til kaldt loft og bytte av vinduer. Målet er reduserte energiutgifter for leietakere og permanent forbedring av bygget, uten at husleie økes. Dette gjøres ved å redusere årlig behov for kjøpt energi gjennom redusert energibehov og fornybar energiproduksjon. Det er avsatt 3,1 mill. kr inkl. mva. til tiltaket i 2023 hvor anslått statstilskudd utgjør 2,1 mill. kr.

Påkostning Henmo bru

Henmo bru er 50 år og preget av tidens tann. Etter spesialinspeksjon i september 2022, er konklusjonen fra rådgivende ingeniørfirma Safe Control at brua må utbedres i løpet av 3 år hvis skal en unngå at påviste skader utvikler seg til kritisk nivå. Inntil Henmo bru er utbedret er brua anbefalt nedklassert fra bruksklasse Bk10 til Bkt8. Det må etableres midlertidig adkomst til Henmo i tiden arbeidet pågår. Det er avsatt 5 mill. kr inkl. mva. til prosjektet i 2023.

Boligprosjekt Tydal

Kommunens utleieboliger er i stor grad utleid. Resterende utleieboliger er av en dårligere standard. Det er behov for boenheter som holder en bedre standard som kommunen skal kunne tilby tilflyttere eller andre som ønsker å leie bolig. Det er dialog med Husbanken om gjennomføring av tiltaket.

Kommunen jobber i disse dager med å kartlegge hvor mange boenheter som trengs. Prisen på prosjektet vil bli påvirket av hvor mange boenheter som skal bygges. Det er lagt til grunn at prosjektet finansieres ved langsiktige lån og noe statstilskudd fra Husbanken. Det er forutsatt at husleieinntektene skal dekke merutgiftene. Prosjektet var satt opp på budsjettet i 2023, men er av ulike årsaker forsinket. Prosjektet er satt opp på nytt i 2023 med en ramme på 12 mill. kr inkl. mva.

7.4.3 Vann, avløp, feiing og tilsyn spredt avløp

Det er flere lover og forskrifter som regulerer tjenestene vann, avløp og feiing:

- Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16. mars 2012 nr. 127 og kommunal forskrift. Loven slår fast at det skal være et engangsgebyr for tilknytning og et årsgebyr.
- Forurensningsforskriftens kapittel 16, kommunale vann- og avløpsgebyrer.
- Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver og kommunal forskrift.

Av kommunelovens § 15-1 fremgår det at hvis det er fastsatt i lov eller forskrift at kommunale gebyrer ikke skal være større enn kostnadene ved å yte tjenesten, skal samlet selvkost fastsettes ut fra følgende prinsipper:

- a) Kostnadene skal beregnes ut fra gjennomførte transaksjoner og anskaffelseskost.
- b) Investeringskostnadene skal beregnes ut fra avskrivningene på investeringene og beregnede rentekostnader.
- c) Investeringskostnadene skal fordeles over den tiden investeringene forventes å være i bruk.

Tjenestene vann, avløp og feiing samt tilsyn spredt avløp kommer alle inn under ovennevnte bestemmelse.

Tydal kommune beregner kommunale gebyrer i tråd med forskrift om beregning av selvkost. Selvkost innebærer at ekstrakostnadene som kommunen påføres ved å produsere en bestemt tjeneste skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. En annen sentral begrensning i kommunens handlingsrom er at overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene eller brukerne i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene. Dette betyr at hvis kommunen har bokført et overskudd som er eldre enn fire år, må dette brukes til å redusere gebyrene i det kommende budsjettåret. Eksempelvis må et overskudd som stammer fra 2017 i sin helhet være disponert innen 2022.

Det er en rekke faktorer som påvirker selvkostresultatet og som ligger utenfor kommunens kontroll. De viktigste faktorene er budsjettårets forventede kalkylerente, kapasitetsbegrensninger ved gjennomføring av planlagte prosjekter, samt usikre utgifter og inntekter. I sum fører dette til at det er utfordrende å treffe med budsjettet.

Vann- og avløpsgebyrene er relativt høye i Tydal. Det skyldes at kommunen har tatt et stort samfunnsmessig ansvar for en omfattende utbygging, og godt tilbud, både til fastboende og for fritidsbebyggelsen, samt at det er få abonnenter å fordele kostnadene på. I andre kommuner kan dette være helt annerledes, og det påvirker gebyrene i disse kommunene. Det innebærer at vann- og avløpsavgiftene varierer mye fra kommune til kommune.

Ny forskrift om vann- og avløpsgebyrer for Tydal kommune

Ny forskrift om vann- og avløpsgebyrer for Tydal kommune ble vedtatt av kommunestyret i sak 61/21 den 21.10.21 med iverksettelse fra 01.07.22. Målsetningen med arbeidet har vært å lage en forskrift som er rettferdig, tydelig og fleksibel. I forskriften legges det opp til at nærings- og kombinasjonseiendommer skal betale for vann- og avløpstjenester etter målt forbruk. På grunn av verdenssituasjonen med krig og pandemi er det leveranseproblemer for vannmålere, dette har igjen medført at forskriften er utsatt innført til 01.01.2024.

- Rettferdig: Gebyrene skal gjenspeile de ulike brukergruppenes kostnadsnivå på best mulig måte.
- Tydelig: Forskriften skal være lett å lese og håndheve med klart og forståelig språk uten uklare, eller vanskelige, formuleringer.
- Fleksibel: Forskriften henviser til årlige kommunestyrevedtak for gebyrenes størrelse.

Ny vann- og avløpsforskrift viderefører et todelt årsgebyr for både vann og avløp, med en fast og variabel del. Boligeiendommer skal betale ett fastgebyr per boenhet, mens fritidseiendommer skal betale to fastgebyr per boenhet. Dette begrunnes med store investeringer knyttet til utbygging av kapasiteten på ledningsnett til fritidsområdene i kommunen.

Nærings- og kombinasjonseiendommer skal betale fastgebyr etter fastsatte kategorier basert på vannforsyningskapasitet. Bakgrunnen for inndelingen i kategorier er at kommunen må ta hensyn til at kommunens infrastrukturkostnader knyttet til vann og avløp er forholdsmessig høyere for storforbrukende abonnenter enn for en boligeiendom.

Den variable delen av gebyret fastsettes som hovedregel etter målt forbruk, men for abonnenter som ikke har vannmåler må kommunen stipulere forbruket. Den nye forskriften krever at næringseiendommer, herunder driftsbygninger i landbruket, og offentlige bygninger, skal ha installert vannmåler slik at man i større grad skal betale for faktisk forbruk.

Gjennom ny VA-forskrift og gebyrregulativ legges det til rette for at den enkelte i større grad betaler for sitt eget forbruk (likhetsprinsippet) og derigjennom får større bevissthet omkring eget forbruk.

Selvkostområder for vann, avløp, feiing og tilsyn spredt avløp

Vann- og avløpsområdet, feiing og tilsyn spredt avløp har blitt en stor virksomhet med samlede driftsinntekter på 11,5 mill. kr ekskl. mva. i 2021. Siste året har det vært investert begrensede midler i vann- og avløpstjenesten som ikke fører til noen stor økning i selvkostgrunnlaget. Det er vedtatt at vann- og avløpstjenestene skal leveres til selvkost, dvs. at inntektene skal dekke utgiftene fullt ut.

Inntektene har økt de senere årene som en følge av høyere gebyrer og at flere har blitt tilkoblet tjenestene, men kostnadene er likevel høyere for noen områder enn inntektene. Det fører til underdekning og at kommunen må finansiere de manglende inntektene med andre bevilgninger.

Tabellen under viser resultat, dekningsgrad og fremførbart underskudd for henholdsvis vann, avløp, feiing og tilsyn spredt avløp.

2021	Vann	Avløp	Feiing	Tilsyn SA	Totalt
Resultat	301 813	146 802	350 807	-183 903	615 519
Finansiell dekningsgrad	106,0 %	103,0 %	147,0 %	23,0 %	
Fremførbart underskudd 31.12	0	-237 847	-25 564	-185 702	-449 113
Selvkostfond 31.12	305 091	0	0	0	305 091

Vann, avløp- og feiertjenesten samt tilsyn spredt avløp gikk med overskudd på til sammen litt over 0,6 mill. kr i 2021. Med unntak for tilsyn spredt avløp gikk de øvrige tjenestene med overskudd hvor feiertjenesten gikk med størst overskudd på 0,35 mill. kr.

Finansiell dekningsgrad (gebyrinntekter i forhold til gebyrgrunnlaget) for vann var i 2021 på 106 %, avløp 103 %, feiing 147 % og tilsyn spredt avløp 23 %. Totalt fremførbart underskudd for disse tjenestene var pr 31.12.21 på kr 615 519,- hvorav kr 237 847 gjelder avløp kr 25 564,- gjelder feiing og kr 185 702,- gjelder tilsyn spredt avløp. Det er en reduksjon på over 0,6 mill. kr fra 2020. Resultatforbedringen er svært gledelig og kommer som en følge av lavt rentenivå, lavere (utsatt) vedlikehold og flere nye abonnenter. Foreløpige prognoser viser at det er usikkert hvordan selvkostresultatene vil bli i 2022. Stigende rentenivå påvirker tjenestene i negativ retning. Utgiftsnivået må vurderes kontinuerlig og arbeidet med å få nye abonnenter i de områdene hvor kommunene allerede har gjennomført grunnlagsinvesteringene må fortsette. Gebyrnivået må vurderes fortløpende og det må vurderes om det er spesielle avtaler som gir tjenestene lavere inntekter.

Ordningen med lavere vanngebyrer i Græsli har nå fått en avklaring. Mindreinntektene fra abonnentene i Græsli utgjør årlig ca. kr 270 000,-. I kommunestyrets sak 41/22 den 16.06.22 ble det vedtatt at kommunestyret tar den juridiske vurderingen fra advokatfirmaet Simonsen, Vogt Wiig Trondheim AS om vanngebyr abonnenter Græsli, datter 04.04.22, til orientering. Kommunens arbeide med saken innstilles. Samtidig ble det vedtatt at underdekningen belastes Tydal kommune. Det innebærer at det blir mindre ressurser til andre tjenesteområder.

Tydal kommune har i alle år subsidiert vann- og avløpstjenestene samt feieravgiftene. Det har ført til store tap av inntekter og derav mindre ressurser til andre tjenester. Planen er at disse tjenestene fremover skal leveres til selvkost. For vann er det imidlertid ikke mulig grunnet ordningen med subsidiert avgift i Græsli.

Vann- og avløpsavdelingen besitter stor realkompetanse og kunnskap om kommunens vann- og avløpsnett. Avdelingen søker å løse arbeidsoppgaver på en rasjonell og god måte til beste for alle abonnenter og brukere, både avviks- og sykmeldinger er på meget lavt nivå.

Gjennomsnittsalder på avdelingen begynner å bli høy, og i de nærmeste årene må det regnes med en vesentlig mannskapsutskiftning. Det blir viktig med «overlapp» i stillinger med tanke på kunnskapsoverføring. Dette vil bli synliggjort i neste års driftsbudsjett. Det må samtidig ses på om en dreining fra en nå kombinert anleggs- og drifts-avdeling, mot en mer ren driftsavdeling vil være hensiktsmessig.

Arbeidet med å styrke gebyrgrunnlaget for selvkostområdene vann- og avløp fortsetter med uforminsket kraft. Som tidligere påpekt gjøres dette best ved å tilknytte flest mulig eiendommer til kommunens eksisterende vann- og avløpsnett. I skrivende stund har vi 959 abonnenter på vann og 748 abonnenter på avløp. Siden høsten 2021 har det

kommet til hhv. 38 nye abonnenter på vann og 21 på avløp. Nye abonnenter i prosjekt Nyvollvegen er ikke medregnet da disse kommer senere i høst. Med disse og noen til vil antall abonnenter ligge på ca. 765 for avløp, og 975 for vann ved årsskiftet 2021/22.

I siste 10-års periode er det tilknyttet 218 nye abonnenter på kommunal vannforsyning, og 223 nye abonnenter til kommunalt avløp. Gevinsten av investeringer i vann- og avløpsnett tas ut nå. Etter hvert som potensialet i utbygde områder avtar, vil antall nye abonnenter gå ned. Kommunen må da ta stilling til utbygging i andre områder og dette må ses i sammenheng med prioriteringer i kommuneplanens arealdel.

Med det til hensikt å hindre og redusere forurensninger, innførte Tydal kommune i april egen forskrift om gebyrer for saksbehandling og kontroll etter forurensningsregelverket. I løpet av året er det gjennomført 70 – 80 tilsyn av private avløpsanlegg/spredt avløp. Det er funnet avvik av ulik karakter og omfang ved ca. en tredjedel av tilsynsobjektene. Eierne av utslippsanlegg vil få pålegg om utbedring, og i områder der kommunen har tilrettelagt med avløpsnett vil det stilles krav om tilknytning.

Vann og avløpsavdelingen har i dag god kompetanse og løser arbeidsoppgaver på en god måte. Kompetansenivået på både tekniske og lokale forhold er gode. Fremover vil det komme en del utskiftninger på området. Flere ansatte vil innen få år gå av med pensjon. Dette kan medføre en utfordring for driften fremover med fare for tap av kompetanse. Tidligere har sektorens ansatte bidratt inn i utbyggingsprosjekt. Fremover vil det ses på en løsning der driftsmannskapene kun skal drive med drift. Det vil medføre en reduksjon i kapasitet, og innleie ved utbyggingsprosjekter.

7.4.4 Investeringer i vann og avløp (selvkost) i planperioden

Investeringer i selvkostområdet omfatter tjenesteområdene vann og avløp med hvert sitt selvstendige selvkostregnskap. Alle utgiftene skal dekkes inn gjennom inntekter (gebyrer) fra brukerne av tjenestene. Den ordinære merverdiavgiftslovgivningen gjelder for drift og investeringer i disse områdene. Det vil dermed ikke oppstå merverdiavgiftskompensasjon.

Følgende investeringer foreslås gjennomført i planperioden:

Investeringstiltak	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett Totalt
Ny bil vann og avløp	660 000	0	0	0	660 000
Påkostning grunnvannbrønn Stugudal	230 000	0	0	0	230 000
Tilknytning nye abonnenter avløp	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000
Tilknytning nye abonnenter vann	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000
Vannbehandlingsanlegg Stugudal	0	200 000	0	0	200 000
Påkostn. vann- og avløpsnett Åsgrinda	0	0	0	800 000	800 000
Vannverk, vannmålere	1 300 000	300 000	300 000	0	1 900 000
Påkostning avløpspumpestasjoner	700 000	600 000	600 000	0	1 900 000
Sum	3 290 000	1 500 000	1 300 000	1 200 000	7 290 000

De foreslåtte investeringene i vann og avløp i planperioden er minimumsinvesteringer. Det er ikke tatt høyde for ytterligere utbygging av vann og avløp i områder med fritidsbebyggelse i planperioden.

Ny bil vann og avløp

Tiltaket er overført fra investeringsbudsjett 2022. Det er behov for en ny varebil som skal kunne fungere som servicebil for vannverkene. Tiltaket ble vedtatt i 2022, men her som på mange andre områder er det leveranseproblem grunnet den pågående krigen i Europa, enkelte deler til nybiler lages i Ukraina. Bil er bestilt og leverandør oppgir at leveranse kan være realistisk i mai 2023. Kostnadene er beregnet til kr 660 000,-.

Vannverk – påkostning grunnvannsbrønn Stugudal vannverk

Vannforbruket har økt betraktelig siden grunnvannsbrønnene ved Stugudal vannverk ble tatt i bruk for ca. 20 siden. For å opprettholde forsyningssikkerheten er det behov for å utvide kapasiteten. Kostnadene er beregnet til kr 230.000,-.

Tilknytning nye abonnenter vann og avløp

Det er avsatt investeringsmidler hvert år i planperioden med 0,2 mill. kr hver for vann og avløp for bruk i områder der kommunen ved å bygge noe hovedledningsnett, får tilknyttet flere nye abonnenter.

Vannverk – vannbehandlingsanlegg Stugudal vannverk

Vannbehandlingsanlegget ved Stugudal vannverk er nå 20 år gammelt, og har nådd sin antatte levetid. Anlegget må dupliseres med tanke på leveringssikkerhet og levetid. Kostnadene er beregnet til 0,2 mill. kr og er avsatt på budsjettet i 2024.

Vannverk – vannmålere

I ny forskrift for vann- og avløpsgebyrer legges det opp til måling av vannforbruket, og videre at Tydal kommune skal eie vannmålerne mot vannmålerleie. Det må investeres i vannmålere hvert år i perioden. På dette området er det også leveranseproblemer pga. den pågående krigen i Europa og 2 år med pandemi. Foreløpig anslag fra leverandør er at vi kan få vannmålere til våren. Kr. 370 000,- av bevilgning 2022 må flyttes til 2023. I tillegg må det avsettes midler til dekning av installasjonskostnader som vedtatt av kommunestyret ved innføringen av ny forskrift.

Avløp og rensing – påkostning avløpspumpestasjoner

Mange av kommunens avløpspumpestasjoner er fra samme tidsperiode, (1980-tallet) og har nådd sin levetid. Det foreslås påkostning av en ny pumpestasjon pr. år i perioden 2023-2025.

Pumpestasjon Moheim ble levert sent grunnet de samme verdensproblemene med krig og pandemi. Dette medførte at ny stasjon ikke ble satt ned i høst da grunnvannstand på Stugudal ble for høy. I tillegg til bevilgning i 2023, må kr. 200 000 av budsjettposten i 2022 overføres til budsjettpost 2023 til disse anleggsarbeidene.

Påkostning vann- og avløpsnett Åsgrinda

Det er behov for å investere i nytt hovedledningsnett vann- og avløp for deler av Åsgrinda boligområde. Det er avsatt 0,8 mill. kr til tiltaket i 2026.

7.4.5 Gebyrgrunnlag vann

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
10*** Lønn	1 707	1 583	1 646	1 712	1 781	1 852
11*** Varer og tjenester	656	782	755	774	793	813
12*** Varer og tjenester	797	1 100	1 199	1 229	1 260	1 291
15*** Finansutgifter mv. ekskl. 155 og 159	1	0	0	0	0	0
Direkte driftsutgifter	3 161	3 465	3 601	3 715	3 834	3 956
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	1 532	1 480	1 392	1 407	1 380	1 356
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	417	757	903	871	815	773
Sum kapitalkostnader	1 949	2 237	2 295	2 279	2 195	2 129
Indirekte kostnader (drift og kapital)	228	237	247	256	267	277
Øvrige inntekter	-37	-323	-270	-270	-270	-270
Gebyrgrunnlag	5 302	5 616	5 872	5 980	6 026	6 093
Gebyrinntekter	5 604	5 720	5 889	5 960	6 030	5 607
Selvkostresultat	302	104	17	-20	4	-486
Selvkost dekningsgrad i %	105,7 %	101,8 %	100,3 %	99,7 %	100,1 %	92,0 %

Selvkostfond/fremførbart underskudd (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Selvkostfond 01.01	0	305	422	457	455	476
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	302	104	17	-20	4	-486
-/+ Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	3	13	18	18	18	9
Selvkostfond 31.12	305	422	457	455	476	0

I gebyrgrunnlaget for vann er det hensyntatt foreslåtte investeringer i planperioden. Årsgebyret for vann i Tydal kommune er todelt, bestående av et fast abonnementsgebyr og et variabelt forbruksgebyr.

Vekting mellom fast (abonnement) og variabelt ledd (forbruksgebyr)

Inntektene fra abonnementsgebyret skal fortrinnsvis dekke vann- og avløpstjenestenes forventede kapitalkostnader. Resten dekkes inn gjennom forbruksgebyret. Størrelsen på abonnementsgebyr og forbruksgebyr kommer frem av gebyrregulativet.

For 2023 forventes det at ca. 50 % av gebyrinntektene kommer fra abonnementsgebyrene for vann og ca. 50 % fra forbruksgebyr. Gjennom det legges det til rette for at den enkelte i større grad betaler for sitt eget forbruk (likhetsprinsippet) og derigjennom får større bevissthet omkring eget forbruk. Denne vridningen skal ikke føre til endrede inntekter for kommunen. For abonnentene fører vridningen til at abonnementsgebyret blir redusert betydelig mens forbruksgebyret øker betydelig.

Avgiftsgrunnlaget viser at gebyrene ikke behøver å økes, heller ikke for lønns- og prisstigning i 2023. Tilknytningsgebyret beholdes også uendret.

7.4.6 Gebyrgrunnlag avløp

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
10*** Lønn	1 471	1 561	1 623	1 688	1 756	1 826
11*** Varer og tjenester	572	500	513	525	538	552
12*** Varer og tjenester	787	925	948	1 072	1 199	1 329
13*** Tjenester som erstatter kommunal egenprod	316	400	410	420	431	442
15*** Finansutgifter mv. ekskl. 155 og 159	0	0	0	0	0	0
Direkte driftsutgifter	3 146	3 386	3 494	3 706	3 924	4 148
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	931	977	1 017	1 064	1 064	1 071
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	264	509	619	596	572	550
Sum kapitalkostnader	1 195	1 486	1 636	1 661	1 637	1 621
Indirekte kostnader (drift og kapital)	227	236	245	255	265	276
Øvrige inntekter	-169	-227	-178	-183	-187	-192
Gebyrgrunnlag	4 400	4 882	5 197	5 439	5 639	5 853
Gebyrinntekter	4 547	4 680	5 482	5 556	5 708	5 853
Selvkostresultat	147	-202	284	117	69	-0
Selvkost dekningsgrad i %	103,3 %	95,9 %	105,5 %	102,2 %	101,2 %	100,0 %

Selvkostfond/fremførbart underskudd (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Selvkostfond 01.01	-379	-238	-452	-180	-68	0
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	147	-202	284	117	69	0
-/+ Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	-6	-12	-13	-5	-1	0
Selvkostfond 31.12	-238	-452	-180	-68	0	0

I gebyrgrunnlaget for avløp er det hensyntatt foreslåtte investeringer i planperioden. Årsgebyret for vann i Tydal kommune er todelt, bestående av et fast abonnementsgebyr og et variabelt forbruksgebyr.

Vekting mellom fast (abonnement) og variabelt ledd (forbruksgebyr)

Inntektene fra abonnementsgebyret skal fortrinnsvis dekke vann- og avløpstjenestenes forventede kapitalkostnader. Resten dekkes inn gjennom forbruksgebyret. Størrelsen på abonnementsgebyr og forbruksgebyr kommer frem av gebyrregulativet.

For 2023 forventes det at ca. 45 % av gebyrinntektene kommer fra abonnementsgebyrene for vann og ca. 35 % fra forbruksgebyr. Gjennom det legges det til rette for at den enkelte i større grad betaler for sitt eget forbruk (likhetsprinsippet) og derigjennom får større bevissthet omkring eget forbruk. Denne vridningen skal ikke føre til endrede inntekter for kommunen. For abonnentene fører vridningen til at abonnementsgebyret blir redusert betydelig mens forbruksgebyret øker betydelig.

Avgiftsgrunnlaget viser at gebyrene må økes med 15 % som innbefatter lønns- og prisstigning i 2023. Den reelle økningen blir da ca. 10 %. Tilknytningsgebyret beholdes uendret.

7.4.7 Gebyrgrunnlag feiing

Kommunen vedtok ny forskrift om feiing og tilsyn med fyringsanlegg og om gebyr for denne tjenesten i 2019. Av forskriften fremgår det at kommunen skal ha dekket alle sine kostnader i forbindelse med gjennomføring av lovbestemt feiing og tilsyn etter selvkostprinsippet med 100 % dekningsgrad. Rørsos kommune leverer tjenester innenfor feiing og tilsyn, men det er eget selvkostregnskap for hver av samarbeidskommunene.

I forbindelse med budsjettbehandlingen for 2022 ble feiegebyret fastsatt til kr 560,- ekskl. mva. (kr 700,- inkl. mva.)

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
10*** Lønn	165	102	106	110	115	119
11*** Varer og tjenester	136	20	21	21	22	22
12*** Varer og tjenester	8	15	15	16	16	17
13*** Tjenester som erstatter kommunal egenpro	399	900	939	962	987	1 011
Direkte driftsutgifter	709	1 037	1 081	1 110	1 139	1 169
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	7	7	7	7	7	7
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	4	7	8	7	7	7
Sum kapitalkostnader	11	14	15	14	14	13
Indirekte kostnader (drift og kapital)	29	30	31	33	34	35
+/- Andre inntekter og kostnader	0	0	0	0	0	0
Gebyrgrunnlag	748	1 081	1 127	1 156	1 186	1 218
Gebyrinntekter	1 099	1 117	1 117	1 155	1 186	1 218
Selvkostresultat	351	37	-10	-1	0	0
Selvkost dekningsgrad i %	146,9 %	103,4 %	99,1 %	99,9 %	100,0 %	100,0 %
Selvkostfond/fremførbart underskudd (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Selvkostfond 01.01	-373	-26	11	1	0	0
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	351	37	-10	-1	0	0
-/+ Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	-4	-0	0	0	0	0
Selvkostfond 31.12	-26	11	1	0	0	0

Kommunen vil sannsynligvis nå full selvkost på feierområdet i 2022. Samtidig vil man sannsynligvis kunne dekke inn det negative selvkostfondet (tidligere akkumulerte underskudd/midler som abonnentene skylder kommunen). Det er ikke foreslått investeringer i planperioden. Feiegebyret foreslås beholdt uendret.

Tydal kommunestyre vedtok i sak 66/20 den 19.11.20 å tiltre det interkommunale samarbeidet innenfor brann- og redningstjeneste mellom kommunene Røros, Holtålen og evt. Os. Tiltredelse skjedde fra 01.07.21. Samarbeidet er organisert som et administrativt vertskommunesamarbeid etter kommunelovens § 20-2 med Røros kommune som vertskommune.

7.4.8 Gebyrgrunnlag tilsyn spredt avløp

Kommunen vedtok lokal forskrift om gebyrer for saksbehandling og kontroll etter forurensningsregelverket i sak 34/21 den 29.04.21. Gebyrer etter denne forskriften skal dekke kommunens kostnader med saksbehandling og kontroll eller tilsyn, herunder løpende dokument- og systemkontroll og stedlige tilsyn etter vurdering av behov på områdene opprydding i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeid, utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende, utslipp av kommunalt avløpsvann fra mindre tettbebyggelser, utslipp/påslipp av oljeholdig vann og påslipp av fettholdig vann. Gebyrene skal ikke overstige kommunens kostnader ved saksbehandling eller tilsyns- og kontrollordninger og beregnes etter selvkostprinsippet med 100 % dekningsgrad.

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
10*** Lønn	200	185	192	200	208	216
11*** Varer og tjenester	0	20	21	21	22	22
12*** Varer og tjenester	16	10	10	11	11	11
Direkte driftsutgifter	216	215	223	232	240	250
Indirekte kostnader (drift og kapital)	24	25	26	27	28	29
Gebyrgrunnlag	240	240	249	258	268	279
Gebyrinntekter	56	290	281	301	310	315
Selvkostresultat	-184	50	32	42	42	36
Selvkost dekningsgrad i %	23,3 %	120,9 %	113,0 %	116,4 %	115,7 %	113,1 %
Selvkostfond/fremførbart underskudd (1.000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Selvkostfond 01.01	0	-186	-141	-114	-76	-36
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	-184	50	32	42	42	36
-/+ Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	-2	-6	-5	-4	-2	-1
Selvkostfond 31.12	-186	-141	-114	-76	-36	0

I kommunestyrets sak 38/21 den 27.05.21 ble det fastsatt et årlig gebyr på kr 400,-. Gebyret ble satt forholdvis lavt da man var usikker på arbeidsomfanget. Selvkostregnskapet for 2021 viste dessverre negative tall. For å kunne levere tjenesten til selvkost må gebyret slik vi ser det nå økes med kr 80,- til kr 480,-.

7.5 Tydal sokn

Lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) regulerer bl.a. kommunens ansvar for finansiering av en del oppgaver innenfor Den norske kirke. Av lovens § 14 fremgår det at kommunen skal gi tilskudd til kirkens virksomhet lokalt, herunder tilskudd til bygging, vedlikehold og drift av kirkebygg. Tilskuddet skal sikre at kirkebyggene holdes i forsvarlig stand, slik at de kan benyttes til gudstjenester og kirkelige handlinger. Tilskuddet skal også sikre at soknet har tilfredsstillende bemanning ved gudstjenester og kirkelige handlinger, herunder kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og tilstrekkelig administrativ hjelp. Det statlige tilskuddet til Den norske kirke nasjonalt dekker lønnen til prestedtjenesten.

Lov om gravplasser, kremasjon og gravferd (gravplassloven) regulerer bl.a. kommunens ansvar av gravplassene. Av lovens § 3 skal kommunen utrede utgifter til anlegg, drift og forvaltning av gravplassene.

Tabellen viser utviklingen i tilskuddene til soknet de siste tre årene og rådets budsjettforslag for 2023. Kommunedirektørens forslag til tilskudd for 2023 står i kolonnen ut til høyre.

Driftstilskudd	Regnskap 2020	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023 MBF	Endring Prosent	KBF 2023	Endring Prosent
Kirker	1 200 000	1 200 000	1 080 000	1 875 000	74 %	1 675 000	55 %
Gravlunder	55 000	75 000	245 000	275 000	12 %	275 000	12 %
Sum drift	1 255 000	1 275 000	1 325 000	2 150 000	62 %	1 950 000	47 %

Driftsbudsjettet

Soknet fremmer et budsjettforslag med samlet tilskudd til drift og vedlikehold av kirker på kr 1 875 000,- og kr 275 000,- til gravplassforvaltning. Det er en stor økning som er begrunnet i reparasjoner av tak og skifte av takrenner og nedløp på Tydal kirke, vedlikeholdsplan for Tydal kirke og reparasjon av tårnet på Stugudal kirke.

Soknet opplyser at de har til sammen 1,3 årsverk fordelt på følgende stillinger:

- 50 % stilling kirkeverge/daglig leder
- 50 % stilling kirketjener/kirkegårdsarbeider
- 30 % stilling organist

Gjennom 2020 har soknet gjennomført arbeidet med innkreving av festeavgifter. Kommunestyret vedtok i 2020 nye festeavgifter til kr 200,- pr. år pr. grav. I tillegg ble det vedtatt en sats på kr 15.000,- for gravlegging og navneplate på minnelunden for 20 år og deretter kr 400,-pr. år med fakturering 5 år av gangen. Disse inntektene vil årlig utgjøre ca. kr 90 000,- og går til å drifte kirkegårdene.

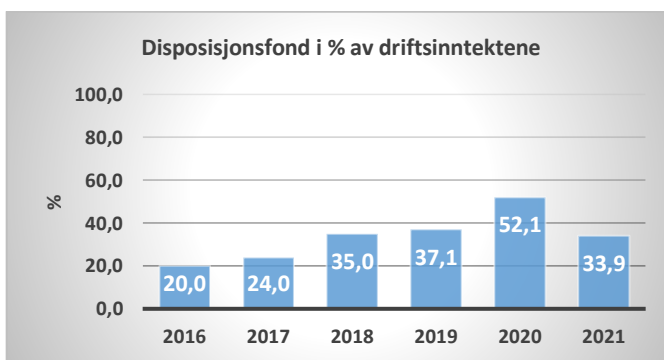
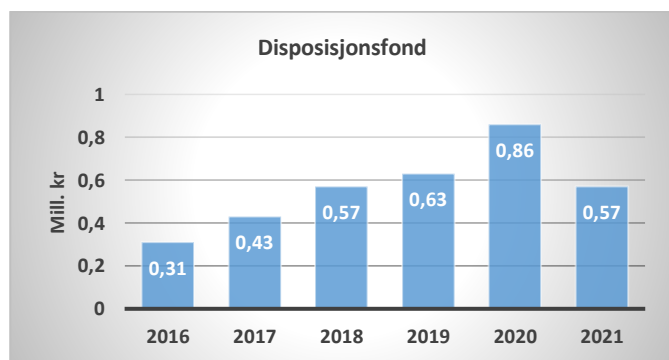
Soknet har nå større armslag i forhold til nødvendig vedlikehold og reparasjoner på egen hånd, uten at de må be om økte rammeoverføringer til enkeltprosjekter. For 2023 foreslås det likevel følgende økte bevilgninger:

- **Reparasjon av tak og skifte av takrenner og nedløp på Tydal kirke**
Det er avsatt kr 150 000,- på budsjettet for 2023 for å reparere tak og skifte takrenner og nedløp av sink for å hindre ytterligere råteskader.
- **Vedlikeholdsplan for Tydal kirke**
Det er avsatt kr 70 000,- for utarbeidelse av vedlikeholdsplan for Tydal kirke.
- **Reparasjon av tårnet på Stugudal kirke**
Det ble bevilget kr 50 000,- til reparasjon av tårnet på Stugudal kirke på budsjettet for 2022. Det viser seg nå at skadene er langt mer omfattende enn antatt. Kostnadene anslås nå til 0,3 mill. kr som en tatt i budsjettet for 2023. Reparasjonen vil hindre ytterligere lekkasjer og man får et robust tårn av sink som kan stå vedlikeholdsfritt i mange år.

På budsjettet for 2022 fikk soknet en bevilgning på 0,1 mill. kr til utskifting av ringeanlegget i Tydal kirke. På grunn av kapasitetsmessige årsaker hos klokkefirmaet må dette arbeidet flyttes til 2023. Arbeidet er kostnadsberegnet til 0,2 mill. kr da klokkene må flyttes mellom kirkene. Soknet har disposisjonsfond som skal finansiere dette arbeidet.

Ellers vil kommunedirektørens forslag for 2023, og gi soknet uforandrede budsjetttrammer fra kommunen og kan videreføre dagens driftsnivå. Innenfor bevilgningene og eget disposisjonsfond kan soknet gjennomføre reparasjon av ringeanlegg i Tydal kirke og lage tak over «avfallsplass» ved Tydal kirke.

Utvikling av disposisjonsfondet til soknet

Disposisjonsfondet skal dekke

Soknet har hatt regnskapsmessige overskudd hvert år de siste årene med kr 72 348,- i 2021. Regnskapsmessige overskudd har muliggjort avsetninger til disposisjonsfondet. Disposisjonsfondet har hatt en høy beholdning gjennom flere år og doblet saldoen fra 2016 til 2019. Saldoen utgjorde kr 568 000,- pr. 31.12.21.

I prosent av driftsinntektene utgjorde disposisjonsfondet hele 33,9 % pr 31.12.21. Det er en meget stor beholdning. Oppbyggingen av disposisjonsfondet kommer hovedsakelig som en følge av høye driftstilskudd fra Tydal kommune som ikke er benyttet. Størrelsen på disposisjonsfondet er en betydelig reserve og fondet kan brukes til både ordinær drift, vedlikehold og som egenkapital i investeringer.

Investeringsbudsjett

Brannsikringstiltak

Gjennom behandlingen av budsjettet for 2021, og økonomiplanen for perioden 2021- 2024, ble det vedtatt å gi soknet til sammen 0,4 mill. kr til finansiering av slokkeanlegg m.m. i Tydal kirke. Utbetaling skulle skje med 0,2 mill. kr i hvert av årene 2021 og 2022. Kirka har brannvarslingsanlegg som er ca. 20 år gammelt og innbruddsalarm som må oppgraderes og moderniseres. Soknet har søkt riksantikvaren og fått innvilget tilskudd til slokkeanlegg, tilstandsanalyse av kirkens brannsikkerhet inkludert kontroll av el-anlegg og utarbeidelse av brannsikringsplan for kirken. Tydal menighet får bistand fra Kirkens arbeidsgiverorganisasjon om deltakelse i prosjektet «Tilstandsanalyse av kirkebygg» som vil resultere i en rapport som beskriver kirkas tilstand og kostnadsoverslag over nødvendige utbedringer. Soknet opplyser at prosjekt er forsinket og vil bli gjennomført i 2022. Kommunen bevilget hele beløpet på 0,4 mill. kr i 2022.

Første del av arbeidet er nå fullført med en kostnad på kr 753 145,-. Kommunens andel så langt utgjør kr 108 779,- som vil bli utbetalt i 2022. Øvrig finansiering er Riksantikvaren, KNIF og bruk av disposisjonsfond fra soknet. Kommunens tilskudd vil bidra til å sikre en av fire Y-kirker i landet.

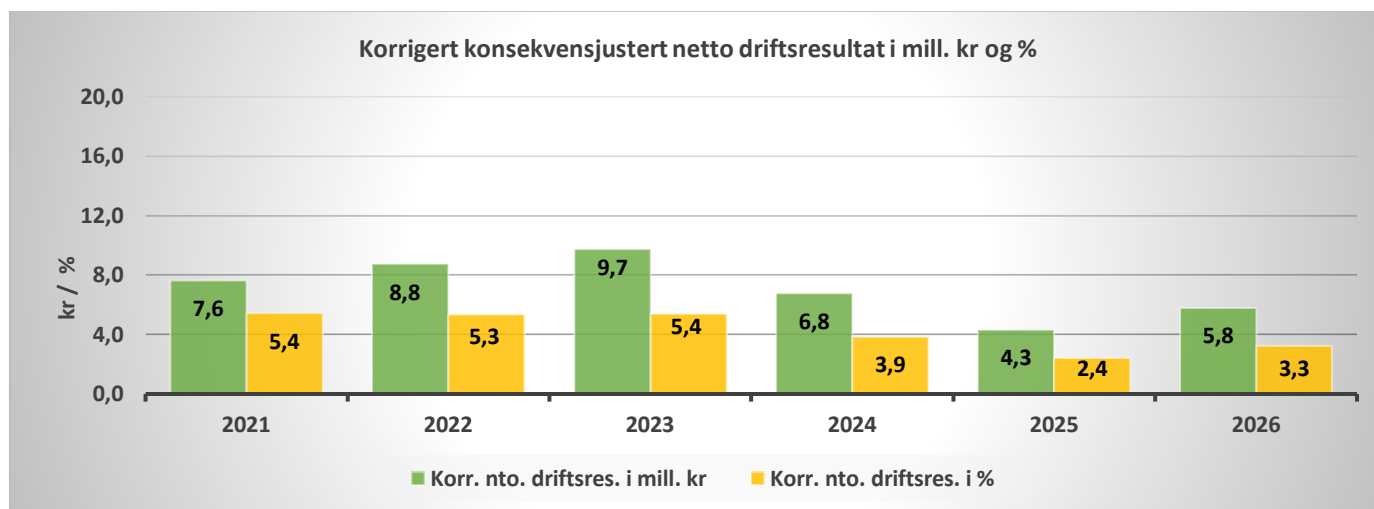
Øvrig utbedring av Tydal kirke

I 2023 vil det bli utarbeidet en vedlikeholdsplan som skal danne grunnlag for hvilke arbeider som må utføres på Tydal kirke. Det er allerede klart at det vil utgjøre store summer. Soknet antyder i sitt budsjettforslag summer på opp mot 3 mill. kr, men disse tallene er svært usikre. Finansieringen er ikke avklart, men man håper på nye tilskudd fra Riksantikvaren. Det må påregnes betydelige tilskudd fra Tydal kommune hvis arbeidet skal gjennomføres. Soknet og kommunen vil komme tilbake til dette ved neste rullering av økonomiplanen og da vil det forhåpentligvis foreligge en nærmere beregning av kostnadene.

8 Saldering, finansielle måltall, fond, langsiktig gjeld og finansutgifter

8.1 Korrigert netto driftsresultat

Kommunedirektørens forslag til budsjett for 2023 og økonomiplan for 2023 – 2026 gir følgende korrigert netto driftsresultat:

Netto driftsresultat er hovedindikatoren for økonomisk balanse i kommunesektoren. Netto driftsresultat viser årets driftsoverskudd etter at renter og avdrag er betalt, og er et uttrykk for hva kommuner og fylkeskommuner har til disposisjon til avsetninger og investeringer. Over tid må kommunens netto driftsresultat være positivt for å sikre en bærekraftig økonomi og en effektiv ressursbruk.

Etter saldering viser korrigert netto driftsresultat fortsatt positivt handlingsrom, men har gått noe ned som en følge av driftstiltak og investeringer. Se nærmere om dette i kapittel 8.4.

8.2 Saldering av budsjettet for 2023 og økonomiplanen for perioden 2023 – 2026

Budsjettet for 2023 og de øvrige årene i planperioden er saldert med bruk/avsetning av disposisjonsfond slik:

Disposisjonsfond i mill. kr	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bruk	0,0	-0,4	0,0	-30,0	0,0	0,0
Avsetning	7,2	8,7	9,2	6,3	3,8	5,3
Netto	7,2	8,3	9,2	-23,7	3,8	5,3

Salderingen ivaretar balansekravet som kommuneloven med forskrifter stiller.

8.3 Tydal kommunes overordnede mål og rammer for ønsket økonomisk politikk

I forbindelse med behandlingen av økonomiplanen for perioden 2019 – 2022, og budsjettet for 2019, ble det bl.a. vedtatt følgende handlingsregler og mål for budsjettet og økonomiplanen:

- For å skape en robust økonomi og tilstrekkelig handlingsrom skal netto driftsresultat være minimum 1,7 % i løpet av planperioden.
- Disposisjonsfondet skal være minimum 9 % av brutto driftsinntekter.

8.4 Målet om korrigert netto driftsresultat på minimum 1,7 %

Målet innebærer at det årlig må avsettes ca. 3 mill. kr med budsjetterte brutto driftsinntekter på ca. 185 mill. kr (2023).

Nøkkeltall	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Korr. nto. dr. res.i %	5,4 %	5,3 %	5,4 %	3,9 %	2,4 %	3,3 %
Kommunens eget mål i %	1,7 %	1,7 %	1,7 %	1,7 %	1,7 %	1,7 %
Pluss/minus mål %-poeng	3,7 %	3,6 %	3,7 %	2,2 %	0,7 %	1,6 %
Korr. nto. dr. res. i mill. kr	7,6	8,8	9,7	6,8	4,3	5,8
Kommunens eget mål i mill. kr	2,4	2,8	3,0	3,0	3,0	3,0
Pluss/minus mål mill. kr	5,2	6,0	6,7	3,8	1,3	2,8

God måloppnåelse (over 1,7 %)	Akseptabel måloppnåelse (0 – 1,7 %)	Dårlig måloppnåelse (under 0 %)
-------------------------------	-------------------------------------	---------------------------------

Tabellen viser at korrigert netto driftsresultat er positivt hvert år i planperioden med 9,7 mill. kr tilsvarende 5,4 % i 2023. For året 2024 6,8 mill. kr tilsvarende 3,9 %. For 2025 er tilsvarende tall 4,3 mill. kr/ 2,4 % og for 2026 5,8 mill. kr/3,3 %.

Positivt korrigert netto driftsresultat er svært gledelig. Måltallet som kommunestyret har satt på 1,7 % er nådd alle årene i planperioden hvor 2023 er det beste året. Bakgrunnen for de gode økonomiske resultatene skyldes en sterk økning i nettoinntektene fra salg av konsesjonskraft fra 2021 til 2022 som også fortsetter i 2023 og vil utgjøre 24 mill. kr. Disse inntektene blir historisk høye, og vil bli ca. 22 mill. kr høyere i 2023 enn for 2021, og 5 mill. kr høyere enn for 2020.

Over tid **må** kommunens netto driftsresultat være positivt for å sikre en bærekraftig økonomi og en effektiv ressursbruk. Ved å gjennomføre det vil man sikre at det ikke oppstår ubalanse i økonomien.

8.5 Målet om 9 % disposisjonsfond

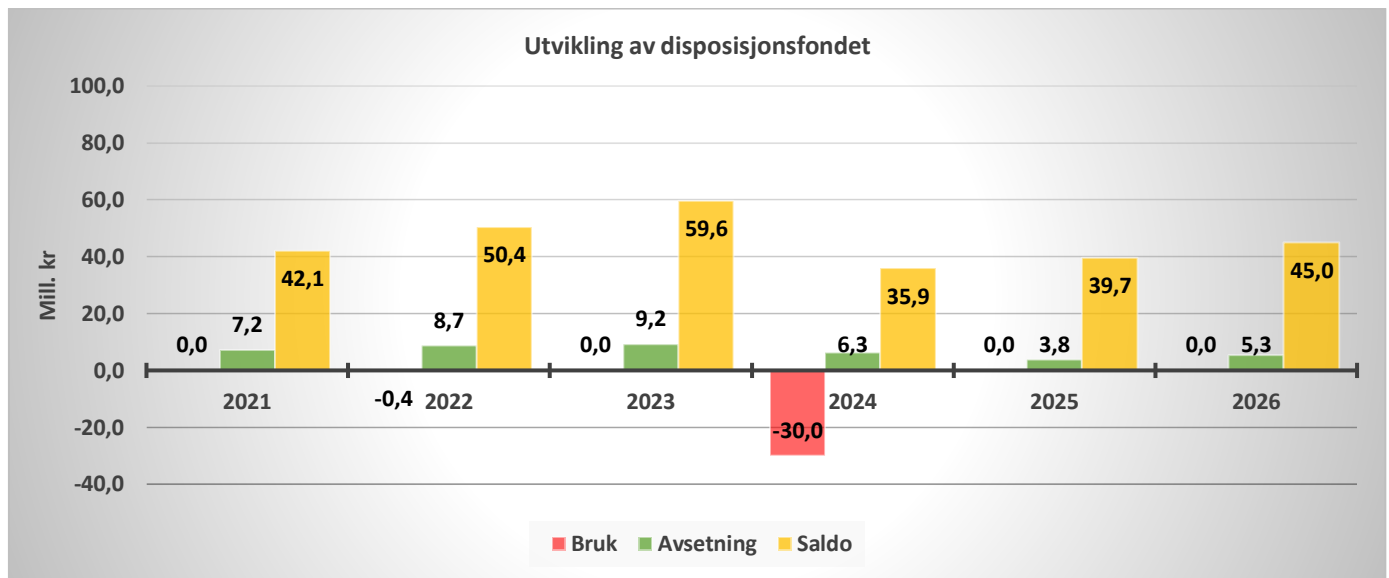
Målet innebærer at kommunen skal ha minimum 17 mill. kr i disposisjonsfond med brutto driftsinntekter på ca. 185 mill. kr (2023). Disposisjonsfond er viktig å ha som buffer ved et eventuelt driftsunderskudd, svingninger i økonomien og som egenkapital i investeringer. Avsetninger til disposisjonsfond kan kun skje hvis det er positivt netto driftsresultat. Som vi ser ovenfor, er netto driftsresultat positivt alle årene i planperioden og det er dermed mulig å sette av til disposisjonsfond hvert år i planperioden.

Utvikling av disposisjonsfondet:

Disposisjonsfond mill. kr	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Saldo 01.01	34,9	42,1	50,4	59,6	35,9	39,7
Bruk	0,0	-0,4	0,0	-30,0	0,0	0,0
Avsetning	7,2	8,7	9,2	6,3	3,8	5,3
Saldo 31.12.	42,1	50,4	59,6	35,9	39,7	45,0
Disp. fond % av dr. innt.	29,9 %	30,7 %	33,1 %	20,4 %	22,6 %	25,4 %

God måloppnåelse (over 2 %)	Akseptabel måloppnåelse (0 – 2 %)	Dårlig måloppnåelse (under 0 %)
-----------------------------	-----------------------------------	---------------------------------

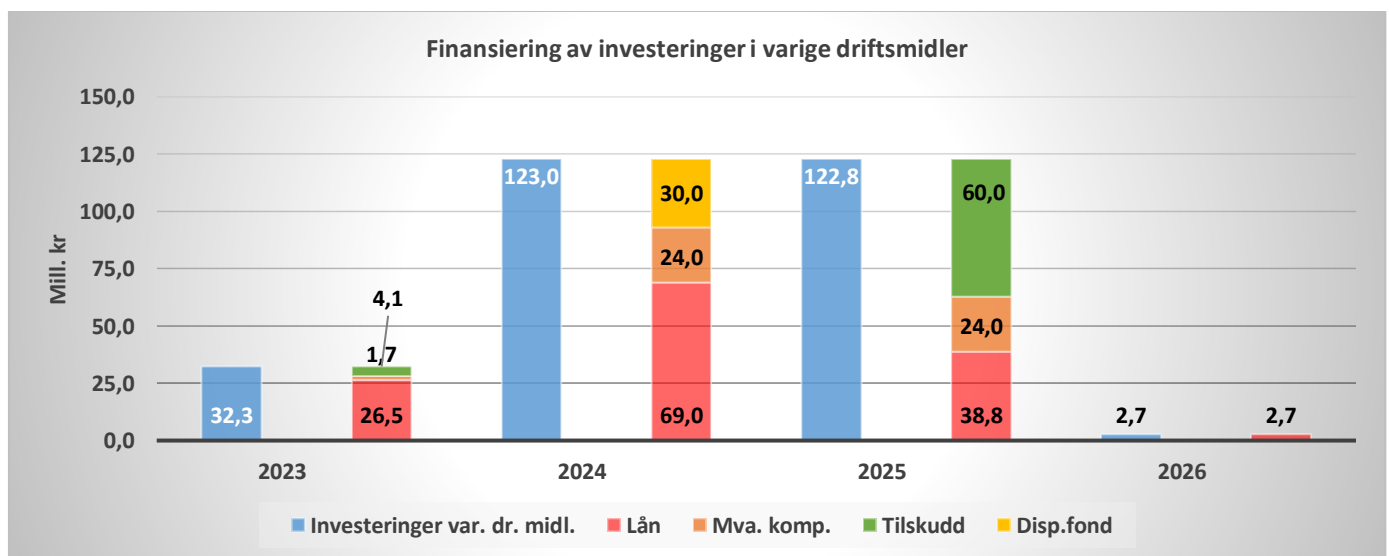
Ved utgangen av 2022 er disposisjonsfondene anslått til ca. 50 mill. kr som utgjør 30,7 % av driftsinntektene.

Planlagte investeringer som skal finansieres med bl.a. disposisjonsfond på til sammen 30 mill. kr i 2024, gjør at fondsbeholdningen vil synke mye dette året. Det vil imidlertid bli motsvart med til dels store avsetninger i planperioden med til sammen ca. 24 mill. kr. Med disse disposisjonene vil disposisjonsfondet likevel ligge over målet som kommunen har satt (9 % av driftsinntektene som tilsvarer 17 mill. kr). Fondsbeholdningen vil være på det laveste nivået i 2024 med ca. 36 mill. kr som utgjør 20,4 %.

Det er viktig å opprettholde en høy beholdning på fondet som buffer ved et eventuelt driftsunderskudd, svingninger i økonomien og som egenkapital i investeringer.

8.6 Finansiering av investeringer i varige driftsmidler

Investeringene i varige driftsmidler finansieres samlet for hvert år, både investeringer innenfor selvkostområdet og de øvrige investeringene. For informasjon om de enkelte investeringene se under kapitlene for sektorene.

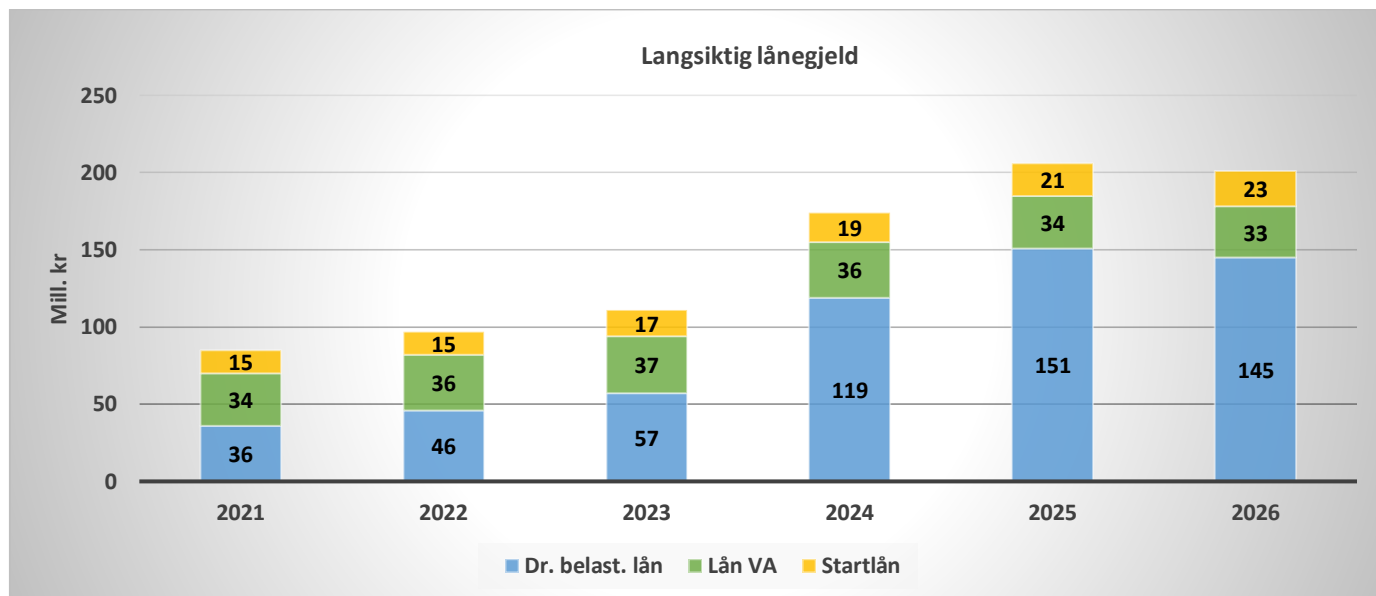

Det er store investeringer i årene 2024 og 2025 hvor det investeres i ny bygningsmasse.

Investeringene finansieres med langsiktige lån, merverdiavgiftskompensasjon, eksterne tilskudd og disposisjonsfond. Se nedenfor hvordan finansieringen påvirker kommuneøkonomien. Låneandelen er 82 % i 2023, 56 % i 2024 og 32 % i 2024. Bruk av disposisjonsfond i 2024 og statstilskudd i 2025 gjør at låneandelen blir forholdsvis lav i disse årene.

8.7 Langsiktig lånegjeld

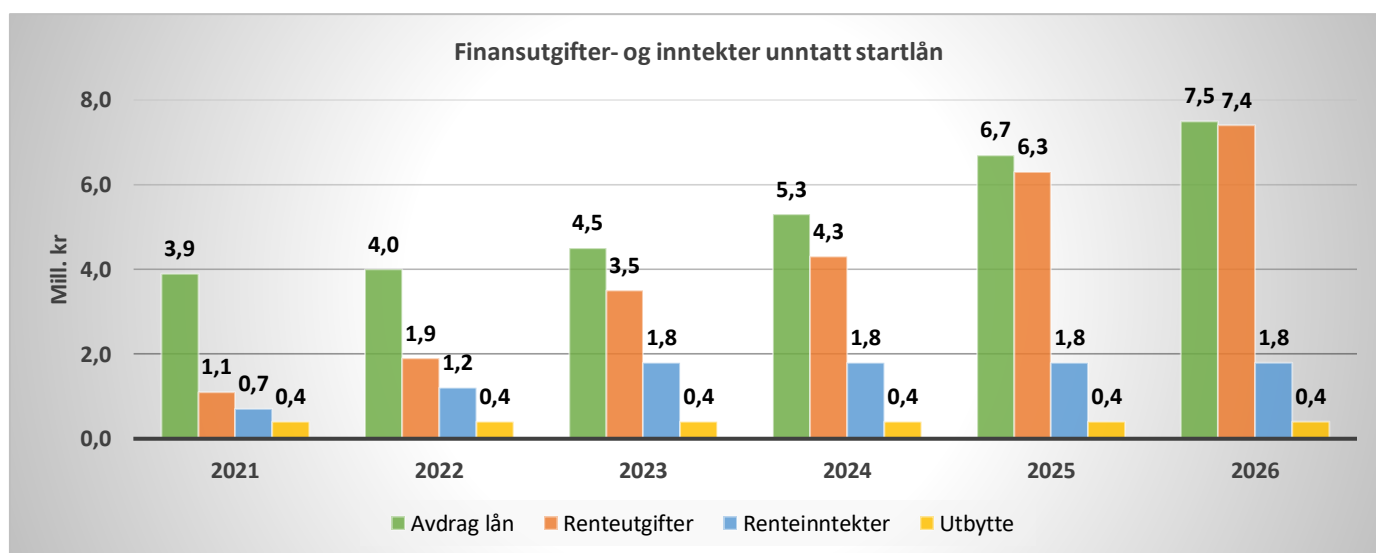
De foreslåtte investeringene vil gi følgende utvikling av den langsiktige lånegjelda:

Den totale lånegjelda vil øke noe i 2023. Deretter vil den øke kraftig til ca. 174 mill. kr i 2024 og videre opp til ca. 206 mill. kr i 2025. Endringene skyldes i hovedsak opptak av lån til investeringer i helse- administrasjonsbygg og omsorgsboliger.

De langsiktige lånene som påvirker kommuneøkonomien, øker fra ca. 46 mill. kr ved utgangen av 2022 til ca. 151 mill. kr ved utgangen av 2025, og vil deretter synke noe. Langsiktig driftsbelastende lånegjeld i prosent av et års driftsinntekter vil da øke fra 26 % til ca. 80 %. Denne økte lånegjelda skal bare delvis påvirke kommuneøkonomien da investeringene i ny bygningsmasse skal finansieres ved reduserte utgifter til drift av gammel bygningsmasse (salg/sanering) og effektivisering av tjenestene.

8.8 Finansutgifter- og inntekter unntatt startlån

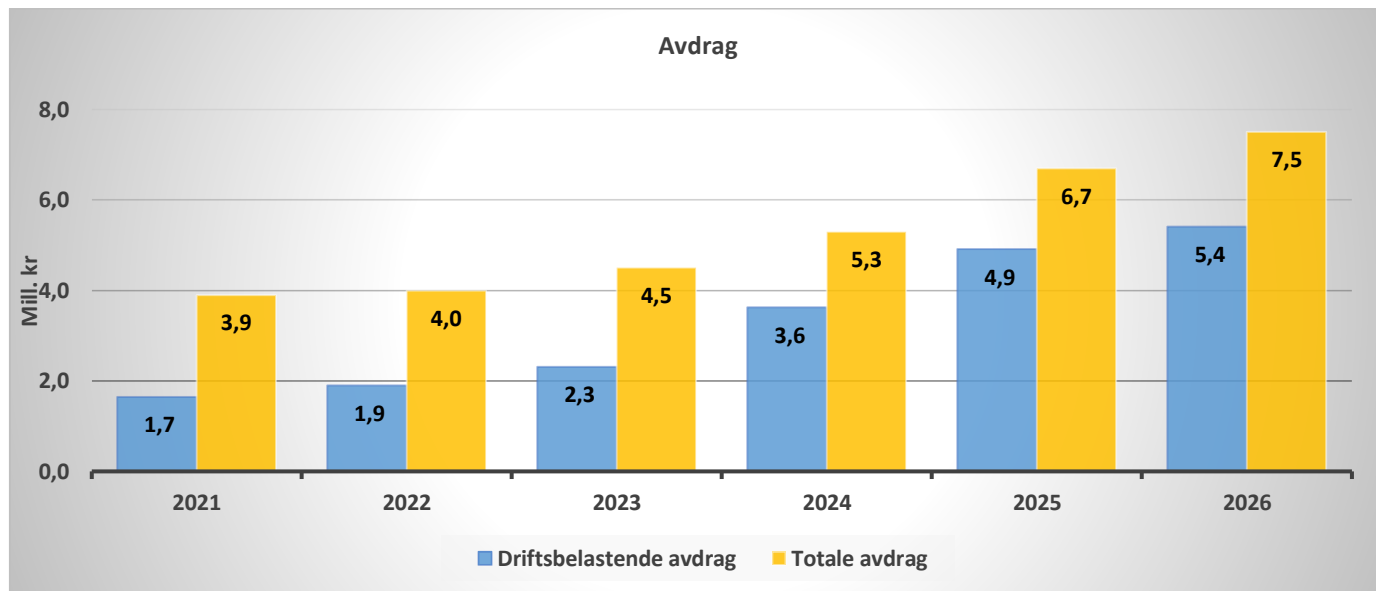
Finansutgiftene (renter og avdrag) er beregnet med utgangspunkt i gjeldende avtaler og estimert rentebane i årene 2023 – 2026.

Finansutgiftene vil øke noe både i 2023 og 2024 for deretter å øke kraftig til ca. 13 mill. kr i 2025 og 14,9 mill. kr i 2026. Endringene skyldes i hovedsak opptak av lån til investeringer i ny bygningsmasse.

Renteinntektene øker betydelig i 2022 og vil sannsynligvis fortsette å gjøre det også i 2023. Renteinntektene er oppført i henhold til gjeldende avtaler og rentenivå på forventet likviditetsbeholdning. Avkastningen på de likvide midlene herunder fondene kan anslås til ca. 1,8 mill. kr hvert år i planperioden.

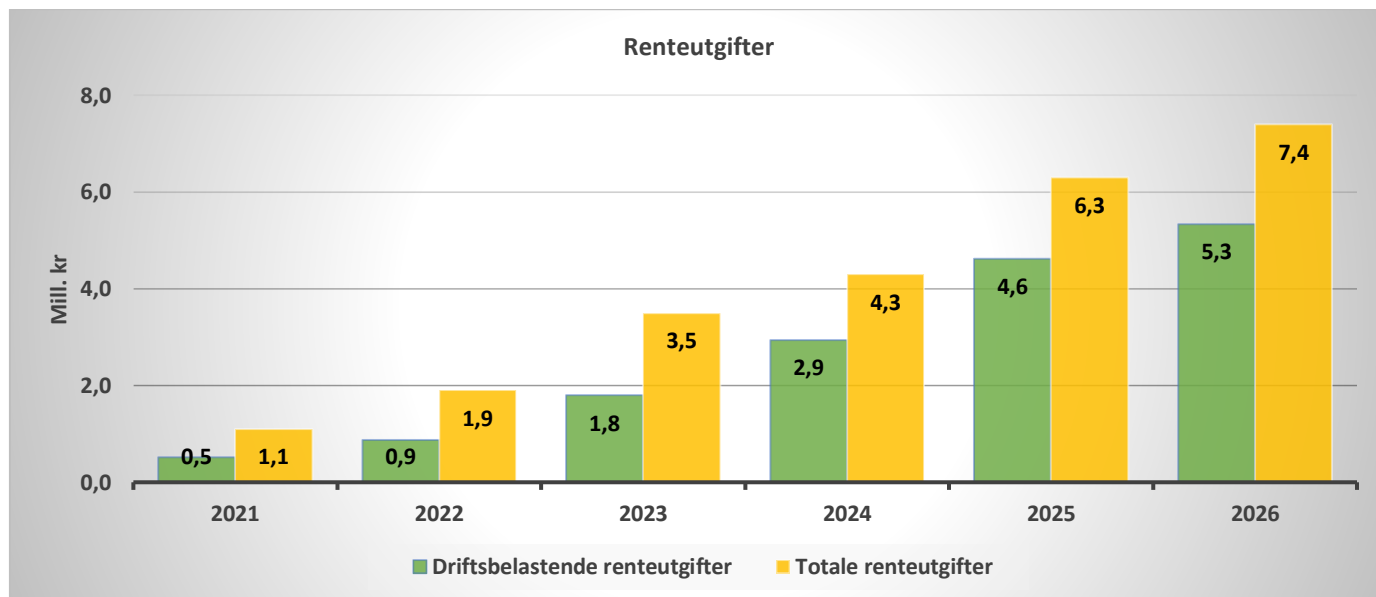
Utbytte gjelder utbytte på kommunens aksjer i Trønderenergi AS hvor det forventes en årlig inntekt p 0,4 mill. kr.

8.9 Avdrag

De driftsbelastende avdragene vil øke med ca. 3 mill. kr regnet fra 2022 til 4,9 mill. kr i 2025 og ytterligere opp til 5,4 mill. kr i 2026. Årsaken er i hovedsak opptak av lån til investeringer i ny bygningsmasse.

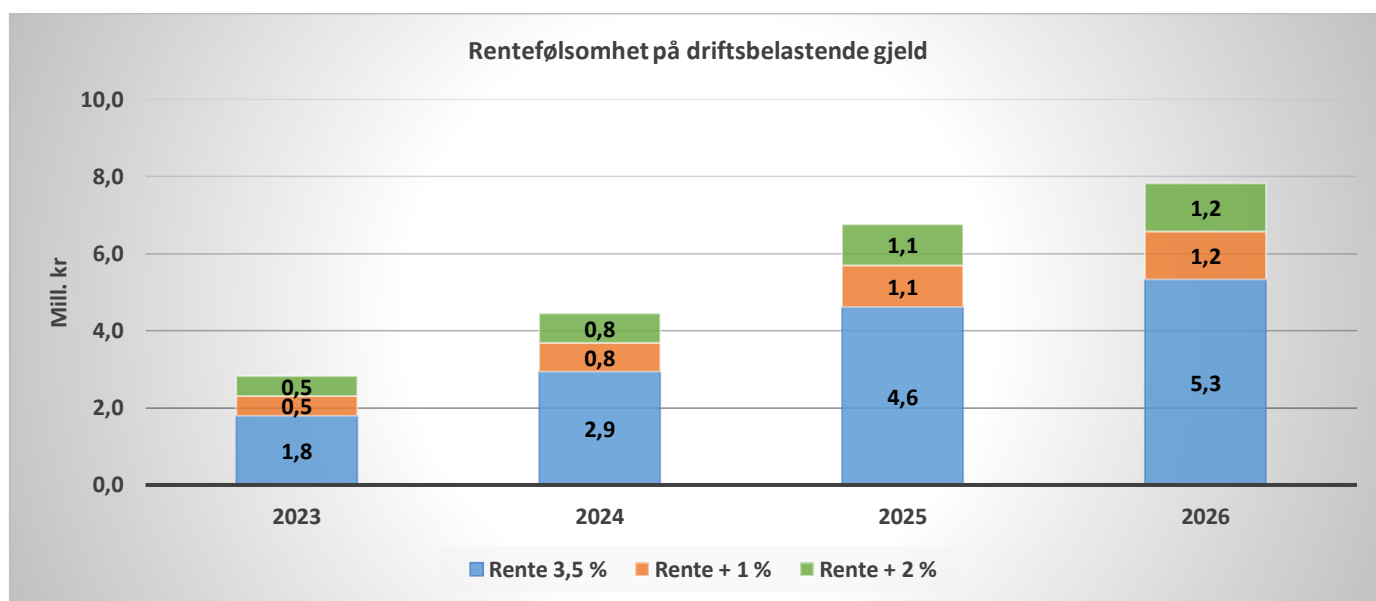
8.10 Renteutgifter

De driftsbelastende renteutgiftene vil øke med ca. 3,7 mill. kr regnet fra 2022 til 4,6 mill. kr i 2025 og ytterligere opp til 5,3 mill. kr i 2026. Årsaken er både opptak av lån til investeringer i ny bygningsmasse og et økende rentenivå.

8.11 Rentefølsomhet på driftsbelastende gjeld

Kommunen er følsom for renteoppgang på den driftsbelastende lånegjelda. Figuren under viser endringer om renten øker med henholdsvis 1 og 2 %-poeng i forhold til dagens rentenivå.

Øker renten i 2025 med 1 %-poeng så øker de driftsbelastende renteutgiftene med om lag 1,1 mill. kr. En økning på 2 %-poeng vil nedføre en økning i driftsbelastende renteutgifter på 2,2 mill. kr. Økte renteutgifter på den driftsbelastende lånegjelda må inndekkes. Store investeringer i 2024 og 2025 og økende rentenivå gjør at de driftsbelastende renteutgiftene øker betydelig. Kommunen blir da mer sårbar før renteøkninger. Dette kan delvis ivaretas med en andel lån med fast rente.

9. Oppsummering

Etter flere år hvor driftsinntektene de senere årene gått kraftig ned, og kommunen har måttet tilpasse seg et lavere driftsnivå, har kommunens økonomi bedret seg de to siste årene. Bakgrunnen for det er en sterk økning i nettoinntektene fra salg av konsesjonskraft fra 2021 til 2022 som videreføres i 2023 og vil utgjøre 24 mill. kr. Disse inntektene blir historisk høye og vil bli ca. 22 mill. kr høyere i 2023 enn for 2021, og 5 mill. kr høyere enn for 2022. Sammen med eiendomsskatteinntektene er dette imidlertid inntekter som svinger mye fra år til år.

Forslaget til driftsbudsjett for 2023 og økonomiplan for perioden 2023 – 2026 gir sektorene reelt sett litt økte rammer. I investeringsbudsjettet er det for 2023 avsatt budsjettmidler til bygging av leilighet(er)/bolig(er) evt. kjøp. I 2024 og 2025 er det foreslått store investeringer i helse- omsorgs- og administrasjonsbygg. Investeringene vil føre til økte finansutgifter med full belastning i 2026.

Selv om kommuneøkonomien nå bedres betydelig, må det fortsatt være stort fokus på omstilling og effektivisering av tjenestene. Bedring av kommuneøkonomien vil gjøre kommunen mer robust i forhold til valg man har tatt med å bestå som egen kommune. Det gir større muligheter til å møte fremtidens utfordringer gjennom vekst og utvikling. Samtidig gir det muligheter til større grad av vedlikehold av bygg og anlegg samt å realisere nødvendig infrastruktur i det kommunale tjenestetilbudet.

Ved å ha økonomisk handlefrihet kan man over tid gi det beste tjenestetilbudet til kommunens innbyggere.

10. Budsjettoversikter kommunedirektørens forslag

10.1 Økonomisk oversikt drift, jfr. § 5-6

Økonomisk oversikt drift § 5-6	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Tall i 1 000 kr	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Rammetilskudd	-35 909	-35 963	-39 938	-39 938	-39 938	-40 938
Inntekts- og formuesskatt	-21 727	-21 850	-22 300	-22 300	-22 300	-22 300
Eiendomsskatt	-23 368	-20 150	-20 150	-20 150	-21 000	-21 000
Andre skatteinntekter	-19 563	-19 312	-19 312	-20 000	-20 000	-2 000
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-280	-730	-3 880	-3 380	-3 380	-3 380
Overføringer og tilskudd fra andre	-18 626	-7 458	-9 240	-9 240	-9 240	-9 240
Brukerbetalinger	-4 367	-4 459	-4 669	-4 669	-4 669	-4 669
Salgs- og leieinntekter	-26 767	-60 332	-66 221	-62 631	-62 624	-62 616
SUM DRIFTSINNEKTER	-150 607	-170 254	-185 710	-182 308	-183 150	-184 142
Lønnsutgifter	66 659	66 306	74 452	74 052	73 832	73 832
Sosiale utgifter	12 686	13 587	15 742	15 642	15 562	15 562
Kjøp av varer og tjenester	40 400	45 099	49 356	44 626	44 466	42 066
Overføringer og tilskudd til andre	17 572	35 145	35 357	31 847	31 847	31 847
Avskrivninger	8 852	8 974	8 900	8 900	8 900	8 900
SUM DRIFTSUTGIFTER	146 170	169 112	183 807	175 067	174 607	172 207
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-4 437	-1 142	-1 903	-7 241	-8 542	-11 936
Renteinntekter	-869	-985	-2300	-2 300	-2 300	-2 300
Utbytter	-430	-320	-320	-320	-320	-320
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	1 278	2 160	3 950	4 745	6 792	7 890
Avdrag på lån	3 937	4 000	4 500	5 266	6 686	7 450
NETTO FINANSUTGIFTER	3 915	4 855	5 830	7 391	10 858	12 770
Motpost avskrivninger	-8 852	-8 974	-8 900	-8 900	-8 900	-8 900
NETTO DRIFTSRESULTAT	-9 375	-5 261	-4 973	-8 750	-6 585	-8 066
Disponering eller dekning av netto driftsresultat	0	0	0	0	0	0
Overføring til investering	278	500	500	30 500	500	500
Avsetninger til bundne driftsfond	10 097	6 027	6 027	6 715	6 715	6 715
Bruk av bundne driftsfond	-8 261	-9 527	-10 784	-4 734	-4 434	-4 434
Avsetninger til disposisjonsfond	7 261	8 661	-9 229	-6 268	-3 804	-5 285
Bruk av disposisjonsfond	0	-400	0	-30 000	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
SUM DISPONERINGER ELLER DEKN. AV NTO. DR.RES.	9 375	5 261	4 973	8 750	6 585	8 066
FREMFØRT TIL INNDEKNING I SENERE ÅR	0	0	0	0	0	0

10.2 Bevilgningsoversikt drift, jfr. § 5-4 første ledd

Bevilgningsoversikt drift jfr. § 5-4 første ledd Tall i 1 000 kr	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025
Rammetilskudd	-35 909	-35 963	-39 938	-39 938	-39 938	-40 938
Inntekts- og formuesskatt	-21 727	-21 850	-22 300	-22 300	-22 300	-22 300
Eiendomsskatt	-23 368	-20 150	-20 150	-20 150	-21 000	-21 000
Andre generelle driftsinntekter	-19 843	-20 042	-23 192	-23 380	-23 380	-23 380
SUM GENERELLE DRIFTSINTEKTER	-100 847	-98 005	-105 580	-105 768	-106 618	-107 618
Sum bevilgninger drift, netto	87 558	87 889	86 554	86 437	84 606	83 378
Avskrivinger	8 852	8 974	8 900	8 900	8 900	8 900
SUM NETTO DRIFTSUTGIFTER	96 410	96 863	103 677	98 527	98 075	95 682
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-4 437	-1 142	-1 903	-7 241	-8 543	-11 934
Renteinntekter	-869	-985	-2300	-2 300	-2 300	-2 300
Utbytter	-430	-320	-320	-320	-320	-320
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	1 278	2 160	3 950	4 745	6 791	7 890
Avdrag på lån	3 937	4 000	4 500	5 266	6 686	7 500
NETTO FINANSUTGIFTER	3 915	4 855	5 830	7 391	10 858	12 770
Motpost avskrivinger	-8 852	-8 974	-8 900	-8 900	-8 900	-8 900
NETTO DRIFTSRESULTAT	-9 375	-5 261	-4 973	-8 750	-6 585	-8 066
Disponering eller dekning av netto driftsresultat	0	0	0	0	0	0
Overføring til investering	278	500	500	30 500	500	500
Avsetninger til bundne driftsfond	10 097	6 027	6 027	6 715	6 715	6 715
Bruk av bundne driftsfond	-8 260	-9 527	-10 784	-4 734	-4 434	-4 434
Avsetninger til disposisjonsfond	7 261	8 661	9 229	6 268	3 804	5 285
Bruk av disposisjonsfond	0	-400	0	-30 000	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
SUM DISPONERINGERELLER DEK. AV NTO. DR.RES.	9 375	5 261	4 973	8 750	6 585	8 066
FREMFØRT TIL INNDEKNING I SENERE ÅR	0	0	0	0	0	0

10.3 Bevilgningsoversikt drift, jfr. § 5-4 andre ledd

Bevilgningsoversikt drift § 5-4 andre ledd Nettotall i 1 000 kr	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Politisk styring og fellesfunksjoner	20 926	20 827	25 603	24 833	24 833	24 833
Oppvekst	19 499	21 983	23 437	23 437	23 437	23 437
Helse, sosial og omsorg	31 101	33 202	35 002	35 002	35 002	35 002
Næring, landbruk og kultur	5 207	10 407	11 483	4 933	4 633	4 633
Teknikk og miljø	14 710	21 732	24 063	21 233	21 081	18 688
Felles pensjon mm	-848	-886	-635	-635	-635	-635
Skatt og rammetilskudd	-3 062	-19 400	-24 200	-19 200	-19 200	-19 200
Finans	24	25	25	25	25	25
Sum bevilgninger drift netto	87 557	87 890	94 778	89 628	89 176	86 783

10.4 Bevilgningsoversikt investering, jfr. § 5-5 første ledd

Bevilgningsoversikt investering § 5-5 første ledd Tall i 1 000 kr	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Investeringer i varige driftsmidler	9 097	20 700	32 265	123 000	122 800	2 700
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	400	500	500	5	500	500
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0
SUM INVESTERINGSUTGIFTER	9 497	21 200	32 765	123 500	123 300	3 200
Kompensasjon for merverdiavgift	-686	-3 000	-1 675	-24 000	-24 000	0
Tilskudd fra andre	-11	-2 000	-4 100	0	-60 000	0
Salg av varige driftsmidler	-4 829	0	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-3 700	-15 700	-26 490	-69 000	-38 800	-2 700
SUM INVESTERINGSINNTEKTER	-9 226	-20 700	-32 265	-93 000	-122 800	-2 700
Videreutlån	740	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Bruk av lån til videreutlån	-740	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Avdrag på lån til videreutlån	863	900	900	900	900	900
Mottatte avdrag på videreutlån	-1 103	-900	-900	-900	-900	-900
NETTO UTGIFTER VIDEREUTLÅN	-240	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	-278	-500	-500	-30 500	-500	-500
Avsetninger til bundne investeringsfond	247	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-31	-500	-500	-30 500	-500	-500
Fremført til inndekning i senere år udekket beløp	0	0	0	0	0	0

10.5 Bevilgningsoversikt investering, jfr. § 5-5 andre ledd

Bevilgningsoversikt investering § 5-5 andre ledd Tall i 1 000 kr	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Andel IKT Værnesregionen	600	600	600	600
Helseplattformen	4 000	0	0	0
Forprosjekt helse, oms. og adm. bygg	3 400	900	900	900
Helse, omsorg- administrasjonsbygg	0	120 000	120 000	0
Boligprosjekt i Tydal	12 000	0	0	0
Barnehagen	500	0	0	0
Toalett i naturparken	375	0	0	0
Energiltak kommunale boliger	3 100	0	0	0
Påkostning Henmo bru	5 000	0	0	0
Vann og avløp	3 290	1 500	1 300	1 200
Sum investeringer i varige driftsmidler	32 265	123 000	122 800	2 700

11. Kommunestyres vedtak i sak 71/22 den 15.12.22: Årsbudsjett 2023 og økonomiplanen 2023 - 2026

1. Årsbudsjett for 2023 og økonomiplan for 2023 – 2026, datert 07.11.22, vedtas med vedlagte bevilgningsoversikter drift, jfr. forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv., § 5-4, 1. og 2. ledd, bevilgningsoversikter investering, jfr. § 5-5, 1. og 2. ledd samt økonomisk oversikt drift, jfr. § 5-6.
2. Kommunale avgifter, priser og gebyrer vedtas i henhold til særskilt dokument (gebyrregulativ) datert 07.11.21 gjeldende fra 01.01.23.
3. For eiendomsskatteåret 2023 skal det skrives ut eiendomsskatt på kraftverk, vindkraftverk, kraftnettet og anlegg omfatta av særskattereglane for petroleum, jfr. lov om eiendomsskatt til kommunane (eskl.) § 3 første ledd, bokstav c.
4. Den alminnelige eiendomsskattesatsen for skatteåret 2023 er 7 promille, jfr. eskl. § 11 første ledd.
5. Kommunen skriver ut skatt på næringsdelen (bygning og grunn) i tidligere skattlagte verk/bruk (annet ledd i overgangsregel til eskl. §§ 3 og 4).

Det skrives ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget redusert med fem syvdeler i 2023 (overgangsregel til §§ 3 og 4 første ledd første pkt.).

Skattesatsen på det særskilte skattegrunnlaget er 7 promille.

6. Takstvedtekter for eiendomsskatt i Tydal kommune vedtatt i kommunestyret 23.06.16 skal gjelde for eiendomsskatteåret 2023, så fremt ingen lovendringer tilsier oppdatering av vedtekter, jf. eskl. § 10.
7. Eiendomsskatten skal betales i to terminer, jfr. eiendomsskattelovens § 25 første ledd, med forfall 20. april og 20. oktober.
8. Det opptas følgende lån i 2023:

Kr 3 000 000,- i Den Norske Stats Husbank til startlån. Lånet avdras i samsvar med de til enhver tid gjeldende vilkår til formålet.

Kr 26 500 000,- til finansiering av bygg og anlegg. Lånet avdras i samsvar med de til enhver tid gjeldende vilkår til formålet.

Inntektsanslaget på eiendomsskatt for 2023 økes med 2,7 mill. kr til 22,8 mill. kr. Beløpet avsettes til disposisjonsfondet.

Næringskapittelet i budsjettet:

Partiene mener utkastet til næringsbudsjett ikke er tilstrekkelig for å møte kommunens utfordringer innen selssetting og næringsliv. Det må tas økonomiske og klarere politiske grep for å endre på dette.

Den økonomiske situasjonen i planperioden gir grunnlag for ekstratiltak som monner, uten at den økonomiske balansen for kommunen utfordres på noen måte.

Det er svært viktig at den politiske siden og en samlet administrasjon støtter opp om et sterkere fokus på alle områder som berører kommunens utvikling.

For å gi en vesentlig bredere ramme for dette arbeidet fremmes følgende forslag til endringer i budsjettet:

1. Næringsfondet:

- a. Samarbeidsavtalen med Næringsforeningen i Værnesregionen tas inn igjen med kr 100.000.
- b. Studietur for næringslivet med kr 100.000 tas ut.
- c. Oppgradering Rotodden med kr 1.000.000 tas ut av forbruk næringsfond, og finansieres av driftsmidler.
- d. Avsatt pott til løpende næringstiltak i næringsfondet settes til:

2023:	1,8 mill kr
2024:	3,4 mill kr
2025:	3,6 mill kr
2026:	3,7 mill kr.

d) Av kr 100.000 avsatt til Tydalsvukku skal kr 50.000 gå til næringslivet og organisasjoner i bygda.

2. Tydal kommune viderefører sitt medlemskap i Næringsforeningen i Værnesregionen, jfr budsjettendring i pkt 1. foran.

3. Det opprettes et Næringsfond II med en avsetning på kr 6 mill kr i 2023.

Følgende prioriteringer skal i hovedsak legges til grunn:

- a. Oppfølging av ringvirkninger og muligheter tilknyttet datalagringscenteret.
- b. Tilrettelegging og infrastrukturtiltak rettet mot næringslivet.
- c. Større investeringstiltak i næringslivet.
- d. Oppfølging av næringsplanen.
- e. Utadrettet innsats for samarbeid, kompetanse og ekstern kapital i næringslivet.

Tildelingene følger reglene for Tydal kommunes næringsfond.

4. Organisering av næringsarbeidet i kommunen

Alternative modeller for organisering av det kommunale næringsarbeidet utenfor den kommunale administrasjon skal utredes. Utredningen skal leveres innen 1. april 2023.

5. Det etableres et tydeligere politisk ansvar for næringsutviklingen, med løpende oppfølging i formannskaps møter.

1. Det foretas en helhetlig gjennomgang av teknisk avdeling.

Stikkord for gjennomgangen vil være:

- Gjennomgang av organisering for hele ansvarsområdet.
- Gjennomgang av alle ansvarsområder med fokus på status: Drift, investeringer, kostnader.
- Bemanning, kompetanse, framtidig rekruttering
- Forholdet offentlige tjenester og privat tjenesteyting.

Formannskapet vedtar mandat for utredningen innen utgangen av februar 2023. Utredning legges fram innen 1. mai 2023.

2. Boligpolitikk

Med utgangspunkt i flere saker og uklare forhold fremmes forslag om en statusgjennomgang for hele boligpolitikken. Følgende stikkord er grunnlag for arbeidet:

- «Boligprosjekt Tydal», jfr 12 mill kr i budsjettforslaget.
- Tidsrammer og framdrift i kommunale og private prosjekter.
- Kommunens framtidige behov.
- Plan for tilrettelegging av boliger overfor næringslivet.
- Boliger for flyktninger.
- Garantiordning for private utbyggere.
- Eventuelle tilskudd til boligbygging og bosetting.

Det legges fram samlet sak for formannskapet innen utgangen av februar 2023.

3. Foreldrebetaling SFO

Tydal kommune innfører gratis SFO tilbud for alle fra og med 1. jan 2023. Kostnad kr 140.000

4. Foreldrebetaling barnehage

Foreldrebetalingen settes til samme nivå som for 2022, kr 2.500/mnd. Kostnad kr 130.000

5. Gratis måltid for skole og barnehage

Tydal kommune innfører gratis måltid for skole og barnehage fra høsten 2023. Kostnad kr 180.000.

Det avsettes 1 mill. kr i 2023 til HC-rampe scene, teleskopamfi og opprusting av scenegarderobe i Tydal kulturhus. Tiltaket finansieres ved redusert avsetning til fond.

Det tas inn i kommunedelplan for idrettsanlegg og kulturbygg nytt tiltak med prioritet 4 fra Tydal IL om oppgradering av klubbhus på Kløfta med anslått kostnad på 3,5 mill. kr og spillemidler på 0,8 mill. kr.

Administrasjonen legger fram sak om reduksjon av antall representanter i kommunestyret fra 17 til 13 til formannskapsmøtet den 12.12.22.

Det fremmes sak om dekning av utgifter til skoletur for tiendeklassen når avklaring av innhold og opplæringsmål for turen er avklart fra rektor og skolen.

Tydal kommune støtter Eldres dag 1.10.2023 med inntil kr 25 000,-.

Kommunestyret ber kommunedirektøren gjennomgå utfordringene innen kompetanse, rekruttering, sårbarhet og vikarbruk innenfor oppvekstsektoren.

Kortsiktige tiltak fremmes overfor formannskapet på januar.

Langsiktig vurdering utredes og fremlegges før 1. mai 2023.

Eventuelle økte rammer fremmes særskilt for kommunestyret.

Stilling utvidet oppvekstsjef til 100% utsettes til utredning foreligger. Tydal barne- og ungdomsskole beholder 40% stillingsressurs inntil gjennomgang av lederressurs er utført.

12. Budsjettoversikter [kommunestyrets vedtak](#)

12.1 Økonomisk oversikt drift, jfr. § 5-6 kommunestyrets vedtak

Økonomisk oversikt drift § 5-6	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Tall i 1 000 kr	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Rammetilskudd	-35 909	-35 963	-39 938	-39 938	-39 938	-40 938
Inntekts- og formuesskatt	-21 727	-21 850	-22 300	-22 300	-22 300	-22 300
Eiendomsskatt	-23 368	-20 150	-22 800	-20 150	-21 000	-21 000
Andre skatteinntekter	-19 563	-19 312	-19 312	-20 000	-20 000	-2 000
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-280	-730	-3 880	-3 380	-3 380	-3 380
Overføringer og tilskudd fra andre	-18 626	-7 458	-9 240	-9 240	-9 240	-9 240
Brukerbetalinger	-4 367	-4 459	-4 399	-4 529	-4 529	-4 529
Salgs- og leieinntekter	-26 767	-60 332	-66 221	-62 631	-62 624	-62 616
SUM DRIFTSINTEKTER	-150 607	-170 254	-188 090	-182 168	-183 010	-184 003
Lønnsutgifter	66 659	66 306	74 452	74 052	73 832	73 832
Sosiale utgifter	12 686	13 587	15 742	15 642	15 562	15 562
Kjøp av varer og tjenester	40 400	45 099	49 356	44 806	44 646	42 246
Overføringer og tilskudd til andre	17 572	35 145	36 382	33 747	33 947	34 047
Avskrivninger	8 852	8 974	8 900	8 900	8 900	8 900
SUM DRIFTSUTGIFTER	146 170	169 112	185 012	177 147	176 887	174 587
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-4 437	-1 142	-3 078	-5 021	-6 123	-9 416
Renteinntekter	-869	-985	-2300	-2 300	-2 300	-2 300
Utbytter	-430	-320	-320	-320	-320	-320
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	1 278	2 160	3 950	4 745	6 792	7 890
Avdrag på lån	3 937	4 000	4 500	5 266	6 686	7 450
NETTO FINANSUTGIFTER	3 915	4 855	5 830	7 391	10 858	12 770
Motpost avskrivninger	-8 852	-8 974	-8 900	-8 900	-8 900	-8 900
NETTO DRIFTSRESULTAT	-9 375	-5 261	-6 148	-6 530	-4 165	-5 546
Disponering eller dekning av netto driftsresultat	0	0	0	0	0	0
Overføring til investering	278	500	1500	30 500	500	500
Avsetninger til bundne driftsfond	10 097	6 027	6 027	6 715	6 715	6 715
Bruk av bundne driftsfond	-8 261	-9 527	-10 784	-6 634	-6 534	-6 634
Avsetninger til disposisjonsfond	7 261	8 661	9 404	5 948	3 484	4 964
Bruk av disposisjonsfond	0	-400	0	-30 000	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
SUM DISPONERINGER ELLER DEKN. AV NTO. DR.RES.	9 375	5 261	6 148	6 530	4 165	5 546
FREMFØRT TIL INNDEKNING I SENERE ÅR	0	0	0	0	0	0

12.2 Bevilgningsoversikt drift, jfr. § 5-4 første ledd kommunestyrets vedtak

Bevilgningsoversikt drift jfr. § 5-4 første ledd Tall i 1 000 kr	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Rammetilskudd	-35 909	-35 963	-39 938	-39 938	-39 938	-40 938
Inntekts- og formuesskatt	-21 727	-21 850	-22 300	-22 300	-22 300	-22 300
Eiendomsskatt	-23 368	-20 150	-22 800	-20 150	-21 000	-21 000
Andre generelle driftsinntekter	-19 843	-20 042	-23 192	-23 380	-23 380	-23 380
SUM GENERELLE DRIFTSINTEKTER	-100 847	-98 005	-108 230	-105 768	-106 618	-107 618
Sum bevilgninger drift, netto	87 558	87 889	96 252	91 847	91 595	89 302
Avskrivinger	8 852	8 974	8 900	8 900	8 900	8 900
SUM NETTO DRIFTSUTGIFTER	96 410	96 863	105 152	100 747	100 495	98 202
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-4 437	-1 142	-3 078	-5 021	-6 123	-9 416
Renteinntekter	-869	-985	-2300	-2 300	-2 300	-2 300
Utbytter	-430	-320	-320	-320	-320	-320
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	1 278	2 160	3 950	4 745	6 791	7 890
Avdrag på lån	3 937	4 000	4 500	5 266	6 686	7 500
NETTO FINANSUTGIFTER	3 915	4 855	5 830	7 391	10 858	12 770
Motpost avskrivinger	-8 852	-8 974	-8 900	-8 900	-8 900	-8 900
NETTO DRIFTSRESULTAT	-9 375	-5 261	-6 148	-6 530	-4 165	-5 546
Disponering eller dekning av netto driftsresultat	0	0	0	0	0	0
Overføring til investering	278	500	1500	30 500	500	500
Avsetninger til bundne driftsfond	10 097	6 027	6 027	6 715	6 715	6 715
Bruk av bundne driftsfond	-8 260	-9 527	-10 784	-6 634	-6 534	-6 634
Avsetninger til disposisjonsfond	7 261	8 661	9 404	5 948	3 484	4 964
Bruk av disposisjonsfond	0	-400	0	-30 000	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
SUM DISPONERINGERELLER DEK. AV NTO. DR.RES.	9 375	5 261	6 148	6 530	4 165	5 546
FREMFØRT TIL INNDEKNING I SENERE ÅR	0	0	0	0	0	0

12.3 Bevilgningsoversikt drift, jfr. § 5-4 andre ledd kommunestyrets vedtak

Bevilgningsoversikt drift § 5-4 andre ledd Nettotall i 1 000 kr	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Politisk styring og fellesfunksjoner	20 926	20 827	25 627	24 833	24 833	24 833
Oppvekst	19 499	21 983	23 887	23 757	23 757	23 757
Helse, sosial og omsorg	31 101	33 202	35 002	35 002	35 002	35 002
Næring, landbruk og kultur	5 207	10 407	12 483	6 833	6 733	6 833
Teknikk og miljø	14 710	21 732	24 063	21 233	21 081	18 688
Felles pensjon mm	-848	-886	-635	-635	-635	-635
Skatt og rammetilskudd	-3 062	-19 400	-24 200	-19 200	-19 200	-19 200
Finans	24	25	25	25	25	25
Sum bevilgninger drift netto	87 557	87 890	96 252	91 848	91 596	89 303

12.4 Bevilgningsoversikt investering, jfr. § 5-5 første ledd kommunestyrets vedtak

Bevilgningsoversikt investering § 5-5 første ledd	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Tall i 1 000 kr	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Investeringer i varige driftsmidler	9 097	20 700	33 515 000	123 000	122 800	2 700
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	400	500	500	5	500	500
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0
SUM INVESTERINGSUTGIFTER	9 497	21 200	34 015	123 500	123 300	3 200
Kompensasjon for merverdiavgift	-686	-3 000	-1 925	-24 000	-24 000	0
Tilskudd fra andre	-11	-2 000	-4 100	0	-60 000	0
Salg av varige driftsmidler	-4 829	0	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-3 700	-15 700	-26 490	-69 000	-38 800	-2 700
SUM INVESTERINGSINNTEKTER	-9 226	-20 700	-32 515	-93 000	-122 800	-2 700
Videreutlån	740	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Bruk av lån til videreutlån	-740	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Avdrag på lån til videreutlån	863	900	900	900	900	900
Mottatte avdrag på videreutlån	-1 103	-900	-900	-900	-900	-900
NETTO UTGIFTER VIDEREUTLÅN	-240	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	-278	-500	-1 500	-30 500	-500	-500
Avsetninger til bundne investeringsfond	247	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-31	-500	-1 500	-30 500	-500	-500
Fremført til inndekning i senere år udekket beløp	0	0	0	0	0	0

12.5 Bevilgningsoversikt investering, jfr. § 5-5 andre ledd kommunestyrets vedtak

Bevilgningsoversikt investering § 5-5 andre ledd	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Tall i 1 000 kr	2023	2024	2025	2026
Andel IKT Værnesregionen	600	600	600	600
Helseplattformen	4 000	0	0	0
Forprosjekt helse, oms. og adm. bygg	3 400	900	900	900
Helse, omsorg- administrasjonsbygg	0	120 000	120 000	0
Boligprosjekt i Tydal	12 000	0	0	0
Barnehagen	500	0	0	0
Toalett i naturparken	375	0	0	0
Energiltak kommunale boliger	3 100	0	0	0
HC-rampe, scene m.m.	1 250	0	0	0
Påkostning Henmo bru	5 000	0	0	0
Vann og avløp	3 290	1 500	1 300	1 200
Sum investeringer i varige driftsmidler	33 515	123 000	122 800	2 700